

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KADIN ÖĞRETMENLERİN EŞTEN BEKLENTİ DÜZEYİ ve EVLİLİK DOYUMU

CENGİZ TÜRKMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2019

KADIN ÖĞRETMENLERİN EŞTEN BEKLENTİ DÜZEYİ ve EVLİLİK DOYUMU

CENGİZ TÜRKMEN

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. FÜSUN GÖKKAYA

LEFKOŞA
2019

KABUL VE ONAY

Cengiz Türkmen tarafından hazırlanan “Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti Düzeyi ve Evlilik Doyumu” başlıklı bu çalışma 20/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Yrd. Doç. Dr. Füsün Gökkaya (Danışman)

Yakın Doğu Üniversitesi

Psikoloji Bölümü

Yrd Doç. Dr. Ezgi Ulu

Yakın Doğu Üniversitesi

Psikoloji Bölümü

..... **. Yrd. Doç. Dr. Asuman Bolkan**

Kıbrıs İlim Üniversitesi,

Psikoloji Bölümü

Prof. Dr. Mustafa Sağsan

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım

- ☐ Tezimin tamamı heryerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

10/06/2019

İmza

CENGİZ TÜRKMEN

TEŞEKKÜR

Hayat okulu içerisinde farklı pozisyonlarda öğrenciliğimin devam etmesi ve bu yolda yanımda olan ve her daim destekleyen sevgili eşim ve zamanlarından çalarak bu yolu tamamladığım canım çocuklarım ilk teşekkürü sizlere etmek istiyorum. iyi ki benim çocuklarımsınız.... Varlığınız için minnettarım... Bu süreç benim için gerçekten zorluydu çünkü teze başladığım ilk süreçte küçük oğlum doğdu. Gerçekten ilk aylarında beraber çalıştık diyebileceğim küçük oğlum Yağız'ım, senin bana getirdiğin en güzel hediye bu tez olacak dedim sen doğduğunda. Küçük anne olmaya çalışan güzel kızım Kayra'm, bu tezin istatistiklerini girerken yanımda okumalarıyla destek olduğunu asla unutmayacağım. Ve büyük oğlum Hüseyin Ali'm senin bana gece uyumamam için hazırladığın kahveleri de unutmayacağım. Ve maalesef geçirdiğim üzücü olaydan ve uzun süren iyileşme dönemimden sonra bir an olsun yanımdan ayrılmayan can eşim sana da şükranlarımı sunmalıyım....

Birçok özel değeri öğreten ilk öğretmenlerim, annem, babam ve sevgili ailem verdiğiniz destek, yaşamıma kattığınız her değer için sizlere, eğitim hayatım boyunca gerek küçük dokunuşlarla gerekse büyük değişikliklere yol açacak değerli akademik katkıları ve öğretileri ile mesleki ve insani kimliğime şekil veren, bana yol gösteren, emek ve zamanlarını esirgemeyen çok değerli öğretmenlerime ve tez sürecinde bana yol gösteren, beni motive eden, değerli fikir ve tecrübelerini benimle paylaşarak desteğini esirgemeyen, rehberliğinde tezimi tamamladığım çok sevgili tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Fusun GÖKKAYA iyi ki farklı zamanlarda farklı süreçlerde yollarımız birleşmiş, çok teşekkür ederim.

Tezimin bilgi toplama aşamasında destek veren İl Milli Eğitim Müdürü Sayın Mahmut Oğuz'a ve verilerin toplanmasında özverili çalışmasıyla yanımda olan değerli güzel insan Sevgi Kıymaz'a teşekkür etmek istiyorum.Öğrenme ve öğretme yolculuğumuzun hep birlikte sevgiyle, barışla, inançla devam etmesi umuduyla her birinize yürekten teşekkür ederim.

Cengiz TÜRKMEN

ÖZ

KADIN ÖĞRETMENLERİN EŞTEN BEKLENTİ DÜZEYİ ve EVLİLİK DOYUMU

Bu araştırmanın temel amacı, özel ve kamuda çalışan evli kadın öğretmenlerin, evlilik beklentilerinin ve evlilik doyum ilişkilerinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini, Denizli İli Merkezde bulunan, sosyoekonomik ve sosyokültürel farklılıklar göz önünde bulundurularak uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 6 farklı türde devlet okulunda çalışan 112 evli kadın öğretmen ve 8 farklı türde özel okulda çalışan 108 evli kadın öğretmenden oluşturmaktadır.

Araştırma anket bataryasını; Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ) ve Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ) oluşturmaktadır. Anket bataryası aracılığı ile toplanan veriler SPSS 21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın temel ve alt amaçlarının analiz edilebilmesi için Korelasyon Analizi yapılmış, alt amaçlarla demografik değişkenler arasındaki ilişkilerde verilerinin çözümlenmesi işleminde Kruskal Wallis H Testi tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin eşten beklenti ve evlilikte doyuma yönelik duygulanım boyutundaki puanların çalıştıkları kuruma göre incelenmesinde t testi yapılmıştır. Araştırmada ayrıca kişisel ve demografik değişkenlerin arasında ilişki olup olmadığına Chi Kare testi ile bakılmıştır. Sonuçlar rapor edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; Evlilikten doyum almada duygulanım boyutu ile eşten beklenti düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak eşten beklenti ve evlilikte doyumun duygulanım boyutu ile demografik değişkenler arasındaki yaş, çalıştığı kurum, gelir düzeyi, evlenme yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı ve eşinin çalıştığı meslek değişkenleri elde edilen puanların anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışılan kurum ile gelir düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı ve eşin çalıştığı kurum türü arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler : Evlilik, Evlilik Doyumu, Evlilik Beklentisi, Öğretmen

ABSTRACT

LEVEL OF DUTY OF WOMEN TEACHERS' EXPECTATION AND MARRIAGE SATISFACTION

The main purpose of this study is to investigate the marital expectations and marital satisfaction of married female teachers working in private and public sector. The sample of the study consisted of 112 married female teachers working in 6 different types of public schools and 108 married female teachers working in 8 different types of private schools in Denizli Province, selected by appropriate sampling method considering socioeconomic and sociocultural differences.

The research questionnaire materials; The Personal Information Form consists of the Marriage Satisfaction Scale (EAD) and the Marriage Expectation Scale (EAD). The data collected through the survey materials were analyzed using SPSS 21 package program. In order to analyze the main and sub-objectives of the study, Correlation Analysis was performed and Kruskal Wallis H Test technique was used to analyze the data between the sub-objectives and demographic variables. The t test was used in examining the scores of the affective dimension towards satisfaction of spouses and marital satisfaction according to the institution they work. In addition, Chi-square test was used to investigate the relationship between personal and demographic variables. Results are reported.

According to the findings; There was no significant difference between the affective dimension and the expectation from the spouse in getting married satisfaction. However, age, demographic variables, income level, marriage age, duration of marriage, number of children and occupational variables of the spouse were found to be significantly different between the affective dimension of the spouse's expectation and satisfaction in marriage. Significant relationship was found between the institution studied and income level, duration of marriage, number of children and type of institution where the spouse worked.

Key Words: Marriage, Marriage Satisfaction, Marriage Expectancy, Teacher

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	i
KISALTMALAR.....	i

1. BÖLÜM1

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2.1. 4Alt Problemler.....	4
1.3. 4Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. 7Sınırlılıklar.....	7
1.5. 7Tanımlar	7

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Evlilik ve Aile Kavramları.....	9
2.1.1. Eş Seçimi	10
2.1.2. Aile Kavramı	12
2.1.3.Ailenin Tanımı ve Özellikleri.....	13
2.1.4. Ailede Sosyal İlişkiler	14
2.2. Evlilik Kurumu	18
2.2.1.Evlilik Kurumunun Önemi	20
2.3. Evlilik Doyumu Kavramı	22
2.3.1.Evlilik Doyumunu Etkileyen Unsurlar.....	23

2.3.2. Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar	24
2.3.3. Sosyal Mübadele Kuramı (SMK)	24
2.3.3.1. Sosyal Öğrenme Kuramı	26
2.3.3.2. Yatırım Modeli	27
2.3.3.3. 28Kriz Kuramı	28
2.3.3.4. Öğrenme Kuramı	28
2.3.3.5. Bağlamsal Model.....	29
2.3.3.6 30Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı.....	30
2.3.3.7. Yükleme Kuramı	30
2.4. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	31
2.5. 31Evlilik Doyumu İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler .	31
2.6. 34Eşten Beklenti Kavramı	34
2.7. 35Evlilik Doyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	35

3. BÖLÜM40

YÖNTEM	40
3.1. Araştırmanın Modeli	40
3.2. Evren ve Örneklem	40
3.3. 43Veri Toplama Araçları	43
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	43
3.3.2. Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	43
3.3.3. Eşten Beklenti Ölçeği (EBÖ)	44
3.4. Yapılan İşlemler.....	44
3.5. Verilerin Çözümlemesi	45

4. BÖLÜM47

BULGULAR.....	47
---------------	----

5. BÖLÜM

TARTIŞMA	77
5.1. Tartışma	77

6. BÖLÜM⁹²

SONUÇ VE ÖNERİLER	92
6.1. Sonuç	92
6.2. 95Öneriler	95
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	95
6.2.2. 96Sonraki Araştırmalar İçin Öneriler	96
 KAYNAKÇA.....	 98
EKLER	116
Ek-1 Aydınlatılmış Onam	116
Ek-2 : Bilgilendirme Formu	117
Ek-3118Kişisel Bilgi Formu	118
Ek-4. 119Eşten Beklenti Ölçeği (Ebö).....	119
Ek-5. 120Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ).....	120
Ek -6. 121Ölçek Kullanım İzinleri	121
Ek-7. 125Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	125
ÖZGEÇMİŞ.....	126
İNTİHAL RAPORU	127
ETİK KURUL RAPORU.....	128

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 - Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	41
Tablo 2 - Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları	48
Tablo 3- Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları.....	51
Tablo 4- Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çalışılan Okul Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları.....	54
Tablo 5- Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çalışılan Kurum Türüne Göre İncelenmesine Yönelik t-Testi Sonuçları	57
Tablo 6- Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	60
Tablo 7- Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	62
Tablo 8- Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	66
Tablo 9- Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Eşlerin Çalıştığı Kurum Türüne Göre İncelenmesine Yönelik t-Testi Sonuçları	70
Tablo 10- Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün gelir düzeylerine göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları.....	73
Tablo 11- Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün evlilik sürelerine göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları.....	74
Tablo 12- Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün çocuk sayılarına göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları.....	75
Tablo 13- Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün eşlerinin çalıştıkları kurum türlerine göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1- 2017-2018 Eğitim Dönemi Kadın-Erkek Öğretmen Sayıları	3
Şekil 2- Yatırım Modeli	28

KISALTMALAR

EDÖ	: Evlilik Doyumu Ölçeği
EBÖ	: Eşten Beklenti Ölçeği
Akt	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
SPSS	: (Statistic Packets For Social Sciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, tanımlar ve sınırlılıklar hakkında bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Aile “akrabalık ilişkileri olan, birbirine yakınlık duyan ve genel olarak aynı haneyi paylaşan insanlar grubu şeklinde tanımlanmaktadır (Söylemez, 2011). Aile uzun yıllardır varlığını devam ettiren bir kurumdur. İnsanlar belirli bir olgunluğa ulaştıktan sonra aile kurmak isterler. Bu anlamda evlilik kurumu bireyin hayatında temel yapı taşlarından biri halini almakta (Çağ, 2011), aile kurumunu oluşturan en temel adım olarak nitelendirilmektedir (Kublay ve Oktan, 2015). Kavramsal olarak değerlendirildiğinde evlilik, geçmiş birikimleri, öğrenim ve eğitimleri birbirinden ayrı olan iki bireyin yaşamlarını beraber geçirmeye karar vermesi şeklinde ifade edilmektedir (Güleç, 2012).

Son zamanlarda ailesel problemlerin çözümüne ve aile kurumuna ilişkin çalışmalar artmıştır. Dolayısıyla, evlilik ilişkilerine gösterilen önem ve ilgi bu alanda yapılan çalışmalar da fazlalaşmıştır. Evlilik, kimi bireyler için mühim bir mutluluk ve doyum kaynağı iken, kimi bireyler içinse birçok olumsuz sonuç doğurabilmektedir (Anar, 2011). Dolayısıyla dünyada olduğu gibi Türkiye’de de evlilik ile ilgili yapılan çalışmalar hızla yükseliş göstermiştir. Bu çalışmaların bir kısmı “evlilik doyumu” konusunda yapılan çalışmalardan meydana gelmektedir (Yıldız, 2013).

Kavramsal açıdan ele alındığı zaman evlilik doyumu bireyin evlilik yaşamındaki beklenti ve gereksinimlerinin karşılanma düzeyine ilişkin algı şeklinde

tanımlanmakta olup, bireyin evlilikten doyum alması hem yaşamdan doyum alması hem de beklentilerini karşılayabilmesi için önemli bir kavramdır. Evlilik doyumunun yüksek olması çiftlerin evlilik yaşamlarının uzun sürmesine katkı sağlarken, evlilik doyumunun düşük olması ise eşlerin gerek fiziksel gerekse de psikolojik açıdan birbirlerini yıpratmalarına zemin hazırlamaktadır (Çağ, 2011). Diğer bir tanıma göre evlilik doyumunu “insanların evlilikleri hakkında duygu ve düşüncelerini içeren, bunun yanında bireyin ilişkisinden memnun olma durumunu ifade eden” bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Vural-Batık ve Kalkan, 2017).

Evlilik doyumunu etkileyen birçok değişken bulunmaktadır (Bloch ve diğerleri, 2014). Literatürde yer alan çalışmalarda genellikle evlilik doyumunu etkileyen sosyo-demografik değişkenlerin ele alındığı görülmektedir. Buna karşılık literatürde eşten beklentilerin karşılanma düzeyi ile evlilik doyumunun işlendiği çalışmaların oldukça sınırlanmış olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda eşten beklentilerin karşılanma düzeyi ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı söylenebilir.

Son yıllarda toplumsal yapıda meydana gelen değişimlere paralel olarak aile yaşamında da ciddi değişimler meydana gelmiştir. Aile yaşamında ortaya çıkan değişimler genellikle olumsuz yönde olmuş, geçmiş yıllarla kıyaslandığı zaman günümüzde boşanma olayları artmıştır. Aile toplumun temel yapı taşı olan bir unsur olduğu için aile kurumunun sağlıklı bir biçimde yaşamını devam ettirmesi toplumsal açıdan da faydalı sonuçlar ortaya koyacaktır. Evli bireylerin aile yaşamlarında mutlu olmaları ve evlilik birliğini sürdürmelerinde eşten beklentilerinin karşılanması ve evlilik doyumunun yüksek olması oldukça önemlidir. Buna karşılık literatürde evli kadın öğretmenlerde eşten beklentiler ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin işlendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu noktada “Evli kadın öğretmenlerde eşten beklentiler ile evlilik doyumunu arasındaki ilişki nedir?” sorusunun cevaplanması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Evlilik ilişkisi, literatür bağlamında ele alındığında; bu ilişkiyi tanımlamaya dair pek çok farklı kavramın kullanıldığı dikkati çekmektedir. Bu kavramlar genel olarak, evlilik doyumu, evlilik uyumu, evlilik tatmini, evlilik kalitesi ve evlilik mutluluğu olarak kendini göstermektedir (Demir-Erbil ve Hazer, 2018). Eşlerin birbirlerine yönelik algılarına (evlilikten duydukları doyum ve fayda, eşten beklentileri) ve evlilik ilişkilerine ilişkin çalışmaların değeri ilk olarak evlilik aracılığı ile oluşan aile yapısının öneminden önde gelmektedir.

Evlilik yoluyla kurulan ailenin, toplumların yapı taşı olarak nitelendirilmesi, sağlıklı ve doyuma ulaşmış evlilik ilişkilerini betimlemeye ilişkin araştırma ve çalışmalara yoğunlaşılmasına ortam hazırlamıştır (Yalçın, 2014). Bu bağlamda yapılan bu çalışmada da evli kadın öğretmenlerde evlilik beklentisi ile evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi temel amaçtır. Aynı zamanda bazı demografik özellikler göre çalışmanın değişkenlerinde bir farklılaşma olup olmadığının araştırılması ikincil amaçtır. Bu doğrultuda araştırmanın amaç cümleleri aşağıda yer almaktadır:

Araştırmada kadın öğretmenlerin seçilme nedenleri içinde evlilikten ve yaşamdan aldıkları doyumun mesleki doyumlarına etkisi olduğu bilinmektedir. (Berk 2009). 2016 MEB verilerine göre kadın erkek öğretmen sayılarında kadınların sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. 2017-2018 Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri raporuna göre eğitim öğretim dönemi sonunda özel ve resmi kurumlarda görev alan öğretmen sayısı 1.030.130 olarak belirlenmiştir.. Bu öğretmenlerin 149.457'si ise özel okullarda, 880.673'ü resmi okullarda görev yapmaktadır. Söz konusu öğretmenlerin 45.135' i okul öncesinde 297.176'sı ilkokullarda, 339.850'si ortaokullarda ve 347.969'u ortaöğretimde yer aldı. Bu öğretmenlerin %45'ini erkek, %55'ini kadın öğretmenler oluşturmaktadır (Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2017/2018)

Kadın öğretmenler bir kadının sahip olduğu ev, annelik, çocuk bakımı ve iş hayatı ile ilgili çok sayıda sorumluluğu vardır ve bunların yarattığı baskıyı üzerinde hissetmektedirler Bu verilerin ışığında kadın öğretmenlerin mesleklerini icra ederken yüksek düzeyde verim gösterebilmeleri için yaşamlarındaki çeşitli alanlarda doyumlarının artırılması gerektiği

düşünülmektedir. Sonuç olarak bu çalışmada kadınların özellikle seçilmesinin nedeni budur.

1.2.1. Alt Problemler

1. Eşten beklenti ölçeği ve alt ölçekleri ile evlilik doyumu ölçeği (genel olumlu duygulanımı) arasında bir ilişki var mıdır?
2. Evli kadın öğretmenlerin eşten beklentileri ve evlilik doyumları (genel olumlu duygulanım) yaş, evlilik süresi, evlenme yaşı, gelir düzeyi, eş mesleği ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Evli kadın öğretmenlerin evlilik doyumları (genel duygulanım) yaş, evlilik süresi, evlenme yaşı, gelir düzeyi, eş mesleği ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Çalışılan kurum türüne göre yaş, evlilik süresi, evlenme yaşı, gelir düzeyi, eş mesleği ve çocuk sayısı anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Gerek bireysel mutluluk kaynağı olması gerekse toplumun düzenini ve huzurunu temin etmesi bakımından aile ve evlilik kavramı uzun yıllardır araştırmacıların ilgi konusu olmuştur. Evlilik ve aile konusunda araştırmalar, Türkiye’de ve yurt dışında giderek artış göstermektedir. Ancak, yükselen boşanma oranları ülkemizde aile ve evlilik konusunda daha çok çalışmaya gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır (Yıldız, 2013). Bunun yanı sıra endüstrileşme ve sanayileşme olgusu eski dönemlerden bugüne dek evlilik kurumunun temelini değiştirmiş olup, evliliğin yapısının irdelenmesi ve değerlendirilmesinin önemini kazandırmaktadır.

Evliliğin çocuklar ve diğer insanlarla birlikte genişlemesi sonrasında, iyi bir şekilde aile yapısının irdelenmesi, aile içerisindeki güçlüklerin, sorunların, anne-babalar ve çocuklar arasındaki problemlerin anlaşılmasında evlilik ilişkisinin değerlendirilmesi oldukça önem arz etmektedir (Güleç, 2012). Bunun yanı sıra aile üzerinde yapılan çalışmalar ve tartışmalar, gerek ailedeki gerekse toplumdaki değişim ve dönüşümleri anlamaya, analiz etmeye ve açıklamaya ciddi katkıda bulunacaktır (Bayer, 2013)

Boşanmanın, çocukların yetişkin yaşamdaki yakın ilişkilerini ve bağlanma biçimlerini olumsuz yönde etkilediği öne sürülmüştür (Öngider, 2013).

Boşanmış ailelerin çocuklarının evliliklerini inceleyen boylamsal bir çalışma 100 çocuk ile 25 yıl sürmüştür. Bu çalışmanın sonuçlarına göre boşanan ailelerin çocuklarının %57'sinin evliliklerini yürütemediği, %25'inin 14 yaşın öncesinde uyuşturucu ve içkiyle tanıştıkları saptanmıştır (akt. Berkeley, 2000).

Dünyada ve ülkemizde, boşanma oranları giderek artış göstermektedir. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu 2013) 2013 verileri, evlenmelerin %0.6 oranında azalırken boşanmaların %1.6 oranında arttığını göstermiştir. Özellikle Ege Bölgesi % 2.25 kaba boşanma oranı ile boşanma hızının en yüksek olduğu yöredir. TÜİK'in 2014 verilerine göre ise evlenmeler % 0.1 oranında azalırken, boşanma oranları % 4.5 artmıştır. Yine TÜİK'in 2014 verilerine göre boşanmalar %396 oranında evliliğin ilk 5 yılında, % 21.8'i ise evliliğin 6-10 yılı içerisinde gerçekleşmektedir. Seneler içinde, boşanma oranları artmış ve çiftler evlilik sorunlarını fazlasıyla dile getirmeye başlamışlardır.

Satir'e göre aileler ister sorunlu isterse sorunsuz olsun hepsinde aynı konular ortaya çıkmaktadır.

- “Bütün ailelerde her bireyin olumlu veya olumsuz bazı değerleri vardır. Ancak önemli olan, bireyin hangi değerlere sahip olduğudur.
- Her birey iletişim kurar ama önemli olan, bu iletişimi nasıl kurduğu ve ne tür sonuçlar aldığıdır.
- Her birey belirli kurallara uyar ama önemli olan, bu kuralların ne tür kurallar olduğu ve bireyin işine ne kadar yaradığıdır.
- Her bireyin toplumsal bağları vardır ama önemli olan bu bağların ne tür bağlar olduğu ve ne tür sonuçlar doğuracağıdır” (Satir, 2001).

Çiftlerin romantik ilişkilerinde kendini gösteren problemlerle başa çıkabilme yeteneği, ilişkinin sürekliliği bakımından önemliliği olan bir unsurdur. Özellikle evliliğin öncesinde çiftlerin karşılıklı beklentilerini tekrardan değerlendirmesi ve realist beklentilere ulaşılabilmesine yardım süreci aile danışmanlığında değerlendirilmesi gereken konulardan biridir (Güllü, 2015). Bunun yanı sıra evlilik ailenin alt yapısının oluşmasında önemli bir role sahiptir ve aile bir bütündür. Özellikle endüstrileşme ve sanayileşme olgusu evliliğin yapısını değiştirmiş ve bu durum değişime uğrayan toplumda hayatın devamlılığını

sağlamak ve adaptasyon açısından evliliğin yapısının anlaşılabilmesinin ve iyi bir şekilde değerlendirilmesinin önemini yükseltmektedir (Yalçın, 2014).

Eşlerin ilişkisinde; aşağıda sıralanan davranışlar belirli bir şekilde sürekliliği varsa, bu ilişki sorunlu bir ilişki olarak tanımlanabilir; 'Egemen olma, sahiplenme girişimleri, çekingenlik, saldırganlık, eleştiriye karşı aşırı hassa olma, birbirine çok fazla düzeyde karışma, kıskançlık, sürekli yenileyen şekilde güven tazeleme ihtiyacı, sürekli ve yoğun ağlama nöbetleri, uyuşturucu ve alkol alma, sosyalleşmede istek yitimi, utanma, yüzünü asma, sık öfkelenme, eşe yönelik bastırıcı davranışlar, eş baskısına izin vermek, şiddet eğilimi, azarlamalar ve bağırımlar, intihar tehditleri, fiziksel ve duygusal uzak durma, uzun süreli küslük ve sessizleşme sık ortaya çıkan duygusal krizler'(Humphreys 2003).

Evlikte, sürekli eşi ve aileler tarafından suçlanan kişi olma, eleştirilerin yönünde olan kişi olma, ailenin sorunlu kişisi olarak görülme ve susmaya zorlama kişinin gerçekleri algılama yeteneğinden kuşku duymasına neden olur (Forward 2003).

Evlilik ve eş seçme kişinin hayatında verdiği en önemli kararlardan bir tanesidir. Bu kararı verdikten sonra başlayan evlilik doyumu ve eşten beklentilerin, negatif yönde seyir izlemesi halinde çiftin mutsuzluğundaki artışın boşanmalarla sonlanması kaçınılmaz bir son olmaktadır.

Öğretmenler toplumun yol almasında liderlik yönü fazla olan ve bu konuda belirli ilkeleri savunarak yerine getiren kişilerdir. Ülkemizin gereksinimi olan birey gücünü yetiştirme görevini alan öğretmenlerin, topluma ilk sırada model alınan ve örnek olan insanlar olduğu düşünülürse, ruh sağlıklarının düzeltilmesi ve korunması önem arz etmektedir.

Topluma sağlıklı bireyler yetiştiren öğretmenlerin evliliklerindeki eş beklentilerinin karşılanması ve evlilik doyumlarının yüksek olması sağlıklı nesillerin yetişmesi konusunda da belirleyici bir etken olacaktır. Kadınlar öğretmen, eş ve anne olarak önemli rol yüklenmektedirler. Yüklendikleri bu rollere uygun sağlıklı davranışlarının olması toplumsal açıdan sağlıklı bireylerin yetişmesinde etkili olacaktır.

Bu araştırmada da evlilik doyumu ile evlenme yaşı, cinsiyet, yaşı, çalışma kurum türü, eş mesleği, çocuk sahibi olma durumu, evlilik yaşı, evlilik süresi ve eşten beklentiler gibi değişkenler arasındaki ilişkinin bulunmasının evlilik psikoloji alanına yararlı bilgiler sağlayacağı düşünölmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlar:

- Araştırma Denizli sınırları içerisinde bulunan MEB'e bağlı okullarda görev yapan araştırma yapmaya gönöllü olan öğretmenler ile birlikte yürütölmüştür. Bu nedenden dolayı elde edilen sonuçlar ancak benzer veya aynı özelliklere sahip bireylere genelleme yapılabilir.
- Araştırma, kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle ve uygulanan Evlilik Doyum Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile sınırlıdır.
- Araştırma ölçekleri doldurmaya gönöllü olan 206 evli kadın öğretmenin öznel değerlendirmeleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Evlilik: Belirli bir olgunluğa erişmiş olan bir erkek ve bir kadının kendi iradeleriyle gönöllölük ve karşılıklık esasına dayalı olarak kurdukları çok yönlü yaşam ortaklığı şeklinde tanımlanmaktadır (Acar, H, 1998).

Evlilik doyumu: Evlilik kurumunun, varlığını sürdürdüğü çevresel (kazanç, çalışma, eşlerin kararlarda eşitliği, baskınlığı, problemleri paylaşma gibi) ve kişisel (cinsel doyum, eşlerin birbirlerine gösterdiği sevgi tutumu ve tarzı, eşlerin birbirlerine kendini ifade etmesi, iletişim biçimi) boyutlarından eşlerin elde ettiği duygusal doyum ve tatmin (Sokolski ve Hendrik, 1999).

Aile: Bulunduğu toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, költürünü yansıtan, ayrıca kendi içerisinde özel bir düzene sahip olan, çevresiyle etkileşim halinde olan anne, baba ve çocuklardan oluşan bir kurumdur (Yenilmez, 2012).

Eşten Beklenti: Kişilerin evlenecekleri veya evlendikleri bireyin kendisini sevmeye davranışı, öznel kişiliğine ve kök ailesine saygı duyması, değişime ayak uydurması, kendisinin kültür ve inançlarına benzer bir kültür ve inançlarına sahip olması, olumlu bir cinsellik tutumunun olması ve sosyoekonomik açıdan kendisine benzer olmasını arzu etmesidir.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümüne aile ve evlilik kavramları ile evlilik doyumu ve evlilik uyumuna ilişkin kuramsal bilgilere yer verilmiş, bölümün sonunda ise konu ile ilgili yapılmış olan araştırma bulgularına yer verilmiştir.

2.1. Evlilik ve Aile Kavramları

Hayatı boyunca çeşitli olaylara maruz kalan ve sürekli değişen şartlara adapte olmak durumunda olan bireyin karşı karşıya kalacağı önemli olaylardan birisi evliliğdir (Cingisiz, 2010). Evlilik ilişkilerine dair çalışmaların önem kazanması öncelikle evlilik yolu ile kurulan aile kurumunun öneminden ileri gelmektedir. Evlilik ile kurulan aile kurumunun toplumun temel yapılarından biri olarak kabul edilmesi, sağlıklı, doyum içerisinde olan bir evlilik ilişkisini açıklamaya ilişkin araştırma ve çalışmalara önemliliğine dair ortam hazırlamıştır. Kişinin gereksinimlerini giderebileceği en doğal ilişki şekli evliliğdir. Literatür değerlendirildiğinde evliliğin çeşitli şekillerde ele alındığı görülmektedir (Cihan-Güngör, 2007).

Evlilik söz konusu olsun ya da olmasın romantik ilişkilerde yaşanan uyumsuzluk ve doyumsuzluklar her koşulda ilişki içindeki bireyler açısından bir sorun kaynağı olabilir. Ancak, evlilik ilişkilerinde yaşanan uyumsuzluk ve doyumsuzlukların ve bu nedenle gerçekleşen boşanmaların sadece çiftler açısından değil toplumsal açıdan da olumsuz sonuçlar doğurabilme potansiyeli vardır. Evlilik, bir ailenin varolmasını ve sonraki nesillerin yetişmesini sağlayan en temel ve en önemli insani ilişkidir (Larson ve Holman, 1994).

Evlilik ilişkisi bir süreç olarak düşünülmelidir. Bu süreç evlilikteki ilk yıllar, çocuklu aile yılları ve çocukların evden ayrılmasıyla ortaya çıkan dönemler

olarak ayrılmıştır. Peseschkian'a göre aileden edinilen eğitimsel içerikler, asla değiştirilmez ve her zaman geçerli değildir (Peseschkian 2005)

Evlilik, literatürde pek çok araştırmacı tarafından farklı açılardan tanımlanmıştır (Özen-Rıza, 2016). Romantik ilişkiler bağlamında evlilik; duygusal bir bağlılık (romantizm, aşk), partnerin duygusal problemleriyle ilgilenilmesi ve bunların karşılanması (güven kazanılması), karşılıklı bir dayanışma süreci olarak da ifade edilebilmektedir (Kara, 2015). Farklı bir tanıma göre evlilik, oldukça geçmişe dayanan toplumsal ve kültürel bir kurum olup aşk, sevgi, cinsellik, ekonomik işbirliği ve üreme gibi gereksinimleri gidermek adına bir arada yaşamaya karar vermiş olan bireylerin beraberliklerinin toplum tarafından onaylanması ve yasal bağlayıcılık kazanması neticesinde gelişen bir ilişkiler ağıdır (Alış, 2016).

2.1.1. Eş Seçimi

Evlilik ve eş seçme geleneksel olarak ele alındığında aileler tarafından kullanılmış bir yöntemken, bugün insanların kişisel tercih etmelerine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bununla beraber evlenme ve eş seçme kararlarını alacak bireyler içinde bulundukları toplumdaki ve kazanmış oldukları değerlerden soyutlanıp tercih yapamamaktadır. Bireylerin yaşadıkları toplumun tutumlarına ve değerlerine uygun tercihler yapmaları beklenmektedir (Yıldırım 2017).

Modern toplumlarda eş seçimi özgür bir tercih ile seçtikleri görülse de bu durumun tam bir özgürlük olduğunu söylenemez. Kişiler statü, sosyal sınıf, eğitim, ekonomik faktörler gibi birçok alanda tercihlerini şartlandırmakta ve seçimlerini bunlar ışığında yapmaktadır (Özgüven, 2014).

Evlilikte mutluluğu doğru eş seçimleri sağlamaktadır. Evlilikte birbirinden farklı yaşantılardan ve ortamlardan gelmiş, ortak bir hayatı paylaşabilme gerçeği her daim hatırlanmalıdır. Bundan dolayı bireyler birbirlerini tanımadan önce kendi kişiliklerini tanıyabilmeli, daha sonra birbirlerini tanımaya çalışmalıdır. Evlilikten ve gelecekte ne beklentileri olduğu üzerinde durulmalı aynı zamanda bu konular evlilikten önce çözüme kavuşturulmalıdır (Gözoğlu, 2015). Gözoğlu'na (2015) göre, eş seçimi yaparken dikkat edilmesi gereken

hususlar şunlardır: Olumlu düşünce, sevgi, güvenme, fiziksel çekim ve cinsel uyum ve iletişim.

Eş seçimi kararını doğru şekilde yapabilmek için bireyin öncelikle kendini doğru tanıması gereklidir. Karşısındaki kişiye kolayca güvenen, kolay ilişkiler başlatabilen insanlar olduğu gibi oldukça zor güvenen ve terk edilme kaygısı ile yakınlık kuramayan insanlarda bulunmaktadır. Özgüveni yüksek olan kişiler ilişkilerinde daha rahat hissederek duygusal beklentilerine daha rahat cevaplar verirler. Terk edilme kaygısı yaşayıp kaçınan bireylerin güvenli ilişki kuran kişilere göre mutlu olmaları daha zordur (Kasatura, 2014).

Eş seçiminde iki temel etken bulunmaktadır. Bunlardan biri “benzerlik ilkesi”dir. Bu ilkeye göre, bireyler sınırlı bir grup içerisinde eğitim, toplumsal statü, yaş, gibi benzerliklere göre eş seçimi yapmaktadır. Benzerlik ilkesi benzeyen ve yakın özellikleri olanların birbirlerinin çekim alanına girdiği gerçeğine dayanmaktadır. Diğer temel unsur “bütünleme ilkesi”dir. Bu ilkeye göre, evlilik yapacak kişilerin birbirlerini kişilik açısından farklı oldukları taraflarını bütünlemesinden dolayı seçtiklerini savunur. Bu ilkede zıt özellikleri olan kişilerin birbirlerini etkilediği gerçeğini temel almaktadır(Çelik 2006).

Evlilik, toplum ve insan yaşamında özel bir yere sahiptir. Toplumların temel örfi değerlerinin ve kendi adetlerinin, kendine has değerlerinin, özelliklerinin, öğrenilmeye başlandığı, geliştirilmeye çalışıldığı, sorgulanmaların yapıldığı ve yeniden meydan getirilerek dizayn edildiği eğitim süreci, aile desteği altında olmaktadır. Bireyler diğer insanlarla kuracakları iletişim tarzlarının, olaylar karşısında gösterecekleri davranış kalıplarının, iletişim kurduğu diğer insanlardan beklediklerinin temellerini aile içinde öğrenir ve içselleştirme yapar. (Güllü 2015). Böylece kişiler gelecek yaşamlarında nasıl bir eşle evlenmek istedikleri konusunda bir takım ön beklentiler oluşturmaya başlar. Evlilik yapmadan önce önce eşler genellikle, evlenmenin ve yeni bir yuva kurmanın yarattığı bir heyecanla, evlilikte çok önemli olacak konuları konuşmayı üzerinde durmadan pas geçebilmektedirler. Pek çok kişi, kendilerini bireysel değiştirebilecekleri ya da eşlerini kontrol altına alıp/yönetebilecekleri düşüncesi ile evlilik yaparlar. (Haskan-Avcı, 2013) Evlenme kararı, duygu yüklüve yönlü düşünülüp romantizm içeren bir aşka

bağlı kalarak alınmaz, her şartta ve koşulda değerlendirmeyi içeren sevmeye dayalı sevgi kararına bağlı olarak alınır (Kasapkara ve Kasapkara, 2013).

Evlilik, Türk toplumunda görücü usulüyle ve severek evlenme evlenme olmak üzere en temel şekliyle ikiye ayrılmaktadır. Severek evlenme, iki bireyin birbirini severek ve isteyerek, herhangi bir baskı ve zorlama olmadan, yaşamlarını aynı çatı altında isteklerini hayata geçirme olarak ifade edilebilir. Görücü usulüyle evlenme ise, iki kişinin birbirlerini tanıma aşamasını yaşamadan, aracı bireyler tarafından arabuluculuk yoluyla anlaşmaları sağlanarak, yaşamlarını birleştirmeleri olarak tanımlanabilir (Tarhan, 2010).

Flört veya görücü usulü evlilik yöntemleri arasında anlamlı bir farklılık bulan Çingisiz (2010), birbirlerini tanıyarak evlenmiş kişilerin evlilik uyumlarının birbirlerini tanımadan evlenmiş bireylerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Aynı şekilde Çimen (2007), yaptığı araştırmada flört sürecinden geçerek evlenmiş bireylerin, görücü usulüyle evlenmiş bireylerden daha fazla evlilik doyumunu yaşadığını bulmuştur. Yapılan çalışmaların sonuçlarından da elde edildiği gibi flört ederek evlenen çiftlerin evlilik doyumlarının görücü usulü ile evlenen çiftlerin evlilik doyumlarından daha yüksek olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

2.1.2. Aile Kavramı

İnsan diğerleri ile yaşadığı sosyal yaşantılara gereksinim duyar. Bu yönden ele alındığında aile, ihtiyaç duyulan ilk temel kurumdur. Aile, birey için kabul edilebilir değerleri ve yaşantıları kazandıran bir fırsat sağlar. Bu fonksiyon, insanın içinde yer aldığı sosyal hayata adaptasyonunu sağlar. İnsanın birey olarak şekil alması aile ortamında gerçekleştiği için, aile pek çok bilimsel dinlerin, disiplinin, politik yaklaşımların, ideolojilerin, devlet unsurunun, hukukun, sivil toplum örgütlerinin, özel ilgi alanına girmektedir (Eşsizoglu, 2012).

Aile konusunda çalışan çeşitli kuramlara mensup araştırmacıların üzerinde fikir birliği sağladıkları konulardan birisi ailenin evrensel olarak herkes tarafından kabul edilen bir tanımının yapılamayacağıdır. 20.yüzyılın ortalarından günümüze dek yapılan çalışmalar, aile kurumuna ilişkin genel-geçer bir tanımın yapılması güçlüğü noktasında uzlaşmıştır. Aynı çalışmaların

uzlaştıkları bir başka konu da, ailenin evrensel bir kurum olduğu, yani hemen her sosyal yapıda karşılaşılabilecek bir kurum olacağıdır.(Eşsizoğlu, 2012).

Kavramsal olarak değerlendirildiğinde aile içinde bulunduğu toplumun kendi kültürünü, değersel yargılarını, adet ve geleneklerini yansıtan, ayrıca kendine has bir düzeni olan, çevresiyle etkileşim halinde olan anne, baba ve çocuklardan oluşan bir kurumdur (Yenilmez, 2012). Farklı bir tanıma göre aile, bireyin içinde yetiştiği, saygı, sevgi, özgüven, dayanışma, işbölümü ve yardımlaşma, gibi birincil ilişkilerin yer aldığı, anne babalar, kardeşler ve diğer aile fertleriyle sosyalleşmenin ilk adımının atıldığı, toplumsal ve cinsel kimliğin ilk kez elde edildiği bir yapı olarak ifade edilmiştir (Aluş, 2016).

Aileye ilişkin yapılan çalışmaların genelinde aile kavramının çeşitli özelliklerine dikkat çekilmiş ve bu özellikler paralelinde ailenin sınırları çizilmeye çalışılmıştır. Ailenin biçimsel özellikleri, üye sayısı, işlevleri, eşlerin evlilik biçimi hatta eşler arası ilişkiler gibi çeşitli kriterler ailenin göstergelerini oluşturmuştur. Dolayısıyla yapılan her tanımda aile farklı bir motif olarak ortaya çıkmıştır (Aluş, 2016).

2.1.3.Ailenin Tanımı ve Özellikleri

İnsan gruplarının toplum haline gelmesi, üyeleri arasındaki ilişkilerde bir düzen ve hiyerarşinin ortaya çıkması ile gerçekleşir. Aile birbirlerinden çeşitli kabiliyet ve potansiyele sahip üyeler için kolaylaştırıcı arabulucu, uyum sağlayıcı ve koruyucu bir yapı olarak ifade edilmektedir (Ünal, 2009). Aile; evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin meydana getirdiği toplum içerisindeki en küçük birlik olarak tanımlanmıştır (Aksaray, 2013). Bir başka tanıma göre aile “geniş toplumun en küçük yaşam birimi” olarak ifade edilmektedir (Canatan, 2009).

Yaşar-Ekici (2014) aileyi “birbirlerine doğrudan akrabalık bağı ile bağlı olan, erişkin üyelerin çocuklara bakma rolünü üstlendiği bir insan topluluğu” şeklinde nitelendirilmiştir. Çalışkan ve Aslander (2014) aile kavramını “aralarında kan bağı bulunan topluluk” şeklinde tanımlamıştır.

Doğan’a (2016) göre aile; toplumsal yapının temel bir kurumu, toplumun ve toplumların da merkezi bir kuruluşudur. İnsan yığınları geçmiş dönemlerde olduğu gibi bugün de aile birimlerinde yaşamakta; üreme, çoğalma ve gelişme

gibi insan neslinin biyolojik ve sosyolojik formları aile içerisinde evrilmektedir. Özensel'e (2004) göre aile anne, baba ve çocuklardan oluşan ve toplumun çekirdeğini oluşturan bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Aile olgusu içinde bulunduğu toplumun kültürünü, yapısını ve değerlerini üzerinde taşımaktadır. Bunun yanında her ailenin bir iç yapısı ve kendine özgü kuralları bulunmaktadır.

Aile, gelişimi bir başkasının varlığına ve bakımına diğer canlılardan çok daha fazla gereksinim duyan çocukların sosyalleşmesini sağlayan birincil ortamdır. Bireyin beslenme, bakım, korunma gibi temel fiziksel gereksinimlerinin yanında, sevgi gereksinimi, duygusal gelişim, sosyal bilişsel gelişimi, sağlıklı zekâ gelişimini devam ettirme, potansiyellerini geliştirme gibi ruhsal gereksinimlerini ve eğitim, kültürel değerleri kazanma gibi sosyal gereksinimlerini karşılar. Bireye duygusal destek vererek kendine ve diğer bireylere güvenmesini, sevgi duymasını, kimlik kazanmasını, kişilik gelişimini, sosyal beceriler geliştirmesini ve toplumsallaşmasını sağlar. Refah bir hayat için gereken fiziksel ve ruhsal ortamı yaratarak üyelerine tatmin imkânı sunar. Cinsel ilişkileri düzenleme, üreme, ekonomik dayanışma, değerlerin nesiller boyu ulaştırılmasını sağlayarak toplum düzenine katkıda bulunur (Ünal, 2009).

Aile, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. boyutları olan toplumsal bir birimdir. Bunun yanı sıra, aile geçmişten günümüze toplumda oluşturulmuş maddi ve manevi değerleri nesilden nesile ulaştırır. Aile, ülkelerde ve dünyada gerçekleşen değişim ve dönüşümlerin etki ve sonuçlarının en belirgin şekilde izlendiği toplumsal kurumların başında gelmektedir (Yaşar-Ekici, 2014). Her bir aile yapı, işlev ve ihtiyaçları ile farklı bir varlıktır. Aile toplumun üyelerine şekil verir, besler ve toplumsal kurumlardan daha fazlasıdır. Ailenin ve fonksiyonlarının algılanması birçok unsura göre farklılaşabilmekte ve aile bireylerinin tutumlarını ve davranışlarını da etkileyebilmektedir (Hallaç ve Öz, 2014).

2.1.4. Ailede Sosyal İlişkiler

Ailenin toplumsal bakımdan önemi her çalışmada dikkat çekici verilerle ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Aile, toplumun değerleri verme kaynağı, paylaşım yoluyla orta değerleri oluşturma odağı, çocukların ilk eğitim aldığı yer ve

sosyal yaşantının sürekliliğini sağlayan bireylerin içinde yetiştirilmeye çalışıldığı bir kurumdur. Aile içerisinde gelişen tüm olaylar doğrudan veya dolaylı olarak toplumdaki her birimi etkilemektedir (Karadağ, 2015). Çünkü aile içi ilişkiler ile topluma yer alan kurumlar sürekli etkileşim içindedir (Yavuz ve zmete, 2012). Bu kapsamda aile içindeki sosyal ilişkilerin ilk olarak aile fertleri daha sonra da toplumsal açıdan önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Aileyi genel bir sistem olarak ele aldığımızda, anne-babalar, çocuklar (kardeşler) ve ailenin diğer büyüklerinden oluşan alt sistemlerde yer alan her birey bazı görev ve sorumluluklara sahiptir. stlendikleri bu görev ve sorumlulukları gerçekleştirirken aile bireyleri birbirleri ile karşılıklı etkileşim ve iletişim içerisinde bulunurlar (Aluş, 2016). Bu kapsamda aile içi sosyal ilişkilerin temelini iletişim yatmaktadır (Grgn-Baran, 2004). Türkiye’de aile içi sosyal ilişkiler değerlendirildiği zaman geleneksel otorite örüntüleri ve cinsiyetçi rol dağılımına uygun bir biçime modern eşitlikçi cinsiyetçi rol paylaşımına doğru değişim olduğu görülmektedir (Taylan, 2009).

Toplumsal aktörler yani aile yeleri arasındaki ilişkiler, gerçek toplumsal ilişkilerdir. Aile gerek üretim gerekse tüketim birimidir. Çekirdek ailenin ekonomik sorumluluklardan soyutlandığı söylenmektedir. Bunların haricinde aile jeolojik, felsefi, tarihsel ve coğrafyasal boyutları da bulunmaktadır. Bütün bu boyutlar; gerek aileni niteliklerinden kaynaklanmakta, gerekse aileye farklı nitelikler kazandırmaktadır (Tuzcu, 2017). Bu bağlamda aile içerisindeki sosyal ilişkiler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

Eşler arasındaki ilişkiler: Aile kurumu, birbirlerinden farklı bir yetişme tarzı ve yaşam algısı olan iki bireyin nikâh akdi ile birlikte yaşamaya başlamasıyla kurulur. Sevgi, saygı, güven ve özveri esasına dayanan ilişki mutlu ve huzurlu bir aile ortamını yaratacaktır. Çocukların bu şekilde bir ortamda büyüyor olmaları onların gerek bireysel gerekse sosyal gelişimleri bakımından önemlidir. Eşlerin, aralarındaki farklılıklar nedeniyle ilişkilerinde çatışma ve problem yaşamaları doğal bir olaydır. nemli olan, eşler arasında problemleri ortadan kaldıracabilecek ya da azaltacak bir etkileşim ve problem çözme yetisinin olması gerektiğidir (Aluş, 2016). Karadağ’a (2015) göre, ailede eşler arasındaki ilişkiler ele alındığında ortak bir yaşamı paylaşan çiftlerin

çoğunlukla paylaşımlarının daha çok olması beklenir. Sağlıklı aile için etkileşim için beklenen davranış şekli budur. Zira birbirleriyle iletişim kuran, sorunlarını, mutluluklarını, üzüntülerini paylaşan çiftler ortaya çıkan sorunlarla daha kolay başa çıkabilme becerisine sahiptirler. Bu durumun aksine duygu ve düşüncelerini yeteri kadar ifade edemeyen, paylaşımı az olan çiftlerin birbirlerini anlamaları güçleşmekte ve olaylara bakış açıları farklılaşmaktadır. Bunun sonucu olarak olaylar, durumlar karşımızdaki bireyin bakış açısıyla görülememektedir. Birbirini anlamayan çiftlerin ise zamanla mutsuzlukları artmakta, sonuç boşanmaya kadar gitmektedir.

Aile kurumunun temelini ortak noktada buluşabilen iki birey atar ve ailenin sürekliliğini de bu uyumla sağlar. Sağlıklı ailelerin zeminini karı ve koca ilişkileri oluşturur. Zira çocukların ilk eğitimini aldığı aile kurumunda anne ve baba birer rol model konumundadır. Dolayısıyla karı-koca ilişkileri, sağlıklı aile ortamları oldukça önemlidir (Karadağ, 2015). Aile içi ilişkilerde eşler arasındaki ilişkilerin bu kadar önemli olması eşler arası ilişkiler ve eşler arası uyum üzerine literatürde uzun yıllardır çalışmalar yapılmasına zemin hazırlamıştır (Yılmaz, 2001).

Eşlerin geleceğe ilişkin beklentileri ve amaçları yönünde benzer duyguları ve istekleri barındırmaları veya farklı düşünmeleri durumunda birbirlerine anlayışla yaklaşımları evliliğin uyum içerisinde yürütmesine yardımcı olur. Eşler pek çok konuda ortak tutum sergilemek durumundadırlar. Paylaşılan ve çocuklara aktarılan değerler, inançlar, terbiye ve ahlaki yaklaşım, çocukların bakım ve sorumluluklarının paylaşılması, çocukların sosyalleştirilmesi ve yetiştirilmesi aşamasında ideal olarak nitelendirilen tutumların ya da hoş karşılanması gereken durumların neler olduğu açık ve net olarak ortaya konulmalı ve bu yönde tutarlı davranışlar sergilenmelidir. Bunun haricinde ekonomik konular, mali kaynakların kullanımı, ortak etkinlikler, akraba ve dost ziyaretleri, ev içindeki ve dışındaki işlerin sürdürülmesi ve idareye ilişkin sorumlulukların paylaşımı gibi konular da üzerinde uzlaşılması gereken konulardır. Değişen şartlara bağlı olarak davranış değişikliği ve olaylara farklı yaklaşım biçimini geliştirmek ayrıca eşler arası anlaşmazlıkları en aza indirmeye yardımcı olacaktır (Aluş, 2016).

Ebeveyn ve Çocuk İlişkileri: Ebeveynlerin kişilik özellikleri ve yetiştirilme biçimleri, meslekleri, eğitim durumları, sosyokültürel ve psikososyal yapıları, çocukla iletişim biçimleri, çocuğa ayırdıkları zaman ve ona gösterdikleri önem çocuğun gelişimini birinci dereceden etkileyen unsurlardır. Özellikle anne-baba olarak, ergenlik sürecini yaşayan çocukların fiziksel ve psikolojik yapılarındaki değişimlerden haberdar olmak ve ergene anlayışlı, iyimser, sevecen davranmak, bu süreçte yaşanması muhtemel güçlüklerin daha kolay atlatılmasına ve aile mutluluğunun korunmasına yardımcı olmaktadır (Aluş, 2016). Bunun yanında ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve yaklaşımları çocukların gelecekte sergileyecekleri davranışları da etkilemektedir (Şahin ve Cevher, 2007).

Çocuklar ilk eğitimlerini ailede alırlar ve kişiliklerinin oluşumunu sağlayan temel değerleri de yine aile kültürü ile sağlarlar. Bu nedenle anne-babaların kişilik özellikleri çocukların karakterlerinin şekillenmesinde ve kendi kişiliklerinin oluşmasında etkilidir (Karadağ, 2015; Özensel, 2004). Yapılan çalışmalarda özellikle annelerin sahip oldukları kişilik özelliklerinin ebeveyn çocuk ilişkisinin kalitesinde önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Bunun yanında yapılan araştırmalarda çocukların psikolojik sağlıklarının ebeveyn-çocuk ilişkisi ile yakından bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Nitekim yapılan araştırma bulguları olumsuz ebeveyn tutumlarının çocuklarda bazı psikolojik sorunlara neden olduğunu ortaya koymakta (Öngider, 2013), çocukların gelişimlerinin sağlıklı olması için ebeveynlerin çocuklarına karşı demokratik bir tutumla yaklaşımları gerektiğini göstermektedir (Uzun ve Baran, 2015).

Çocuklarda gerek psikolojik gerekse de sosyal gelişim ve kişilik özelliklerinin gelişimi okul öncesi dönem olan 0-6 yaş döneminde gelişmektedir. Bu nedenle ebeveyn ile çocuk ilişkisinde özellikle 0-6 yaş döneminin önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir (Öngider, 2013). Bu dönemde özellikle sağlıklı anne ve çocuk ilişkisi ilerleyen yıllarda da anne ve çocuk ilişkisinin sağlıklı olmasına zemin hazırlamaktadır (Saygı ve Uyanık-Balat, 2013). Buna karşılık literatürde yer alan çalışmalarda özellikle Türk toplumunda ebeveyn ile çocuklar arasındaki ilişkilerde birçok dengesizlik bulunduğu, bunun temelinde ise ebeveynlerin kendi aralarındaki sorunları çocuklarına yansıtma davranışının yattığı rapor edilmiştir (Özensel, 2004).

Çocuklara ilişkin yaklaşım ve tutumlarda ise faydacı değerlere dikkat çekilmektedir. Söz gelimi küçük yaştaiken dahi aileye maddi fayda sağlaması, ebeveynler yaşlandığında onlara bakması öne çıkarılmaktadır. Buna karşın, gelişmişlik seviyesi arttıkça, çocuğa dair psikolojik değerlerin de önemi artmaya başlamaktadır. Çocuğa yönelik ekonomik ve faydacı değerler gelişme ve çağdaşlaşmayla beraber önemini kaybederken, psikolojik değerler öne çıkmaktadır. Sonuçta, çocuğa verilen en genel anlamdaki değer pek fazla değişmese bile, faydacı yaklaşımla psikolojik ihtiyaç yaklaşımı arasında önemli bir fark olabilir (Tuzcu, 2017).

Ebeveyn ve çocuk ilişkileri çocukların psiko-sosyal gelişimlerini etkilemekte olup (Dereli ve Dereli, 2017), çocuğun sosyalleşmesinde tüm aile bireylerinin ciddi oranda etkisi olduğu halde annenin en çok etkiye sahip olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Anne-babalar özellikle anne, çocukların gereksinim duyduğu sevgi ve ilgiyi onlara ilk veren kişilerdir. Annenin bebeğinin kucağına alması ile ikisi arasında kurulan bağ zaman içerisinde de süregider. Annesinin sesi ve teninin kokusu bebeğe kendini rahat ve güvende hissettirir. Annenin sevgi ve ilgisi çocuğun kendine olan özgüvenini artırır, kendisini daha değerli hissetmesini sağlar. Anne, erkek çocuk için, baba da kız çocuk için ilk aşktır. Anne, çocuğun en güç anlarda sığınacağı ve güveneceği kişidir. Anne sevgisini hisseden çocuk daha mutlu ve sosyal çevresiyle daha uyumlu bir kişilik sahibi olur (Aluş, 2016).

Kardeşler Arası İlişkiler: Geleneksel açıdan ele alındığı zaman kardeşler biyolojik olarak ortak ebeveynlere sahip iki birey şeklinde tanımlanmaktadır. Bunun yanında ebeveyn ortaklığı olmayan ya da bir ebeveynin ortak olduğu çocuklarda kardeş olarak tanımlanmaktadır. Kardeş ilişkisi bireyin hayatı boyunca yaşayacağı en uzun ilişkilerin başında gelmektedir. Kardeş ilişkisi genellikle büyük kardeşin doğumundan sonra küçük kardeşleri ile karşı karşıya geldiği andan itibaren başlamaktadır (Rodop, 2015).

2.2. Evlilik Kurumu

Literatür kapsamında evliliğe ilişkin pek çok tanım yer almaktadır (Taşköprü, 2013). “Evlilik” terimi “aile” terimine kıyasla daha belli özellikleri olan bir kavramdır. Aile bir örgüt ya da grup; evlilik ise farklı cinsten iki kişinin beraber

hayatı paylaşmak, çocuk yoluyla nesli devam ettirmek ve çocukları yetiştirmek gibi amaçlarla oluşturdukları beraberliklerdir. Yine benzer biçimde evlilik ilişkisinde eşlerin birbirlerini tanıyabilme, anlayabilme, temel ihtiyaçlarını giderme gibi gereksinimleri sıralanırken, aile kavramında eşlerin dışında çocuklar ve ailenin diğer büyükleri de ele alınmaktadır. Evlilik insan davranışı üzerinde etkili olan en önemli kurumlardan birisi olarak nitelendirilebilir (Eşsizoğlu, 2012).

Evlilik ve aile yaşamıyla ilgili 1860'lı yıllarda başlayan çalışmalarda öncelikle ailenin kökeni ve evrimi üzerine yoğunlaşılırken, 20. yüzyılın ortalarından sonlarına doğru olan süreçte ise, sosyolojik kuram ve araştırmalarla yeni yaklaşımlar ve tekniklerin birleştirildiği görülmektedir. Bireylerin hayatlarının pek çok kısmını etkileyen evlilik, birbirinden farklı seremoniler, gelenek ve görenekler barındırır da evrensel bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Kara, 2015).

İki farklı cinsin bir araya gelmesi ile ortaya çıkan evlilik müessesesi, toplumun temel yapı taşlarından birisidir. Sağlıklı toplumlar sağlıklı evliliklerle mümkündür. Evlilikte mutluluğa ulaşabilmek için, çiftlerin birbirlerinin zayıf ve güçlü yanlarının, duygularının bilincini kavramalarının, duygu, düşüncelerini anlamaya çalışmaları gerekmektedir. Bu ise eşler arasındaki etkileşim şeklinin evlilik yaşamında ne derece önemli olduğunu kanıtlamaktadır (Cingisiz, 2010).

Gerek kadınlar gerekse erkekler açısından evlilik kurumunda kaliteyi sağlayan unsurlar içinde sağlıklı ve olumlu eş tutumları olduğu söylenebilir. Bu nedenle evliliğin sağlıklı hale gelmesinde eş tutumlarının kalitesi önem kazanmaktadır. Farklı bir ifadeyle, eşler evliliklerinde çatışma çözmede, iletişim sağlamada, sosyal destek alışverişlerinde, birbirlerini anlamada ve empati geliştirmede problemler yaşıyorsa, ebeveynlerle iyi bir ilişki kuramıyorlarsa, ekonomik destek sunacak kadar bir gelire sahip değillerse ve bunun gibi pek çok zorlayıcı durumla başa çıkma noktasında zayıflarsa evlilikleri sağlıksızlaşabilmektedir. Bu gibi bir durumda ise bireylerin evlilikten toplumsal ve kişisel faydalar sağlayabilmesi mümkün olamamaktadır (Çağ, 2011). Evlilik çok boyutlu duygusal bağdır ve evliliğin yeni bir yaşam kazanması ancak iki insanın "sen"i bir diğerine göstermesiyle olur ve buradan her zaman gerçek bir evlilik doğar (Greenberg, 2012).

2.2.1.Evlilik Kurumunun Önemi

Evlilik kurumu her ne kadar çağlar boyunca büyük değişiklikler geçirmiş olsa da bir şekilden diğerine geçerek ayakta kalmıştır (Güleç, 2012). Evlilik psikolojik, sosyal ve ekonomik fayda sağlayarak daha nitelikli ve sağlıklı bir hayat sağlamaktadır. Tüm bunlar ışığında sağlıklı evliliklerin evli kişilerin hayat kalitelerinin artmasındaki rolü açıktır, bireyler daha mutlu ve tatminkar bir hayata sağlıklı bir evlilikle daha kolay erişebilmektedirler (Çağ, 2011).

Evlilik insan davranışı üzerinde etkin en önemli kurumlardan birisi olarak ifade edilebilir. Gerek üreme ve çocukların yetiştirilmesi bakımından belirleyicidir, gerekse ekonomik ve sosyolojik açılarıyla toplumu ve bireyi etkilemektedir. Evlilik kadın ve erkek arasında geçen bir anlaşma olmasının yanı sıra, toplum adına devletin doğrudan doğruya ilgilendiği, üzerinde kontrol edebilme hakkı ve yetkisi olan bir ilişki ağıdır. Bir hayat şekli olarak evlilik olgusuna, birbirinden çok farklı kültürlerde evrensel düzeyde rastlanması, evliliğin bireysel ve toplumsal çeşitli fonksiyonlarını gerçekleştirmesinden ve toplumsal bir kurum olmasından kaynaklanmaktadır. Bu fonksiyonlar;

- Cinsel hayatı sağlıklı ve kabul edilebilir meşrutiye açısından düzenler.
- Soy ağacı çizgesini belirler, çocuğa yasal bir koruyucular sağlar.
- Cinsiyet rollerini ve iş bölümünü belirler.
- Ekonomik üretim ve tüketim faaliyetlerini düzenler, hayat şartlarının yükseltilmesinde ekonomik destek sağlar.
- Bireylere güven, korunma, dayanışma içinde olduklarını hissetmek, sevmek ve sevilme isteklerine yanıt verme imkanı sağlayarak duygusal destek sağlar.
- Miras, sosyal güvenlik gibi yasal hakların kazanılmasını sağlar.
- Bireylere toplumsal statü sağlar (Güleç, 2012).

Evlilikte kadın tarafından yapılan yakınmaları Turndorf (2001) şu şekilde sıralamaktadır:

- Sevgi gösterisi çatışmaları
- Cinsel çatışmalar
- Yakın ilişki çatışmaları
- Boş zamanla ilgili çatışmalar

- Kıskançlık kavgaları
- Evdeki yapılacak işlerle ilgili çatışmalar
- Sözünde durmama çatışmaları
- Girişimde bulunmama çatışmaları
- Ana babalıkla ilgili çatışmalar
- Kadının/erkeğin akrabalarıyla ilgili çatışmalar
- Arkadaş çatışmaları
- Değer çatışmaları
- Bencillik çatışmaları
- Denetleme çatışmaları
- Maddi çatışmalar
- Güç çatışmaları
- Sen beni dışlıyorsun çatışmaları
- Beni hiç dinlemiyorsun çatışmaları(Turndorf,2001).

Evlilikte, sağlıklı birlikteliğin ön koşulu; “eşlerin bir ilişkiyi sahiplenebilecek kadar sorumluluk almaya hazır, o ilişkide boğulmayacak ve boğmayacak kadar özgür olmalarıdır (Reid, 2011). Evlilikte disfonksiyonel olan yapılar olarak “iç içe geçmiş evlilik, kopuk evlilik, evine bağlı olmayan bir partnerin olması, ilgisiz ebeveynli partner ve olgunlaşmamış ebeveynli çift” olarak yapılar görülmektedir (Nazlı, 2003).

Evlilikte partnerlerin yetişkin olarak dört temel ihtiyacı vardır. Bunlar; bağlılık, kontrol ve otonominin olması, kendi değerini yükseltme, arzuların tatminidir (Roodiger ve ark., 2013) Bunların karşılandığını evlilikte gören çiftlerin mutlu ve sorunsuz evlilik yaşadıkları söylenebilir.

Couderc'e göre evlilikte eşler birbirlerini manipüle edecek durumları tekrarlayarak evliliklerini sorunlu hale getirirler. Bunu süregelen yaparken şantaj ve tehditleri kullanırlar veya karşı tarafta suçluluk duygusu uyandırırılar. Bazen yalanıkullanma ve gerçek dışı pohpohlama yolunu da kullanırlar. Zamanla yerme ve değersizleştirmeyi, eşinin özel alanını istila etmeyi, sürgülemeyi, bağımlı kılmayı normalize ederler (Couderc, 2018). Littauer (2004) mutsuz evliliklerin ilişkideki kişileri hasta edeceğini ancak iyi evliliklerin kişinin mutlu olmasında yeterli olamayacağı görüşündedir. Mutsuz evliliklerde kişilerde

fiziksel ve duygusal sorunların görülmesi ihtimali her zaman fazladır (Littauer, 2004).

2.3. Evlilik Doyumu Kavramı

Evlilik, bireyin yaşamındaki en önemli kişilerarası ilişki sayılmaktadır. Evlilik bazı bireyler için mutluluk ve tatmin kaynağı olurken, kimileri için ise pek çok olumsuzluğu beraberinde getirmektedir. Mutsuz ve doyumsuz bir evliliğe sahip olmak aynı zamanda yaşam doyumu, genel mutluluk, benlik saygısı ve genel sağlıkla olumsuz yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Yılmaz, 2001).

Evlilik doyumu, çiftlerin her biri için farklı seviyelerde ve evliliği olumlu ya da olumsuz yönde etkileyecek bir faktör olarak ifade edilebilir (Taşköprü, 2013). Evlilik doyumu, eşlerin benzer kültürlere sahip olmaları, birbirleriyle ilgili olumlu duygu ve düşünceler beslemeleri, düşünsel ve bedensel yakınlığın ve bağlılığın olması, aşkı, iyi bir cinsel hayatı önemsemek, etkili iletişim sağlayabilmek, anlaşmazlıkları çözümlmek gibi faktörlerin bir araya gelmesiyle elde edilmektedir (Mussatayeva, 2018).

Evlilik bireylere, sosyal, psikolojik ve ekonomik fayda sağlayarak daha sağlıklı ve kaliteli bir hayat sunmaktadır. Tüm bunlar ışığında sağlıklı evliliklerin insanların hayat kalitelerini arttırmadaki rolü açıktır; bireyler daha mutlu ve doyumlu bir hayata sağlıklı bir evlilikle daha rahat erişebilmektedirler. Bu nedenle evlilik başarısını destekleyen en dikkat çekici kavramlardan biri evlilik doyumu olmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Toplumsal bir canlı olan insan, yalnızca başkaları ile kurduğu ilişkilerle hayatını devam ettirebilmektedir. Yaşamının doyum parçası olarak evlilik ilişkisi de bireyin yaşamının önemli tatmin biridir. Evlilik doyumu, evlilik ilişkisinin devam ettirilmesini sağlayan dikkat çeken faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Cihan-Güngör, 2007). Yaşamlarından tatmin olmayan pek çok çiftin bu durumunun evlilik doyumlarının düşük düzeylerde olmasıyla bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Bir diğer ifadeyle şayet eşler evlilikten tatmin almalarını etkileyen unsurları fark edebilirlerse evlilikten duyacakları doyumu geliştirebilecek müdahaleleri daha iyi algılayabileceklerdir (Çağ, 2011).

Evlilik doyumu bireylerin evliliğine yönelik düşüncelerini ve görüşlerini kapsadığı gibi bu görüşleri de etkileyen etkenler vardır. Bunlar evlilik algısı, eşe bakış açısı, hissedilen duygular, olarak ifade edilebilir (Kirby, 2005).Yüksek evlilik doyumları olan kişilerin, ruhsal ve fizyolojik açıdan olumlu süreçler yaşadığını belirten çalışmalar vardır. Ruhsal ve fizyolojik açıdan olumlu süreç yaşayan bireylerin olumsuz duygu durum seviyeleri düşük, yaşam mutlulukları daha fazla ve problemlere karşı dayanıklılıkları daha yüksektir.(Kirby, 2005).

Evlilik yoğun bir duygusal alışverişin gerçekleştiği bir ortamdır. Evlilikte çiftlerin birbirine yeterli psikolojik tatmin sağlama işlevi vardır. Bu tatmin, partnerin yalnızlıktan kurtulmasına ve moral yönünden güçlenmesine neden olur (Canatan ve Yıldırım, 2011).

2.3.1.Evlilik Doyumunu Etkileyen Unsurlar

Evlilik doyumunu belirlemiş olan etkenler ele alınırken öne ilk olarak çıkan evlilikteki problemlerin çözülmesine yönelik beceridir. Bir evlilikte asla sorun olmayacağı düşüncesinden uzaklaşıp, doğru problemleri çözebilme süreçlerinin olumlu bir şekilde devamı, ilişkiler için güçlendirici ve olumlu sonuçlara ulaşılmasını kolaylaştıracaktır (Hünler, 2002).

Evlilikte mutluluğu etkileyen en önemli etkenlerden biri çocuklardır. Evlilikte çocukların olumlu ve olumsuz bir şekilde etkileri kendini gösterebilmektedir. Ailede çocuklar sevgi, mutluluk ve ortaklık kaynağı oldukları için aile bireyleri arasındaki bağları kuvvetlendirirler ve aile bağlarını temsil eden duygusal iletişimin yaşanmasına fayda sağlarlar. Ancak çocuk bakımı tecrübe gerektiren zor bir iştir ve genellikle bu görev annelere yüklenmektedir. Bu durum anne-baba arasında gizli bir çatışma yaratabilir, çiftlerin huzurunu ve mutluluğunu dolaylı olarak olumsuz şekilde etkileyebilmektedir (Hasta, 1996). Kişilerin statüsünün ve mesleğinin evliliklerindeki doyumla alakalı olduğu; mesleki konumu yüksek olan kişilerin, orta veya düşük olan kişilere göre yaşam kalitesi daha yüksektir. Mesleki anlamda daha iyi statüde olan kişilerin evlilik doyumları yüksek, mesleki anlamda daha alt grupta olan kişilerin evlilik doyumunun da daha düşük olduğu gösterilmiştir (Hasta, 1996).

Evliliğin süresi, şekli, maddi durum, erkek veya kadın olma evlilik doyumunu değiştirmektedir. Evlilik doyumu, olumlu ya da olumsuz etkileşim oluşturan faktörlerin belirlenmesi açısından önemli bir kavram olarak ele alınmaktadır. (Üncü, 2007). Gözoğlu (2015) evlilik doyumunu etkileyen faktörleri “değerler ve tutumlarda anlaşma” olarak ele almaktadır. Bunlar:

Eşe yönelik algılar ve yüklemeler: Eşin herhangi bir zamanda göstermiş olduğu davranışlarla alakalı nedensel açıklamalardır. Bireyin bu davranışı neye dayanarak yaptığı ile alakalı göndermelerde bulunması ilişkinin uyumu, doyumu ve işlevi üzerinde rol oynayacaktır.

Ebeveynler arası ilişkiler: İlişkileri ya da ilişki içindeki bazı tavırların anne ve babalardan edinilen tecrübelerin, öğrenilenlerin aynı şekilde tekrarı, tekrerrütmesi, yansıması olarak düşünmek mümkündür.

Evliliği etkileyen bir diğer kavram ise sevgi, yakınlık ve cinselliktir. Bu kavramlar karmaşık ve birbirine bağlı konulardır (Weeks, 2012). Evlilikte yakın etkileşim önemli bir adımdır. Bu etkileşimin gelişmesini etkileyen bileşenlerin arasında, “iyi olanı görme, önemseme, koruyuculuk, zevk alma, sorumluluk, incinmeyi paylaşma ve bağışlama” yer alırken; yakın etkileşimin gelişimini engelleyen bileşenler olarak korkular (yakınlıktan, bağımlılıktan, duygulardan, öfkeden, kontrolü kaybetmekten, istemediği durumlara maruz kalmaktan, terk edilmekten ve ret edilmekten) gelmektedir (Weeks, 2001).

2.3.2. Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar

Literatürde evlilik doyumunu açıklamaya yönelik olarak beş kuram ortaya atılmış olup, bu kuramlar “Sosyal Mübadele Kuramı”, “Sosyal Öğrenme Kuramı”, “Öğrenme Kuramı”, “Bağlamsal Model Kuramı”, “Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı” ve “Yükleme Kuramı” şeklinde sıralanmaktadır. Bu kuramlar aşağıda açıklanmıştır.

2.3.3. Sosyal Mübadele Kuramı (SMK)

Sosyal mübadele kuramı üç temel varsayıma kılavuzluk eden bir kuramdır. Thibaut ve Kelley'nin (1959) sosyal mübadele kuramı, kişiler arası ilişki alanının en önemli teorilerindendir. Bu teorinin başlıca kavramları; bedel, ödül, kıyaslama düzeyi ve çıktılardır. (Hortaçsu, 1991).

Sosyal mübadele kuramı, kişiler arasındaki ilişkilerin oluşması, devam ettirilmesi ve sonlandırılmasına yönelik bir modeldir ve amacı ikili ilişkilerdeki bağımlılığı açıklamaktır. Kişi, içinde bulunduğu ilişkiden doyum almasa bile bağımlılık düzeyinin yüksek olması nedeniyle bu ilişkiyi devam ettirmek isteyebilir. Yani ilişkiden alınan doyum ile ilişkiye olan bağımlılık düzeyinin değerlendirilmesine sebep olan ölçütler birbirlerinden farklıdır. Bu ölçütler karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi olarak adlandırılmaktadır (Hovardaoğlu, 1996).

Thibaut ve Kelley doğası gereği insanın bencil olduğunu ileri sürmektedir. Bu nedenle insanlar her şeyden önce kendi çıkarlarını düşünmek durumundadırlar (Dainton ve Zelle, 2011). Görüldüğü gibi bu teoriye göre bireyler arasındaki ilişkileri ele alan sosyal mübadele kuramı ödül, bedel, sonuç ve karşılaştırma düzeyi kavramlarına dayanır. Söz konusu olan yaklaşımın bir başka sayıltısı da, minimum-maximum stratejisidir. Bu bilgiler doğrultusunda kişiler ödül alma oranı yüksek, bedel ödeme oranı düşük ilişkileri seçerler ve bu tür ilişkileri devam ettirme eğilimi gösterirler (Anar, 2011)

Bir ilişkiden alınan haz, ödül olarak ifade edilir ve kişiye doyum veren herhangi bir şey olabilir. Bedel ise, bireyin performansını engellemeye yönelik olan, davranışın yapılmasını ketleyen herhangi bir özelliktir. Eşler, bu ikili ilişkilerde ödediklerine inandıkları bedellerin karşılığı olan ödülleri alamazlarsa, ilişkide problemler ortaya çıkmaya başlar. Bu gibi durumlarda ilişkiler her zaman ayrılıkla bitmez. Kimi zaman, bireylerin çok az ödül almalarına rağmen, çok fazla bedel ödedikleri, ilişkilerini devam ettirdikleri de görülebilir (Anar, 2011). Karşılık bulma inancının güçlü olduğu durumlarda bireyler mübadele konusunda daha istekli olmaktadır (Bolat ve ark., 2009).

Bireyler arası ilişkilerin hem gelişmesi hem de sürdürülebilir bir hale gelmesi toplumsal açıdan istenen bir durumdur. Bu süreçte mübadele karşılıklı güven temeline dayanan bir kuram olarak değerlendirilmektedir (Aydın, 2007). Bu kapsamda evlilik bağlamında değerlendirildiği zaman da eşler arasında mübadelenin güven esasına dayandığı söylenebilir. Sosyal mübadele kuramında, bireylerin ilişkilerini, doyum almaları sebebiyle mi yoksa ilişkiye bağımlı olduklarından dolayı mı sürdürdüğünü karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi kavramları ile açıklanmıştır (Yıldız, 2013).

Sosyal mübadele kuramına göre, birey, ilişkisinden aldığı sonuçları karşılaştırma seviyesi ile kıyaslamaktadır. Eğer bu sonuçlar karşılaştırma seviyesinin üstündeyse ilişkiden doyum alınıyor demektir ve birey ilişkiyi devam ettirme yönelimindedir. Kişinin, yaşadığı ilişkisinden aldığı sonuçlar, karşılaştırma seviyesinin altındaysa kişi ilişkiden doyum alamıyor anlamına gelir. Karşılaştırma düzeyi, bireyler tarafından ilişkinin o an değerlendirildiği, nötr nokta olarak kabul edilir. İlişkinin doyum verici olarak kabul edilebilmesi için, sonucun karşılaştırma düzeyini geçmesi gerekir. Kişinin doyumsuz ve mutsuzluğu ise, sonucun karşılaştırma düzeyinin altında olması ile ifade edilir. Bu kuram, daha çok evlilik ilişkilerinde ve duygusal ilişkilere yönelik yapılan araştırmalarda kullanılmaktadır (Yıldız, 2013).

Durum bu şekilde olduğunda, birey bu kez, elde ettiği sonucu, seçenekler için karşılaştırma seviyesiyle kıyaslamaktadır. Bireyin, başka bir bireyle aynı ilişkiyi yaşadığında ortaya koyacağı tahmini doyum seviyesi, seçenekler için karşılaştırma seviyesi olarak ifade edilir. Yani bu kuram doğrultusunda, yaşanan şimdiki ilişkiden sağlanan sonuç seviyesi, seçenekler için karşılaştırma seviyesinin de altında kalırsa kişiler, ilişkiyi bitirme yoluna gidecektir (Hovardaoğlu, 1995: Akt; Kaplan 2016).

2.3.3.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı, anne-babaların evliliklerinin nitel yönlerinin ve boşanmalarının, kendi çocukların evliliklerinin yönünü nasıl etki altına alacağını açıklar. Yani, sosyal öğrenme yaklaşımına göre, birey kendi evliliğindeki tutumlarının çoğunu, anne-babalarının evliliklerini ve onların bu evliliklerdeki etkileşimlerini gözlem yaparak öğrenir. Farklı bir ifadeyle, bireyler kendi evlilik yaşamlarında anne-babalarını örnek alabilirler. Bu yaklaşımda ayrıca, bireylerin doğuştan bazı davranışlarıyla doğmadığını, insanların davranışlarının temelinde öncelikle taklit etme olduğu ifade edilmektedir. Çocuklar, model alma ve gözlem yapma yolu ile yemeli inanışlarını ve davranış repertuarlarını kazanırlar (Bandura, 1977; akt. Anar, 2011). Bu kapsamda sosyal öğrenme kuramı insanların kendi gelişimlerini sağlamada aktif katılımcı oldukları görüşünü savunmaktadır (Bayrakçı, 2007).

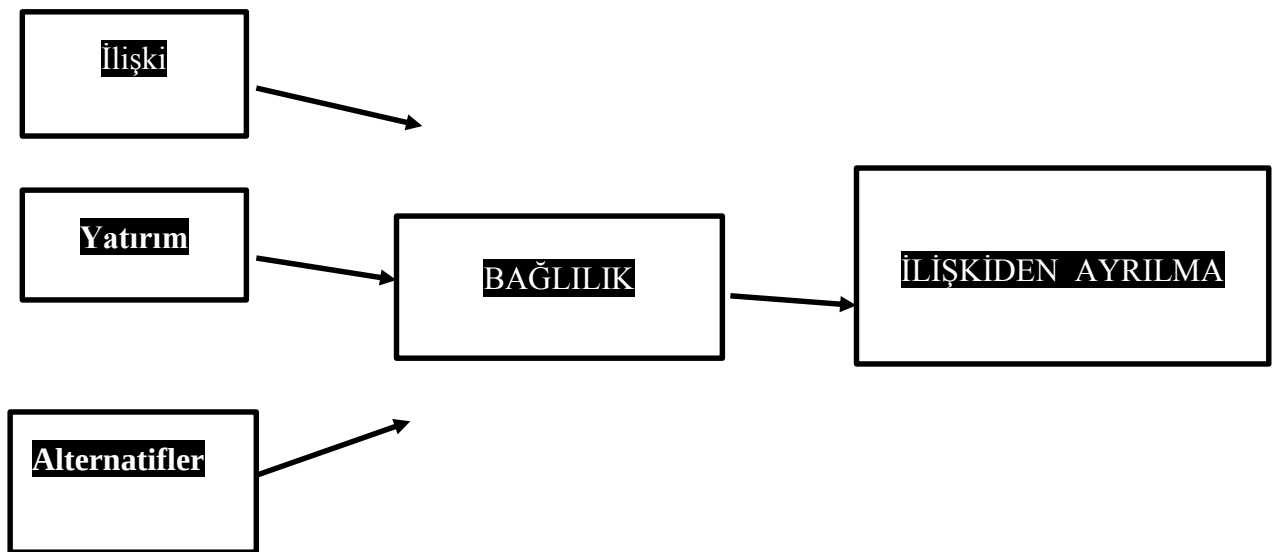
Sosyal öğrenme kuramı, eşlerin ödülleri ve cezaları özel yöntemlerle irdelediklerini ve yorum yaptıklarını iddia eder. Çiftler arasında problemlili ilişkileri sürdürmekte ve anlamada, bireylerarası yanlış anlaşılmanın etkisi olduğuna dikkat çekilir. Sorun, her eşin bireylerarası davranışında sahip olduğu davranışsal beklentilerden ve algılardan kaynaklanır. Problemlili eşler arasında bilişsel çarpıtmalar sorgulanmaz ve sorunu devam ettiren sonuçların sürdürülmesine katkı sağlar (Anar, 2011).

2.3.3.2. Yatırım Modeli

Rusbult(1983)tarafından önerilen yatırım modeli, bireylerin ilişkilerinde karşılıklı olarak ödül görmeleri sonucu doyum oluşacağını öne sürer. Bireylerin, ilişkilerinde bedelleri az olarak görmeleri, ilişkilerini iyi olarak değerlendirmelerini sağlamaktadır.(Rusbult, 1983; Akt: İlhan ve Işık. 2017).

Yatırım modeli, üç değişken ile incelenmektedir. Bunlar; ödüller, bedeller, ideal ilişki ile yaşanan ilişki arasındaki farklılıktır (Kurdek, 1991).

Yatırım Modeli karşılıklı bağımlılık kuramının iki önemli kavramı olan seçenekler için karşılaştırma düzeyi ve karşılaştırma düzeyi kavramları üzerine temellendirilmiştir. Yatırım modeline göre, bir ilişki için doyum ve çekicilik, ilişki ile ilgili ödüller ve bedellerin basit bir işlevidir. Ancak bir bireyin başka bir bireye bağlanımı, ne ilişki doyum düzeyinin basit bir işlevi (karşılaştırma düzeyi) ne de partner ve alternatif ile ilgili erdemlerin apaçık bir değerlendirmesi gibi görülebilir. İlişkinin sonuç değerinin ve alternatiflerin sonuç değerinin yanı sıra, bireylerin ilişkilerine yaptıkları yatırımların boyutu da ilişkide kalmanın güçlü bir belirleyicisidir (Rusbult, 1980: Akt; İlhan ve Işık. 2017).Yatırım Modeli, ilişki bağlanımını açıklayan bir modeldir.

Şekil 1-Yatırım Modeli

(Kaynak: Rusbult ve ark., 1998, s.360: Akt: Bulut ve Hovardalıoğlu 2018)

2.3.3.3. Kriz Kuramı

Kaygı yaratan stresli olaylar karşısında, aile üyelerinin nasıl tepkiler gösterdiğini ve ailenin fonksiyonlarını açıklamaya çalışan bu kuram, Hill (1949:Akt; Koçkan 2015) tarafından geliştirilmiştir. Bu kuramda, kaygı yaratan faktörler yani stresler, yaşantısal olaylar olarak görülür ve bu stres etkenlerinin aile yapısını değiştirecek büyüklükte olabileceği ifade edilmektedir.

Aile üyelerinin kişilerarası çatışmaları, duygusal durumları ve ekonomik problemleri, aileyi etkileyen kaygı verici olaylar olarak kabul edilir. Bu kurama göre, kriz yaratan durumlarda evlilikten alınan doyum düşmekte ve boşanmalar gerçekleşebilmektedir (Bradbury; Karney 1995: Akt; Koçkan 2015).

2.3.3.4. Öğrenme Kuramı

Öğrenme kuramı tepkisel ve edimsel koşullanma evlilik süreci ile aşkı açıklar. Kişilerin birbirlerine ilişkin tutumları, pekiştirmenin temeli olarak değerlendirilmektedir. Özellikle evlilik kurumunda eşlerin birbirlerine ilişkin yaklaşım ve algısal geçmiş hayatlarındaki bu öğrenmeler etkili olabilmektedir

(Binici, 2000). Bu yaklaşıma göre evlilikte zorlanma, evli çiftlerin birbirlerine ilettikleri pekiştirecin miktarından ve her bireyin pekiştireç ve cezayı birbirine aktarmasından kaynaklanmaktadır (Barkers, 1998; Akt. Anar, 2011).

Davranışçı kurama göre, eşler birbirlerini etkiledikleri yaşantıların temelini öğrenmekte ve ilişkilerine kendine özgü değer biçmektedir. Bu davranışları, ilişkinin kaz verici olup olmaması izlemektedir. Daha önceden edinilmiş tecrübeler ve sonraki etkileşimler, çiftlerin evlilik ilişkilerinin kalitesi hakkında karar vermesini etkilemektedir (Gottman, 1993).

2.3.3.5. Bağlamsal Model

Bağlamsal modele göre, eşlerden biri direkt olarak karşı tarafa bir davranışta bulunduğu, diğer eşte hızlı bir şekilde zihinsel yanlı tepkiler ortaya çıkar. Bu tepkiler, eşlerin evliliklerindeki psikolojik koşullar ve değişkenlerle, yani davranışlarının olduğu bağlamla ilgilidir (Yıldız, 2013). Bağlam yakın ve uzak bağlam olmak üzere iki şekilde ele alınabilir. Bireyin, partnerinin bir davranışıyla karşılaştığı andaki duygu ve düşüncelerini kapsayan bağlam türü, yakın bağlam olarak ifade edilirken; daha kalıcı kişilik özellikleri ile ilgili olan bağlam, uzak bağlam olarak tanımlanır. Bu durumda, uzak bağlam bireyin kişilik özellikleri ile bağlantılı ve bir çok ilişki durumunu etkileyebilirken, yakın bağlam daha çok o andaki yaşanan duruma özgüdür. Bağlamsal modele göre, yakın bağlamın arabuluculuk rolü oynaması sonucu, uzak bağlam ile doyum arasındaki paralel ilişki ortaya çıkar (Bradbury ve Fincham 1988: Akt.Koçkan 2015).

Bradbury ve Fincham'a (1988) göre bağlam, evlilikteki davranışları etkileyen farklı etkenler ve psikolojik koşullardır. Bu modele göre partnerlerden birisi açık bir davranışta bulunduğu, diğer partnerde de hızlı bir biçimde zihinsel ve duyusal tepkiler gelişir. İşte bu tepkisel davranışlar, eşlerin birbirlerine karşı tutumlarının ortaya çıktığı kapsamda yani evliliklerindeki psikolojik koşullara ve değişkenlerle ilgilidir. (Akt. Anar, 2011). Bu modele göre eşler arası ilişkileri çocukların algılama biçimleri çocukların davranışsal gelişimlerini etkilemektedir. Örneğin eşler arasında çatışma olduğu zaman çocukların çatışmayı algılama biçimleri ve çatışmayı nasıl değerlendirdikleri, evli çiftlerinkendi arasındaki çatışma ile çocukların uyum sorunları arasındaki ilişki

gücünü belirlemektedir. Literatürde yer alan bulgular da bu görüşü desteklemektedir (Peksaygılı ve Güre, 2008; Kızıldağ ve Şendil, 2006).

2.3.3.6. Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı

Evlilik doyumunu ve evli eşler arası evlilikteki ilişkiyi ifade etmeye çalışan diğer bir kuram ise, Miller ve Steinberg'in "Kişiler Arası İletişime İlişkin Sosyal Biliş Kuramı"dır(Göktaş, 2018). Genellikle bu teori, kişilerin diğer bireylerle ilgili zihninde nasıl düşündüğüyle ilgili çalışır. Bu kurama göre, eşini doğal haliyle olduğu gibi kabullenen ve gelenekçi rollere göre algı geliştirmeyen çiftlerin evlilik doyumları daha yüksek olarak bulunmaktadır. Zira partnerinin kendisine özel nitelikleriyle kabul edilmesi, ona yönelik kontrol etme ve bağımlı kılma yaklaşımlarının olmadığını, aksine eşitlikçi olan bir yaklaşımın var olduğunu düşündürmektedir (Gökmen, 2001). Davranışçı yaklaşıma göre geliştirilmiş olan bu teoriye göre uyarıcı ile tepki arasında bağ kurulmaktadır. Bu kapsamda insanlar kendilerine yöneltilen uyarıcılara belli tepkiler göstermektedirler (Göktaş, 2018). Evlilik ilişkisi kapsamında ele alındığı zaman eşlerin birbirlerine yönelttikleri uyarıcıların olumlu olmasının evlilik uyum ve doyumunu pekiştireceği söylenebilir.

2.3.3.7. Yükleme Kuramı

İnsanlar sürekli olarak çevrelerinde olup biten olayları açıklama ihtiyacı içindedirler. Bu noktada yükleme kuramı insanların karşılaştıkları olayları nasıl açıkladığı üzerinde durmaktadır (Gürses, 2008). Weiner'a (1985), belirli bir olayın nasıl oluştuğunu, bireyin algıladığı sebeple ya da bireyde meydana gelen yargıyla açıklar. Bireyin, bir tutumun neticesine dair algıladığı sebep yada vardığı karar, bir sonra oluşacak davranışının gelişmesinde etkilidir (Akt. Anar, 2011). Yükleme kuramına göre insanlar karşılaştıkları söz, olay ya da durumlara anlamlar yükleme eğilimindedirler. Söz konusu bireysel anlam yükleme süreçleri ile sosyal algılama birbiri ile özdeşleşmiştir. İnsanların anlam yükleme süreçleri davranışsal ögelere bağlı olarak birbirini izleyen süreçlerden meydana gelmektedir. Bu süreçler; davranışların gözlenmesi, gözlenen davranışların tanımlanması, davranışların içsel ve dışsal nedenlere yüklenmesi ve atfedilmesi basamaklarından meydana gelmektedir. Diğer insanların sergiledikleri davranışları gözlemlemenin yanında insanlar, aynı

zamanda kendi davranışlarını da gözlemlemektedirler. Bu gözlemler de insanların kendi yapacakları yüklemelere zemin teşkil etmektedir (Duman, 2004).

2.4. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doyumu, insanların evliliklerini yürütürken evliliğinden doyum almasını sağlayan bir süreçtir. Başarılı, mutlu ve sağlıklı evlilikler sürdürebilmek için bireylerin evlilikleriyle ilgili doyuma ulaşabilmeleri önemlidir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Buna karşılık evliliği ve evlilik doyumunu etkileyen birçok etken söz konusudur. Literatürde de evlilik doyumunu etkileyen unsurlar üzerinde birçok araştırma yapıldığı görülmektedir (Buluş ve Bağcı, 2016). Konuya ilişkin yapılan çalışmalarda cinsiyet, çocukların sayısı, eğitim aldığı düzey, ekonomik yönden durumu, evlilik yaşı, evlenme şekli, evlilikte kalma süresi, gibi birçok farklı değişken ile evlilik uyumu/doyumu ve evlilikteki çatışma düzeyleri arasındaki ilişkiler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu faktörlerin evlilik doyumunda önemli bir etkiye ve yere sahip olduğunu pek çok araştırma orataya koymaktadır.(Mussatayeva, 2018: 21; Çağ, 2011).

Rosen-Grandon, Myers ve Hattie'e (2004) göre, evlilik doyumunu etkileyen etmenler, iyi bir ebeveyn olmaya gönüllü olmak, eşe saygı duymak, eşi desteklemeye duyarlı olmak, eşe sadık olmak, bağışlayıcılık, ömür boyu bağlılık, güçlü manevi değerler, tanrıya inanma ve dine bağlılıktır.

2.5. Evlilik Doyumu İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Evlilik doyumunun sağlanması bir çok demografik unsura bağlıdır. Bu unsurlar çevresel, bireysel ve çift olarak üç temel başlık altında anlatılmaktadır.. Hangi olumlu yada olumsuz koşullarda mutlu evlilik elde edilebilir sorusu araştırmacıların dikkatini hala çekmektedir. Günümüzde evlilikte meydana gelen sorunlar birçok olumsuz duygusallığa ve psikiyatrik veya ruhsal probleme yol açar. Farklı sorunlar nedeniyle risk taşıyan ve bu grupta olan aileler daha çok problem yaşamaktadır (Mussatayeva, 2018).

Evlilikte yaş faktörü konusunda yapılan çalışmalar değerlendirildiği zaman bireyin evlenme yaşı arttıkça evlilik doyumunun da arttığı görülmektedir (Çağ, 2011). Bunun yanında yapılan araştırma bulguları özellikle orta yaş döneminde evlilik doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir (Gorchoff ve ark., 2008).

Evlilik doyumu düşük olduğu için evlilik birliğini bitiren çiftler arasında yapılan araştırma bulguları da genç yaşlarda evlenen bireylerle kıyaslandığı zaman ileri yaşlarda evlenen bireylerde boşanma oranının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır (Özburun, 2018).

Doğan (2014) ve Kubilay(2013) yaptığı çalışmalarda da evlilikteki yaş düzeyi düştükçe evlilik uyumu ve doyumunun arttığını ifade etmişlerdir. Kadınların evlilik uyumuyla mevcut yaşları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. 41 ve üzeri yaş grubundaki kadınlar 21-30 yaşlarındaki kadınlardan evliliklerinde daha uyumludurlar (Yalçın, 2014). Bu araştırmanın tam tersi bir araştırmada ise Yüksel (2013) kadınların yaşı arttıkça çiftin evlilik doyumunun, çift uyumunun ve duygusal ifade düzeyinin azaldığını gözlemlemiştir.

Evlilikte maddi ve ekonomik yönden değerlendirildiğinde ekonomik düzeyin çiftlerin evlilik doyumunu etkileyen bir unsur olduğu görülmektedir. Bu nedenle evli çiftlerde evlilik doyumu ve sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişki uzun yıllardır araştırmalara konu olmuştur (Gülsüm ve ark., 2009). Dew (2008: 60) tarafından yapılan araştırmada evli çiftlerin ekonomik borç altına girmelerinin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği rapor edilmiştir. Mesleki olarak kariyer statüsü yüksek olan kişilerin, orta ya da düşük mesleki kariyer statüsüne sahip kişilere oranla yaşam standardı daha yüksektir ve aynı zamanda kendilerinin ve eşlerinin evlilik doyumları daha yüksektir (Hoşgör, 2013).

Ülkemizde bireylerin evlilik şeklinin incelendiği çalışmalarda geleneksel toplum yapısında evlilikler görücü usulü ya da flört ederek evlenme olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Evlilik şekli evlilik doyumu üzerinde önemli bir belirleyicidir. Evli öğretmenler üzerinde bu konuda yapılan bir araştırmada evlilik şeklinin evlilik doyumunu anlamlı düzeyde etkilediği, flört ederek evlenen çiftlerin evlilik doyumlarının görücü usulüne göre evlenen çiftlerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur (Cingisiz, 2010).

Evliliği etkileyen en önemli unsurlar arasında yer alan çocuk sayısı evlilik doyumunu etkileyen bir unsur olarak bilinmekle beraber, literatürde çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu doğrudan etkileyen bir unsur olmadığını

gösteren araştırma bulguları da mevcuttur (Dew ve Wilcox, 2011). Evli öğretmenler üzerinde bu konuda yapılan bir çalışmada evli öğretmenlerde çocuk sahibi olma durumunun evlilik doyumu üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı rapor edilmiştir (Cingisiz, 2010).

Evliliği etkileyen bir başka demografik değişken evlilikte geçirilen süredir. Evlilik süresi çiftlerin evlilik doyumlarını etkileyen bir unsur olmakla beraber, literatürde bu konuda yer alan çalışmaların çelişkili sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir. Üncü (2007) tarafından evli bireyler üzerinde yapılan araştırmada en yüksek evlilik doyumuna 20 ve üzeri yıldır evli olan bireylerin, en düşük evlilik doyumuna ise 8-13 yıldır evli olan bireylerin sahip oldukları rapor edilmiştir. (Çağ 2011) tarafından yapılan araştırmada ise evli çiftlerin evlilik doyumlarının evliliğin ilk yıllarında arttığı, yıllar geçtikçe evlilik doyumunun azaldığı, daha sonra ise evlilik doyumunda tekrar artış gözlemlendiği belirtilmiştir. Peleg (2008) tarafından yapılan araştırmada ise bireylerin evlilik süresi arttıkça; erkeklerin ise evlilik süresi arttıkça evlilik doyumlarının arttığı ancak kadınların evlilik doyumlarının azaldığı rapor edilmiştir.

Bireylerin eğitim düzeyleri evlilik doyumunu etkileyen demografik değişkenlerin başında gelmektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da eğitim seviyesi değiştikçe çiftlerin evlilik doyumlarının da farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından yapılan araştırmada evli kişilerde eğitimsel düzeyi yükseldikçe evlilik doyumlarının tersine azalma gösterdiği rapor edilmiştir. En düşük evlilik doyumu ilköğretim mezunu evli bireylerin, en yüksek evlilik doyumu ise lise mezunlarının sahip oldukları tespit edilmiştir (Üncü, 2007). Kadınların evlilik doyumu, gerek kendilerinin gerekse eşlerinin eğitim düzeyi arttıkça artmaktadır. Böylelikle ev hanımı olan kadınlarının en düşük evlilik memnuniyetine sahip oldukları tespit edilmiştir. Kadının modern yapıda olması, kültürel eğitim seviyesi, sosyoekonomik maddi gücü; direkt olarak kadının evlilik doyumunu etkilemekte, erkeğinkini ise dolaylı olarak etkilemektedir (Mussatayeva, 2018).

Cinsiyet faktörü açısından kadın ve erkeklerin evlilik doyumu üzerine yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara rastlanılmaktadır. Literatürde mevcut araştırma

sonuçları ele alındığında, Üncü (2007) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlarla karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Buna karşılık literatürde cinsiyet değişkeninin evlilik doyumu üzerinde doğrudan ve etkili bir belirleyici olmadığını ortaya koyan araştırma sonuçları vardır (Jackson ve diğerleri, 2014).

Lavner ve Bradbury (2012), evliliklerinin ilk dört yılında mutlu olan 136 çiftle bir çalışma yapmış ve evliliğin ilk yıllarında boşanmanın sebeplerinin ne olabileceğini araştırmışlardır. 10 yıl sonunda boşanan çiftler ile hala evli olan çiftleri, ilk bağlılığın ölçüsü, gözlenen iletişim, stres ve kişilik açısından incelemişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre, boşanan çiftlerin, yeni evlenmiş ve boşanmayan çiftlere göre daha negatif bir iletişim, negatif duygular ve negatif sosyal desteğe sahip oldukları görülmüştür. Buna göre, çiftler, evliliklerinin başında karşılaşılan sorunları idare etme de ve başa çıkma da başarılı olmalarına rağmen, kişilerarası ilişkilerin değişimi nedeniyle evlilik ilişkisinin yıllar geçtikçe zedelenebileceği ve bunun sonucunda da boşanmanın gerçekleşebileceği görülmüştür (Lavner ve Bradbury, 2012).

Patrick (2002) 250 evli çiftle yürüttüğü araştırmasında, evlilik doyumunun yordayıcılarını ve bunların etki derecelerini araştırmıştır. Kişiliğin ve yakınlığın evlilik doyumu için yüksek düzeyde yordayıcı olduğunu eşten alınan desteğin ve cinsiyet rol tutumlarının da hem erkek hem kadınlar için anlamlı yordayıcılar olduğunu; yaşın, çocukların, evlilik süresinin, evlilik doyumu için anlamlı birer yordayıcı olmadığı bildirilmiştir. (Akt: Sığırcı, 2010)

2.6. Eşten Beklenti Kavramı

Evlilik doyumu konusunda ilk uyarlamalar yapan Levinger (1976,1980) evlilikteki başarı ve başarısızlığın; ilişkinin ödüllendirici özelliklerine, çekiciliğine , ilişkiyi sonlandırmanın önündeki engellerine ve çekici seçeneklerin varlığına bağlı olduğunu ileri sürmüştür (Akt: Binici, 2000).

Levinger'a (1976: Akt: Binici, 2000) göre, insanlar bireysel gereksinimlerini karşılamak için uğraşırlar. Çocuk yapma, toplumsal saygınlık görme, sevilme/me, cinsellik ve kalitesine uygun bir yaşam sürme ve insanın kişisel ihtiyaçlarının bir kısmıdır. Bu ihtiyaçlarının karşılanabilmesinin bir yolu da evlilik yapmaktır..

Bireyler evlilik yaşamına bazı beklentilerle gelirler. Evlilik yaşamlarının bazı beklentilerine cevap vereceğini umut ederler ve bunun için gayret sarf ederler. Ancak evlilik ve eşten beklentilerin mantıksız veya gerçekçi olmaması evlilik doyumunu etkileyebilmektedir (Güllü 2015).

Castelfranchi ve Lorini'ye (2003) göre evlilik yaşamında alt düzeyde belirlenen beklentiler gerçekleşmediğinde, kişi kısa süren bir hayal kırıklığı yaşarken, bir süre sonra yerini duygusal ve psikolojik rahatlık duygusuna bırakmaktadır. Ancak üst düzeyde belirlenen yüksek beklentiler gerçekleşmediği durumlarda kişi uzun süren hayal kırıklığı ve dolayısıyla üzüntü yaşamaktadır.

Birey, eşinden beklediklerinin yüksek olmasıyla paralel hayal kırıklıklarına uğrarsa, evlilik hayatının gidişatı hakkında olumsuz düşüncelere daha fazla kaymaya başlar ve eşiyle yaşadığı geçmişteki olumsuz olayları da hatırlayabilir (Beck, 1988).

McNulty ve Karney (2004) evlilik hayatının ilk dört yılında, evlilik beklentilerinin evlilik doyumuna etkilerini araştırmışlardır. Eşlerin daha düşük beklentiye sahip olmasının, eşlerin yeteneklerini ve evlilik doyumunu artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aynı çalışmada, yüksek beklentiye sahip olmanın evlilik ilişkisindeki yetenekleri artırdığını bildirmektedirler. (Akt. Güllü, 2015)

2.7. Evlilik Doyumu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Literatür incelendiğinde sadece evli kadın öğretmenlerin evlilik doyumlarını araştıran bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırmanın, öğretmenler üzerinde daha önceden ele alınmamış değişkenlerin kullanılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Farklı araştırmacılar evlilikte mutluluğu etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaya yönelik araştırmalar yapmışlardır. Bu araştırmalar sonucunda evlilik doyumunun evlilikteki mutluluğun en önemli yordayıcısı olduğu sonucu çıkmıştır (Billiolev 2003: Akt:Berk 2009).

Kirby'e göre (2005) evlilik doyumunu, kişinin evliliğine yönelik algısal bakışı, öznel duyguları ve kişisel değerlendirmeleridir. Kişinin evliliğinden doyum

alma düzeyinin yüksek olması aynı zamanda evliliğinin pozitif yönde güçlü olduğu anlamına da gelmektedir.

Wilson, Larson, McCulloch ve Stone (1997) evlilik doyumu ve doyuma eşdeğer kavramlarla ilgili yaptıkları çalışmada, doyumu etkileyen birçok değişken belirtmektedir. Çift arasındaki uyumun hem bireysel hem de aileye ilişkin faktörler tarafından yordandığını söylemişlerdir. Bunlar;

- Çiftlerin arka alanları (evlenme yaşı, aile geliri, cinsiyet),
- Çiftlerin bireysel durumları (genel stres, fiziksel sağlık, duygusal sağlık),
- Eşlerin ailelerinin etkileri (ailenin yaşam doyumu, aile ve evlilik problemlerinin sayısı) olarak derlemişlerdir (Akt, Curun, 2006).

Literatür incelendiğinde; Kılbitmez (2018) tarafından yapılan araştırmada çalışan evli kadınlarda evlilik doyumunu etkileyen demografik değişkenlerin belirlenmesi ve evdeki iş yükünün eşler arasında adil olma durumunun evlilik doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, çalışan evli kadınların evlilik doyumlarının yaş düzeyi, çalışma şekli ve çalışma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık evlilik doyumunun iş yaşamından memnun olma durumu, eş eğitim düzeyi, evlilik süresi, aile gelir düzeyi ve evdeki iş yükünü diğer eş ile adil paylaşma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği rapor edilmiştir.

Mussatayeva (2018) tarafından yapılan başka bir araştırmada evli kadınlarda evlilik doyumunu etkileyen demografik değişkenlerin incelenmesi amaçlanmış, araştırmada evli kadınlarda genç yaşta evlenmenin, resmi nikâhın yanında dini nikâh da yapılmış olmasının ve daire tipi evde oturmanın evlilik doyumunu arttırdığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada ev işlevlerinin sağlıklı bir biçimde yerine getirilmesinin evlilik doyumunu arttıran bir unsur olduğu rapor edilmiştir. Evli kadın öğretmenlerin iş-aile çatışması ve tükenmişlik yaşama düzeylerinin evlilik doyumu ile ilişkisini inceleyen çalışmada, öğretmenlerin çocuk sahibi olma durumlarının evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği, bunun yanında tükenmişlik düzeyi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır (Öztürk, 2018).

Eroğlu (2017) tarafından yapılan araştırmada evliliklerini 20 yaşın altında ve üstünde yapmış olan çiftlerin evlilik uyumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Evliliklerini 20 yaş ve altında yapmış olan çiftlerin yaşları arttıkça evlilik uyumlarının düştüğü, buna karşılık evliliklerini 20 yaş ve altında yapmış olan çiftlerin yaşları arttıkça cinsel uyum düzeylerinin arttığı, dolayısıyla evlilikten cinsel beklentilerinin büyük oranda karşılandığı tespit edilmiştir.

Kasapoğlu ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan araştırmada evlilikte kişilerarası ilişki tarzlarının evlilik doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda olumlu kişilerarası ilişkilerin evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği rapor edilmiştir.

Kaya (2017) tarafından yapılan araştırmada evli bireylerde evlilik uyumunu etkileyen demografik değişkenlerin incelenmesi, bunun yanında evlilik doyumu ile evlilik uyumu ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma hem kırsal hem de kentsel bölgelerde yaşayan çiftler üzerinde yürütülmüştür. Araştırmanın sonunda çalışanlarda evlilik uyumu ile evlilik yaşı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiş, bununla birlikte evlilik uyumu, evlilik doyumu ve mutlu olma düzeyi arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu belirlenmiştir.

Aluş (2016) tarafından yapılan araştırmada evli çiftlerin eşten beklentilerinin ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonunda çiftlerin eşten beklentilerinin başında sevmek ve sevilmek, mutlu ve huzurlu bir aile yapısına sahip olmak, iyi birer eş ve ebeveyn olmak, bunun yanında topluma faydalı evlatlar yetiştirmek gibi beklentilerin geldiği tespit edilmiştir. Aynı çalışmada çiftlerin evliliğin ilk beş yılında mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu, ilerleyen dönemde mutluluk düzeyinin azaldığı rapor edilmiştir.

Soylu ve Kabasakal (2016) tarafından yapılan araştırmada evli kadınlarda çalışma yaşamının evlilik ve yaşam doyumu ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmış, 311 evli kadından veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonunda çalışan evli kadınların yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu, bunun yanında çalışan kadınlarda genel yaşam doyumunun evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği bildirilmiştir.

Kabasakal ve Soylu (2016) tarafından yapılan araştırmada evli çiftlerde cinsiyet ve eş desteği değişkenlerine göre evlilik doyumunun incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 524 evli bireyle çalışılmıştır. Araştırmanın

sonucunda evli kişilerin evlilik doyumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği, eş desteğinin ise evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Güllü (2015) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin evlilik yaşamlarında eşlerinden beklentilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmanın sonucunda evlilik yaşamından beklentilerin cinsiyet ve sosyo-ekonomik unsurlara göre farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Bayar-Karakuş (2015) tarafından yapılan araştırmada evli öğretmenlerin evlilik uyumlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 250 evli öğretmen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin evlilik uyumlarının yaş grubu, mesleki kıdem düzey, evlilik süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği, ancak buna karşılık evlilik uyumunun cinsiyet, çalışma süresi, gelir düzeyi, ek iş yapma durumu değişkenlerine göre herhangi bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Landis ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan araştırmada eşler arasında algılanan sosyal destek düzeyinin evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 132 evli birey dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda eşler arasında algılanan sosyal destek düzeyinin evlilik doyumu üzerinde önemli bir belirleyici olduğu bildirilmiştir.

Cingisiz (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin evlilik doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya ortaöğretimde görev yapan 275 evli öğretmen dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin evlilik doyumlarının çocuk sahibi olma durumu, evlilik süresi ve evlenme yaşı değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Aynı çalışmada öğretmenlerin evlenme biçimlerinin evlilik doyumunu etkilediği bulunmuş, elde edilen bulgulara göre birbirlerini tanıyarak ve flört ederek evlenen öğretmenlerin evlilik doyumlarının evlenmeden önce birbirini tanımadan görücü usulü evlenen öğretmenlerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Berk (2009) tarafından yapılan araştırmada evli öğretmenlerin evlilik doyumlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 165 evli öğretmen dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda

öğretmenlerin evlilik doyumlarının yaş grubu, evlilik yaşı, tanışma süresi, evlilik biçimi ve çocuk sahibi olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Evlilik süresi değişkenine göre ele alındığı zaman da öğretmenlerin evlilik doyumlarının anlamlı farklılık göstermediği bildirilmiştir.

Peleg (2008) tarafından yapılan çalışmada evli çiftlerde evlilik süresinin ve duygusal bağlılığın evlilik doyumu üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 121 evli çift dahil edilmiş, araştırmanın sonunda eşler arasındaki duygusal bağlılığın düşük olmasının evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiş, evlilik süresi değişkenine göre ele alındığı zaman evlilikte kalma süresi arttıkça erkeklerde ise evlilik doyumunun arttığı, kadınlarda evlilik doyumunun azaldığı bildirilmiştir.

Erbek ve diğerleri (2005) tarafından yapılan araştırmada evlilikte cinsel beklentiler ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya daha önce cinsel sorun nedeniyle herhangi bir psiko-sosyal destek almayan bireyler ile evlilik sorunları nedeniyle Evlilik Danışma Merkezi'ne başvuru yapan çiftler katılmıştır. Araştırmanın sonunda evlilik yaşamında cinsel sorun yaşayan çiftlerin evlilik uyumlarının herhangi bir cinsel sorun yaşamayan çiftlerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur. .

Litzinger ve Gordon (2005) tarafından yapılan araştırmada evli çiftlerin eşten beklentileri içerisinde önemli bir yer tutan cinselliğin evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 387 evli çift dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda cinsel iletişim düzeyi yüksek olan çiftlerin cinsel doyumlarının da yüksek olduğu, cinsel doyumunun artmasının sonucunda da evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. .

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma grubu, anket bataryası, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler paylaşılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, devlet ve özel okullarda çalışan evli kadın öğretmenlerin eşlerinden beklentileri ile evliliklerinden aldıkları doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler uygun örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri olan evlilikten doyum ve eşte beklenti ile araştırmanın bağımsız değişkenleri olan “demografik değişkenler” arasındaki ilişkiler korelasyon analizi yöntemi ile incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2018-2019 eğitim öğretim yılı içinde Denizli ili Merkez efendi ve Pamukkale İlçesine bağlı devlet ve özel okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerde çalışan evli kadın öğretmenlerdir. Bu evren içinden uygun örneklem yoluyla belirlenen toplamda 14 okula gidilmiş, toplam 300 öğretmene ölçek bataryası uygulanmıştır. 6 farklı türde devlet okulunda çalışan 112 evli kadın öğretmen ve 8 farklı türde özel okulda çalışan 108 evli kadın öğretmenin verileri kullanılmıştır. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerde çalışma durumu eşit tutulmaya özen gösterilmiştir. Hatalı ve eksik olan ölçekler analizlerde kullanılmamış, analizler hatasız ve eksiksiz kabul edilen toplam 220 örneklem sayısı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1 .
Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Demografik Özellikler	Gruplar	N	%
Yaş	21-30	60	27.3
	31-45	130	59.1
	46 ve üzeri	30	13.6
Çalışılan Okul Düzeyi	Okul Öncesi	39	17.7
	İlkokul	26	11.8
	Ortaokul	64	29.1
Eğitim Düzeyi	Lise	91	41.1
	Ön Lisans	16	7.3
	Lisans	186	84.5
Çalışılan Kurum	Yüksek Lisans	18	8.2
	Devlet Okulu	112	50.9
	Özel Okul	108	49.1
Aylık Gelir Düzeyi	0 – 3000 TL	68	30.9
	3001 – 5000 TL	97	44.1
	5001 – 10000 TL	36	16.4
	10000 TL ve üzeri	19	8.6
Evlenme Yaşı	20 yaş ve altı	12	5.5
	21-30 yaşları arası	204	92.7
	31-40 yaşları arası	2	0.9
Evlilik Süresi	41 yaş ve üzeri	2	0.9
	0 – 5 yıl	63	28.6
	6 – 10 yıl	36	16.4
	11 – 15 yıl	53	24.1
	16 – 20 yıl	30	13.6
Çocuk Sayısı	21 yıl ve üzeri	38	17.3
	Çocuk yok	57	25.9
	Tek çocuk	71	32.3
Eşin Çalıştığı Kurum	2 çocuk ve üzeri	92	41.8
	Devlet Memuru	113	51.4
	Özel Sektör	107	48.6
Toplam		220	100.0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan kadın öğretmenlerinin 60'ının (%27.3) 21-30 yaş aralığında, 130'unun (%59.1) 31-45 yaş aralığında ve 30'unun (% 13.6) 46 yaş ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda farklı okul düzeylerinden dengeli bir katılımcı grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır. Buna göre araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin 39'unun (%17.7) okul öncesi, 26'sının (%11.8) ilkokul, 64'ünün (%29.1) ortaokul ve 91'inin (%41.4) lise düzeyinde görev yapmakta oldukları anlaşılmaktadır.

Yine Tablo 1 incelendiğinde araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%84.5) lisans mezunu olduğu; küçük bir kısmının ise (%7.3) önlisans ve (%8.2) yüksek lisans mezunu oldukları gözlenmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre dağılımları ise dengeli tutulmaya çalışılmıştır. Buna göre öğretmenlerin 112'sinin (%50.9) devlet okullarında, 108'inin ise (%49.1) özel okullarda görev yaptıkları gözlenmektedir. Aylık gelir açısından 68 katılımcının (%30.9) 0-3000 TL; 97 katılımcının (%44.1) 3001-5000 TL; 36 katılımcının (%16.4) 5001-10000 TL ve 19 katılımcının (%8.6)'i 10000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Araştırmada ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğunun (%92.7) 21-30 yaş aralığında evlendikleri anlaşılmaktadır. Araştırma grubunda 20 yaş ve altında evlilik yapan 12 katılımcı (%5.5) yer almaktayken; 31-40 yaş aralığında ve 41 yaş üzerinde evlilik yapan 2'ser kişi (%0.9) bulunmaktadır.

Araştırma sürecinde ayrıca katılımcıların evlilik doyumu ve eşten beklentileri üzerinde önemli etkileri olduğu düşünülen evlilik süreleri açısından dağılımın dengeli olmasına özen gösterilmiştir. Buna göre, katılımcıların 63'ünün (%28.6) 0-5 yıl arasında evli oldukları, 36'sının (%16.4) 6-10 yıl arasında evli oldukları, 53'ünün (%24.1) 11-15 yıl arasında evli oldukları, 30'unun (%13.6) 16-20 yıl arasında evli oldukları ve 38'inin (%17.3) 21 yıl ve daha fazla süredir evli oldukları belirlenmiştir.

Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin 57'sinin (%26.9) çocuk sahibi olmadığı, 71'inin (%32.3) 1 çocuğa sahip olduğu ve 92'sinin (%41.8) 2 ve daha fazla sayıda çocuğu olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin eşlerinin çalıştıkları kurum türleri incelendiğinde 113 katılımcının

(%51.4) eşlerinin devlet memuru olduğu; 107 katılımcının (%48.6) ise eşlerinin özel sektörde veya kendi işlerinde çalıştıkları anlaşılmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde, araştırmanın amacına uygun evlilik doyumu ve eşten beklenti özelliklerine ait nicel verilerin toplandığı ölçme araçları ve bu araçların geçerlik-güvenirliğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan anket bataryasını; Kişisel Bilgi Formu (Ek-1),Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ) ve Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ) oluşturmaktadır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu katılımcıların bazı sosyodemografik özelliklerini tanımak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olup; yaş, çalıştığı kurum türü, çalıştığı öğrenci düzeyine göre kurumu, evlenme yaşı, evlilik süresi, gelir düzeyi, bitirdiği eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve eş mesleğini tespit etmeyi hedefleyen 11 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)

Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ) Snyder tarafından geliştirilen (Snyder,1997) ve Derebaşı tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Evlilik Doyumu Ölçeği kullanılmıştır (Derebaşı, 2004). 150 maddeden oluşan ölçekte, sorulara doğru-yanlış şeklinde cevap verilmektedir. EDÖ'nin geçerlilik çalışmasında 458 evli ve çocuk sahibi çiftten veri alınmıştır. Kişilerin yanıtları 13 alt ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Bu alt ölçekler Konvansiyonellik (10 madde), Genel duygulanım (22 madde), İletişimde Duygulanım (22 madde), İletişimde Problem Çözme (19 madde), Saldırganlık (10 madde), Birlikte Zaman Geçirme (10 madde), Para Hakkında Anlaşamama (11 madde), Cinsel Doyumsuzluk (13 madde), Rol Uyumu (12 madde), Problemin Ailesel Geçmişi (9 madde), Çocuklarla Doyumsuzluk (11 madde), Çocuk Bakımında Çelişkilerdir (10 madde).

EDÖ'nin İngilizce ve Türkçe formlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı fark bulunmaması veEDÖ'nin İngilizce ve Türkçe formları arasında elde verilerle yapılan iç tutarlık analizi sonucu Cronbach's Alpha değeri 0.01

anlamlılık düzeyinde 0.59 ile 0.93 arasında yüksek korelasyon bulunmuştur (Derebaşı 2004:60).

Bu çalışmada evlilik doyumu ölçeğinin genel duygulanım boyutu olumlu duygulanımı yansıtacak şekilde puanlanmış ve ölçeğin yalnızca genel olumlu duygulanım alt boyutu kullanılmıştır.

3.3.3. Eşten Beklenti Ölçeği (EBÖ)

Eşten Beklenti Ölçeği eşe yönelik beklentileri ölçmek amacıyla geliştirilmiştir, 25 maddelik, 10'lu likert tipi tek boyutlu bir ölçektir(Güllü, 2015). EBÖ'nün geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında yapı geçerliği için yapılan açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda yedi faktörlü ve 25 maddeli bir ölçek ortaya çıkmıştır. Bu yedi faktör doğrulayıcı faktör analiziyle desteklenmiştir. Yedi faktör de alt boyut olarak kabul edilerek, içeriklerine göre 'Sosyoekonomik Etkenler', "Eşe Sevgi duyma", "Cinsellik Hakkındaki beklentiler", "Kültür ve İnanç Benzerliği", "Uyum Sağlama", "Eşe Saygı duyma" ve "Ailelere Saygı Duyma" olarak adlandırılmışlardır. Ayrıca ölçeğin iç tutarlık göstergesi olarak Cronbach alfa değeri (.928) yüksek bulunmuştur. Eşten Beklentiler Ölçeğinin 25 maddeden oluşan "uygulama" formunun çalışma grubundan elde verilerle yapılan iç tutarlık analizi sonucu Cronbach's Alpha değeri 0.928 olduğundan verilerin güvenilirliği yüksektir.

3.4. Yapılan İşlemler

Araştırmada veri toplama sürecinde aşağıdaki sıra izlenmiştir; öncelikle veri toplama araçlarını geliştiren veya uyarlayan akademisyenlerden uygulama yapabilmek için gerekli izinler alınmıştır ve bu izinler EK 7'de sunulmuştur. Ardından Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulundan bilimsel çalışma izni ve ardından Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. İzinlerin alınmasından sonra araştırmanın yapılacağı okullara gidilerek hazırlanan formlar okul müdürlerine tanıtılmış, okul yönetimi ile birlikte uygulama planı hazırlanmıştır. Denizli İli Merkez Efendi ve Pamukkale İlçelerinde bulunan okullar arasından seçilen 148 Devlet okulu arasından, sosyoekonomik ve sosyokültürel farklar dikkate alınarak belirlenen 8 okulda ve 6 özel okulda olmak üzere,farklı branşlardaki öğretmenlerden, ölçekleri doldurmaya istekli

olanlar arasında öğretmenler araştırmaya dâhil edilmiştir. Katılımcıların araştırmaya katılımlarıyla ilgili onayları, Aydınlatılmış Onam Formu ile alınmıştır. Araştırma ile ilgili bilgiler ise, Aydınlatılmış Onam Formu ve Bilgilendirme Formu içerisinde verilmiştir. Veriler 2019 yılı Ocak-Şubat ayları içerisinde 2 aylık sürede toplanmıştır. Uygulamalar boş ders esnasında bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Uygulama sırasında araştırma grubunu oluşturan katılımcılara; araştırmanın amacı, önemi, ölçeklerin ve formun nasıl yanıtlanacağına ilişkin gerekli açıklamalar bilgilendirilmiş onam formu yoluyla iletilmiştir. Veri toplama araçlarına verilecek yanıtların içten ve dürüst bir şekilde verilmesinin, araştırma sonuçlarının sağlıklı olması açısından oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada veriler gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır. Formlara isim yazılmasına gerek olmadığı isteğe bağlı olarak isim yazılabileceği belirtilmiştir. Ölçeklerdeki tüm maddelerinin okunması ve boş madde bırakmamaları gerektiği belirtilmiştir. Elde edilen bilgi ve bulguların bilimsel amaçla kullanılacağı söylenmiştir. Ayrıca uygulama esnasında öğretmenler tarafından sorulan sorulara cevaplar verilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Farklı okul düzeyleri ve okul türlerinde görev yapan evli kadın öğretmenlerin evlilik doyumlarını açıklayan genel olumlu duygulanım düzeyleri ile eşten beklenti düzeylerinin çeşitli demografik değişkenler bağlamında incelenmesine yönelik yapılan veri çözümlemesi işleminin ilk aşaması olarak toplanan veriler SPSS 21 paket programına girilmiş, eksik ya da hatalı kodlanan veriler gözden geçirilmiştir. Eksik veriler veri setinin dışında tutularak nihai analizler 220 katılımcıdan elde edilen yanıtlar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Veri setinde kategorik ve sürekli değişkenler bağlamında herhangi bir kayıp veri bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma sürecinin ilk aşamasında araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşten beklentiler ölçeğinin alt boyutları ve genel olumlu duygulanım puan ortalamaları incelenmiştir. Araştırma sürecinde normallik varsayımları her bir alt problem başlığı altında ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışmanın normallik varsayımları kapsamında Shapiro-Wilk uyum iyiliği puanlarının yanı sıra çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Veri çözümleme işleminin sonraki aşamasında normallik varsayımını sağlamayan sürekli değişkenlere ilişkin

analizlerde nonparametrik testler kullanılırken; normallik varsayımının sağlandığı değişkenlere ilişkin analizlerde parametrik tesler kullanılmıştır. Araştırma sürecinde ayrıca birim sayısı 30'un altında olan demografik değişkenlere göre eşten beklenti ve genel olumlu duygulanım puanlarının incelenmesinde de non parametrik analiz tekniklerinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın temel ve alt amaçlarının analiz edilebilmesi için gerekli temel varsayımlar incelendikten sonra ilk olarak araştırmanın temel amacı olan “Evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti alt ölçek puanları ile evlilik doyumuna yönelik olumlu duygulanım puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesi” amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır.

Araştırmanın alt amaçları arasında yer alan evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti alt ölçek puanları ile evlilik doyumuna yönelik olumlu duygulanım puanlarının demografik değişkenler arasında yer alan yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı, çalışılan okul düzeyi, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesinde Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın alt amaçları arasında yer alan evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti alt ölçek puanları ile evlilik doyumuna yönelik olumlu duygulanım puanlarının kendi ve eşlerinin çalıştıkları kurum türlerine göre incelenmesine yönelik veri çözümleme sürecinde ise ilişkisiz ölçümlerde t-testi analizinden yararlanılmıştır.

Araştırma sürecinde ayrıca, demografik değişkenler arasında yer alan kişisel ve evlilik durumu ile ilgili kategorik değişkenler arasında ilişki olup olmadığı, diğer bir deyişle bir değişkenin düzeyindeki cevapların, diğer değişkenlerin düzeyinde farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesinde iki değişken için Kay-Kare Testi (Chi-Square Test X^2) hesaplanmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın temel ve alt amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu kapsamda öncelikle araştırma kapsamında evli kadın katılımcıların eşten beklenti ölçeğinden elde ettikleri alt ölçek puanları ve evlilik doyumu ölçeğinin genel duygulanım alt ölçek puanına yönelik betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Daha sonra sırasıyla eşten beklenti alt ölçekleri ile genel olumlu duygulanım arasındaki ilişkilere, eşten beklenti ve genel duygulanım alt ölçek puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine, eşten beklenti ve genel duygulanım alt ölçekleri üzerinde anlamlı farklılık yaratan demografik değişkenlerin araştırma grubunun temel özellikleri kapsamında incelenmesine yer verilmiştir.

4.1. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanlar Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında, katılımcıların eşten beklenti ölçeğinin tüm alt boyutları ile evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik korelasyon analizi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’de ayrıca araştırmada ele alınan değişkenlere yönelik betimsel istatistikler de yer almaktadır.

Tablo 2.*Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları*

	N	$\bar{X}$	Ss	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Eşe Sevgi	220	77.46	4.92	---							
2. Uyum	220	37.05	4.21	.452**	---						
3. Cinsellik	220	18.52	2.71	.434**	.247**	---					
4. İnanç ve Kültür Benzerliği	220	25.31	5.94	.181**	.064	.254**	---				
5. Ailelere Saygı	220	18.04	2.78	.302**	-.001	.260**	.392**	---			
6. Eşe Saygı	220	18.95	2.27	.409**	.301**	.100	.036	.200**	---		
7. Sosyoekonomik Faktörler	220	28.30	9.70	.035	.243**	.076	.370**	.380**	.141*	---	
8. Genel (olumlu) Duygulanım	220	14.67	2.28	.014	-.085	.065	.030	-.031	.040	-.127	---

 $p \leq .05^*$, $p < .001^{**}$

Tablo 2 incelendiğinde evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti ölçeğinin tüm alt boyutları ile evlilik doyumu ölçeğinin genel olumlu duygulanım alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı anlaşılmaktadır ($p > .05$).

Ancak evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti ölçeği alt boyutları arasında yer alan uyum puanları ve eşe sevgi puanları ($r(220) = .452, p < .001$) arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Buna göre, katılımcıların eşten beklenti düzeyleri kapsamında uyum puanları arttıkça eşe sevgi puanlarının artacağı söylenebilir.

Benzer şekilde katılımcıların cinsellik puanları ile hem eşe sevgi puanları ($r(220) = .434, p < .001$) hem de uyum puanları ($r(220) = .247, p < .001$) arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum eşten beklenti düzeyleri kapsamında evli kadın katılımcıların cinsellik puanları arttıkça eşe sevgi ve uyum puanlarının da artacağı ya da evlilik sürecindeki uyum ya da eşe yönelik sevgi azaldıkça cinsellik beklentilerinin de azalacağı yorumu yapılabilir.

Yine Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların inanç ve kültür benzerliği beklenti puanları ile eşe sevgi puanları ($r(220) = .181, p < .001$) ve cinsellik puanları ($r(220) = .254, p < .05$) arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunurken; inanç ve kültür benzerliği beklenti puanları ile uyum puanları arasında ($r(220) = .064, p > .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırma sürecinde ayrıca ailelere saygı beklentisi alt boyutu ile eşe sevgi ($r(220) = .302, p < .001$), cinsellik ($r(220) = .260, p < .001$) ve inanç ve kültür benzerliği beklentisi ($r(220) = .392, p < .001$) puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu gözlenirken; ailelere saygı beklentisi alt boyutu ile uyum ($r(220) = -.001, p > .05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Evli kadın öğretmenlerin eşe saygı beklentisi alt boyutu ile eşe sevgi ($r(220) = .409, p < .001$), uyum ($r(220) = .301, p < .001$) ve ailelere saygı ($r(220) = .200, p < .001$) puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkilere rastlanırken; eşe saygı ile cinsellik ($r(220) = .100, p > .05$) ve inanç-kültür benzerliği beklentisi

($r(220) = .036, p > .05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna ulaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında ayrıca evli kadın öğretmenlerin eşten beklentiler ölçeğinin sosyoekonomik faktörler alt ölçeğinden elde ettikleri puanlar ile uyum ($r(220) = .243, p < .001$), inanç-kültür benzerliği beklentisi ($r(220) = .370, p < .001$), ailelere saygı ($r(220) = .380, p < .001$) ve eşe saygı ($r(220) = .141, p < .05$) puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanırken; sosyoekonomik faktörler ile eşe sevgi ($r(220) = .035, p > .05$) ve cinsellik ($r(220) = .076, p > .05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

4.2. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu çalışmada, araştırma grubunu oluşturan evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti ölçeğinin tüm alt boyutları ile evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının, araştırma kapsamında kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanan hem bireysel özellikleri hem de evlilik durumları ile ilişkilendirilebilecek bazı demografik değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

4.3. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların eşten beklenti ve evlilik doyumu ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının 3 farklı kategoride sınıflandırılan yaş aralıklarına göre anlamlı bir gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle normallik varsayımları incelenmiş ve yaş değişkeni bakımından ilgili puanların normal dağılım göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu nedenle ilgili puanların yaş değişkenine göre incelenmesinde non parametrik testler arasında yer alan Kruskal Wallis H testi hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 3’de rapor edilmiştir. Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı farklılık çıkan alt ölçek puanlarına ilişkin farklılığın kaynaklarının incelenmesinde ise ilişkisiz ölçümlerde Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır.

Araştırma grubunda yer alan katılımcıların yaş aralıkları 1: 21-30 yaş, 2: 31-45 yaş ve 3: 41 yaş ve üzeri şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 3.

Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

	Yaş	n	Xort	Ss	S.ort	H	p	Anlamlı fark
ESE	21-30	60	78.31	3.87	120.27	11.161	.004*	1-3,2-3
	31-45	130	77.57	4.87	112.83			
	46 ve üzeri	30	75.26	6.34	80.87			
UY	21-30	60	35.81	5.34	99.03	3.540	.170	---
	31-45	130	37.41	3.64	113.37			
	46 ve üzeri	30	38.00	3.48	121.00			
CİN	21-30	60	18.63	2.81	117.17	1.640	.440	---
	31-45	130	18.48	2.80	109.30			
	46 ve üzeri	30	18.50	2.04	102.35			
İKB	21-30	60	23.05	7.27	92.83	10.471	.005*	1-2
	31-45	130	26.64	4.54	121.52			
	46 ve üzeri	30	24.06	6.84	98.07			
ASA	21-30	60	18.83	2.04	127.94	7.273	.026*	1-2
	31-45	130	17.83	2.71	103.87			
	46 ve üzeri	30	17.40	3.95	104.35			
ESA	21-30	60	18.88	2.68	112.63	0.170	.919	---
	31-45	130	18.95	2.17	109.39			
	46 ve üzeri	30	19.13	1.83	111.07			
SEF	21-30	60	24.33	10.38	85.56	14.795	.001*	1-2,1-3
	31-45	130	29.30	9.08	116.38			
	46 ve üzeri	30	31.86	8.61	134.88			
GOD	21-30	60	15.20	1.68	120.96	2.862	.239	---
	31-45	130	14.46	2.59	108.30			
	46 ve üzeri	30	14.56	1.73	99.12			

ESE: Eşe Sevgi, UY: Uyum, CİN: Cinsellik, İKB: İnanç ve Kültür Benzerliği, ASA: Ailelere Saygı, ESA: Eşe Saygı, SEF: Sosyoekonomik Faktörler, GOD: Genel (olumlu) Duygulanım

*p< ,05 , **p< ,001

Tablo 3 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşlerinden ve evlilikten beklenti düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan eşten beklenti

ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan uyum, cinsellik ve eşe saygı puan ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$). Ayrıca katılımcıların evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da katılımcıların yaş aralıklarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmaktadır ($p > .05$).

Ancak araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşe sevgi alt ölçek puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=11.161$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi boyutlar arasında olduğunun belirlenmesi için üç farklı kategoride sınıflandırılan yaş değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre 21-30 yaşlar arasındaki katılımcıların 46 yaş ve üzeri katılımcılara göre ve 31-45 yaş arasındaki katılımcıların 46 yaş ve üzeri katılımcılara göre eşe sevgi puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulgusunu ortaya koymaktadır. 21-30 yaşlar arasındaki katılımcılar ile 31-45 yaş arasındaki katılımcılar arasında ise yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Benzer şekilde araştırma grubunu oluşturan katılımcıların inanç ve kültür benzerliği beklentisi alt ölçek puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=10.471$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi boyutlar arasında olduğunun belirlenmesi için üç farklı kategoride sınıflandırılan yaş değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre sadece 21-30 yaşlar arasındaki katılımcıların 31-45 yaş arasındaki katılımcılara göre inanç ve kültür benzerliği beklentisi puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu bulgusunu ortaya koymaktadır. Diğer kategoriler arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Yine Tablo 3 incelendiğinde araştırma grubunu oluşturan katılımcıların aileye saygı beklentisi alt ölçek puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak

anlamli farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=7.273$, $p< .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi boyutlar arasında olduğunun belirlenmesi için üç farklı kategoride sınıflandırılan yaş değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre sadece 21-30 yaşlar arasındaki katılımcıların 31-45 yaş arasındaki katılımcılara göre aileye saygı alt ölçek puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulgusunu ortaya koymaktadır. Diğer kategoriler arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde araştırma grubunu oluşturan katılımcıların sosyoekonomik faktörler alt ölçek puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=14.795$, $p< .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi boyutlar arasında olduğunun belirlenmesi için üç farklı kategoride sınıflandırılan yaş değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre 21-30 yaş aralığındaki katılımcılar ile 31-45 yaş aralığındaki katılımcılar arasında 31-45 yaş aralığındaki katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Benzer şekilde 21-30 yaş aralığındaki katılımcılar ile 46 yaş ve üzeri katılımcılar arasında 46 yaş ve üzerindeki katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 31-45 yaş aralığındaki katılımcılar ile 46 yaş ve üzeri katılımcılar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.4. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Çalıştıkları Okul Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların eşten beklenti ve evlilik doyumu ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının 4 farklı kategoride sınıflandırılan çalışılan okul düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle normallik varsayımlarının incelenmesinde bir birime düşen katılımcı sayısının 30'dan az

olması sebebiyle ($n < 30$) non parametrik testler arasında yer alan Kruskal Wallis H testi hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur. Anlamlı farklılık çıkan alt test puanlarına ilişkin farklılığın kaynaklarının incelenmesinde ise ilişkisiz ölçümlerde Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır.

Araştırma grubunda yer alan katılımcıların çalıştıkları okul düzeyi 1: Okul öncesi, 2: İlkokul, 3: Ortaokul ve 4: Lise şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 4.

Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çalışılan Okul Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

	Okul Düzeyi	n	Xort	Ss	S.ort	H	p	Anlamlı fark
ESE	Okulöncesi	39	78.79	2.33	112.18	3.058	.383	---
	İlkokul	26	78.46	2.70	111.42			
	Ortaokul	64	77.57	5.04	111.85			
	Lise	91	76.52	5.90	104.28			
UY	Okulöncesi	39	37.25	4.45	114.42	8.582	.035*	2-3,2-4
	İlkokul	26	39.15	1.48	140.06			
	Ortaokul	64	37.18	3.92	107.55			
	Lise	91	36.28	4.63	102.45			
CİN	Okulöncesi	39	18.56	2.84	114.82	3.201	.362	---
	İlkokul	26	18.92	2.81	124.00			
	Ortaokul	64	18.79	2.14	111.69			
	Lise	91	18.20	2.97	103.69			
İKB	Okulöncesi	39	24.20	6.44	101.08	8.959	.030*	2-3,2-4
	İlkokul	26	22.88	6.50	82.84			
	Ortaokul	64	25.75	5.61	112.50			
	Lise	91	26.17	5.60	121.01			
ASA	Okulöncesi	39	18.46	2.41	118.42	2.771	.428	---
	İlkokul	26	17.76	2.71	103.77			
	Ortaokul	64	17.81	2.72	102.33			
	Lise	91	18.10	3.01	114.77			
ESA	Okulöncesi	39	19.17	1.63	111.47	5.065	.167	---
	İlkokul	26	19.84	0.36	129.27			
	Ortaokul	64	18.59	2.80	102.62			
	Lise	91	18.86	2.36	110.26			
SEF	Okulöncesi	39	24.92	9.66	86.49	8.966	.030	1-2,1-4
	İlkokul	26	29.65	8.22	117.23			
	Ortaokul	64	27.64	10.19	106.45			
	Lise	91	29.82	9.48	121.71			
GOD	Okulöncesi	39	14.66	2.57	116.17	0.917	.821	---
	İlkokul	26	14.76	2.12	112.52			
	Ortaokul	64	14.75	2.39	112.70			
	Lise	91	14.60	2.15	105.95			

ESE: Eşe Sevgi, UY: Uyum, CİN: Cinsellik, İKB: İnanç ve Kültür Benzerliği, ASA: Ailelere Saygı, ESA: Eşe Saygı, SEF: Sosyoekonomik Faktörler, GOD: Genel (olumlu) Duygulanım

* $p < .05$, ** $p < .001$

Tablo 4 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşlerinden ve evlilikten beklenti düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan eşten beklenti

ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan eşe sevgi, cinsellik, aileye saygı ve eşe saygı puan ortalamalarının görev yaptıkları eğitim kademesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$). Ayrıca katılımcıların evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da görev yaptıkları okul düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmaktadır ($p > .05$).

Ancak araştırma grubunu oluşturan katılımcıların uyum alt ölçek puanlarının görev yaptıkları okul düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=8.582$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi boyutlar arasında olduğunun belirlenmesi için dört farklı kategoride sınıflandırılan okul düzeyi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre sadece ilkokulda görev yapan öğretmenlerin ortaokulda görev yapan öğretmenlere göre ve ilkokulda görev yapan öğretmenlerin lisede görev yapan öğretmenlere göre uyum puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Diğer kategorilerin kombinasyonlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Benzer şekilde araştırma grubunu oluşturan katılımcıların inanç ve kültür benzerliği beklentisi alt ölçek puanlarının görev yaptıkları okul düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=8.959$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi boyutlar arasında olduğunun belirlenmesi için dört farklı kategoride sınıflandırılan okul düzeyi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre sadece ilkokulda görev yapan öğretmenlerin ortaokulda görev yapan öğretmenlere göre ve ilkokulda görev yapan öğretmenlerin lisede görev yapan öğretmenlere göre inanç ve kültür benzerliği beklentisi puanlarının anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Diğer kategorilerin kombinasyonlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Son olarak, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların sosyoekonomik faktörler alt ölçek puanlarının görev yaptıkları okul düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=8.966$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi boyutlar arasında olduğunun belirlenmesi için dört farklı kategoride sınıflandırılan okul düzeyi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına ilkokulda görev yapan kadın öğretmenlerin sosyoekonomik faktörler alt ölçeğinden elde ettikleri puanların okul öncesinde görev yapan öğretmenlere göre ve lisede görev yapan kadın öğretmenlerin yine okul öncesinde görev yapan kadın öğretmenlere göre sıra ortalamalarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

4.5. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Çalıştıkları Kurum Türü Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların eşten beklenti ve evlilik doyumu ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının devlet ve özel okullar olmak üzere iki farklı kategoride sınıflandırılan kurum türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle normallik varsayımları değerlendirilmiş; ilgili alt ölçek puanlarının kurum türü değişkenine göre incelenmesi sürecinde hesaplanan çarpıklık ve basıklık sayıları normal dağılımı işaret ettiğinden ilişkisiz ölçümlerde t-testi hesaplanmış olup, sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çalışılan Kurum Türüne Göre İncelenmesine Yönelik t-Testi Sonuçları

	Kurum Türü	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	P
ESE	Devlet	112	77.15	5.57	218	-.956	.340
	Özel Sektör	108	77.78	4.15			
UY	Devlet	112	37.96	2.98	218	3.320	.001*
	Özel Sektör	108	36.12	5.03			
CİN	Devlet	112	18.01	3.10	218	-	.004*
	Özel Sektör	108	19.05	2.12		2.886	
İKB	Devlet	112	25.78	5.37	218	1.198	.232
	Özel Sektör	108	24.82	6.46			
ASA	Devlet	112	17.97	2.43	218	-.389	.698
	Özel Sektör	108	18.12	2.12			
ESA	Devlet	112	18.95	2.19	218	-.025	.980
	Özel Sektör	108	18.96	2.36			
SEF	Devlet	112	30.08	8.64	218	2.815	.005*
	Özel Sektör	108	26.45	10.41			
GOD	Devlet	112	14.57	2.40	218	-.699	.486
	Özel Sektör	108	14.78	2.16			

ESE: Eşe Sevgi, UY: Uyum, CİN: Cinsellik, İKB: İnanç ve Kültür Benzerliği, ASA: Ailelere Saygı, ESA: Eşe Saygı, SEF: Sosyoekonomik Faktörler, GOD: Genel (olumlu) Duygulanım

*p< .05 , **p< .001

Tablo 5 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşten beklenti ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan inanç ve kültür benzerliği, eşe sevgi, eşe saygı, aileye saygı, puanlarının çalışılan kurum türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>.05$). Araştırma sürecinde ayrıca evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da evli kadın öğretmenlerin çalıştıkları kurum türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmaktadır ($p>.05$).

Ancak evli kadın katılımcıların eşten beklentiler ölçeğinin uyum alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çalışılan kurum türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(218)}= 3.320, p< .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının öğrenilmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde devlet okullarında görev yapan kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 37.96$) uyum puanlarının, özel okullarda görev yapan kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 36.12$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Benzer şekilde evli kadın katılımcıların eşten beklentiler ölçeğinin cinsellik alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çalışılan kurum türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(218)}= -2.886, p< .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının öğrenilmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde özel okullarda görev yapan kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 19.05$) cinsellik puanlarının, devlet okullarında görev yapan kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 18.01$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Yine Tablo 5 incelendiğinde evli kadın katılımcıların eşten beklentiler ölçeğinin sosyoekonomik faktörler alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çalışılan kurum türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(218)}= 2.815, p< .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının incelenmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde devlet okullarında görev yapan kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 30.08$) sosyoekonomik faktörler puanlarının, özel okullarda görev yapan kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 26.45$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

4.6. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların eşten beklenti ve evlilik doyumu ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının 4 farklı kategoride sınıflandırılan aylık gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle normallik varsayımlarının incelenmesinde bir birime düşen katılımcı sayısının 30'dan az olması sebebiyle ($n < 30$) non parametrik testler arasında yer alan Kruskal Wallis H testi hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur. Anlamlı farklılık çıkan alt test puanlarına ilişkin farklılığın kaynaklarının incelenmesinde ise ilişkisiz ölçümlerde Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır.

Araştırma grubunda yer alan katılımcıların aylık gelir düzeyi 1: 0-3000TL , 2: 3001-5000 TL, 3: 5001-10000 TL ve 4: 10000 TL ve üzeri şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 6.

Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

	Gelir Düzeyi	n	Xort	Ss	S.ort	H	p	Anlamlı fark
ESE	0-3000TL	68	78.11	3.95	113.91	1.127	.771	---
	3001-5000TL	97	77.03	5.29	106.32			
	5001-10000TL	36	77.25	5.92	112.00			
	10000TL ve +	19	77.73	4.06	116.76			
UY	0-3000TL	68	36.04	5.29	103.40	2.314	.510	---
	3001-5000TL	97	37.67	3.30	114.25			
	5001-10000TL	36	37.55	3.94	118.01			
	10000TL ve +	19	36.63	4.05	102.53			
CİN	0-3000TL	68	18.89	2.22	116.85	3.031	.387	---
	3001-5000TL	97	18.08	3.17	103.48			
	5001-10000TL	36	18.83	2.45	116.72			
	10000TL ve +	19	18.89	1.85	111.82			
İKB	0-3000TL	68	24.70	6.65	108.25	0.543	.909	---
	3001-5000TL	97	25.80	5.34	113.89			
	5001-10000TL	36	24.86	6.64	107.65			
	10000TL ve +	19	25.84	4.79	106.66			
ASA	0-3000TL	68	18.52	2.30	121.80	5.054	.168	---
	3001-5000TL	97	18.22	2.17	108.76			
	5001-10000TL	36	17.16	4.23	103.90			
	10000TL ve +	19	17.05	3.34	91.45			
ESA	0-3000TL	68	18.50	2.93	103.55	1.980	.577	---
	3001-5000TL	97	19.16	1.89	113.05			
	5001-10000TL	36	19.25	1.90	116.33			
	10000TL ve +	19	19.00	1.88	111.29			
SEF	0-3000TL	68	25.26	9.16	88.38	13.579	.004*	1-2
	3001-5000TL	97	30.68	8.37	125.31			
	5001-10000TL	36	27.66	11.51	110.61			
	10000TL ve +	19	28.21	11.62	113.82			
GOD	0-3000TL	68	14.41	2.52	105.20	5.671	.129	---
	3001-5000TL	97	14.53	2.24	105.69			
	5001-10000TL	36	15.27	1.20	118.36			
	10000TL ve +	19	15.21	2.93	139.13			

ESE: Eşe Sevgi, UY: Uyum, CİN: Cinsellik, İKB: İnanç ve Kültür Benzerliği, ASA: Ailelere Saygı, ESA: Eşe Saygı, SEF: Sosyoekonomik Faktörler, GOD: Genel (olumlu) Duygulanım

*p< ,05 , **p< ,001

Tablo 6 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşlerinden ve evlilikten beklenti düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan eşten beklenti ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan uyum, eşe sevgi, inanç ve kültür benzerliği, cinsellik, eşe saygı, ailelere saygı, alt boyut puanlarının aylık gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$). Ayrıca katılımcıların evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da aylık gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmaktadır ($p > .05$).

Bu çalışmada, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların sadece sosyoekonomik faktörler alt ölçek puanlarının aylık gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=13.579$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın hangi düzey aralıklarında olduğunun belirlenmesi için dört farklı kategoride sınıflandırılan okul düzeyi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre sadece aylık gelir düzeyi 3001-5000TL aralığında olan öğretmenlerin, aylık gelir düzeyi 0-3000TL aralığında olan öğretmenlere göre sosyoekonomik faktörler puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Diğer kategorilerin kombinasyonlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

4.7. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Evlilik Süresi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların eşten beklenti ve evlilik doyumu ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının 5 farklı kategoride sınıflandırılan evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle normallik varsayımlarının incelenmiştir. İlgili alt ölçek puanlarının evlilik süresine göre dağılımına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri beklenen aralıklarda olmadığından, araştırma sürecinde non parametrik testler arasında yer alan Kruskal Wallis H testi hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur. Anlamlı farklılık çıkan alt test puanlarına ilişkin farklılığın kaynaklarının incelenmesinde ise ilişkisiz ölçümlerde Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır.

Araştırma grubunda yer alan katılımcıların evlilik süreleri 1: 0-5 yıl , 2: 6-10 yıl, 3: 11-15 yıl, 4: 16-20 yıl ve 5: 21 yıl ve üzeri şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 7.

Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

	Evlilik Süresi	n	Xort	Ss	S.ort	H	p	Anlamlı fark
ESE	0-5 yıl	63	78.46	3.83	124.37	23.247	.000**	1 ^y -2,1 ^y -5
	6-10 yıl	36	75.47	6.39	91.96			2-3 ^y ,2-4 ^y
	11-15 yıl	53	78.64	4.06	120.65			3 ^y -5,4 ^y -5
	16-20 yıl	30	78.60	2.96	123.25			
	21 yıl ve +	38	75.15	6.00	80.84			
UY	0-5 yıl	63	35.90	5.44	100.93	20.911	.000**	1-3 ^y ,1-4 ^y
	6-10 yıl	36	35.30	4.09	81.96			2-3 ^y ,2-4 ^y
	11-15 yıl	53	38.24	3.11	123.80			2-5 ^y ,4 ^y -5
	16-20 yıl	30	39.06	2.04	141.08			
	21 yıl ve +	38	37.39	3.44	110.71			
CİN	0-5 yıl	63	18.61	2.80	116.67	3.275	.513	---
	6-10 yıl	36	19.00	1.58	112.97			
	11-15 yıl	53	18.88	1.95	112.38			
	16-20 yıl	30	18.33	2.85	108.05			
	21 yıl ve +	38	17.57	3.84	97.24			
İKB	0-5 yıl	63	23.49	6.83	92.77	11.838	.019*	1-2 ^y ,1-3 ^y
	6-10 yıl	36	27.69	3.64	132.18			2 ^y -5
	11-15 yıl	53	26.09	5.19	117.85			
	16-20 yıl	30	25.83	5.63	119.02			
	21 yıl ve +	38	24.57	6.50	102.38			
ASA	0-5 yıl	63	19.03	2.33	132.23	13.130	.011*	1 ^y -2,1 ^y -3
	6-10 yıl	36	18.30	2.49	99.56			1 ^y -5
	11-15 yıl	53	19.41	2.66	98.21			
	16-20 yıl	30	18.73	2.74	111.38			
	21 yıl ve +	38	19.00	3.63	101.29			
ESA	0-5 yıl	63	19.03	2.47	114.50	5.712	.222	---
	6-10 yıl	36	18.30	2.71	92.61			
	11-15 yıl	53	19.41	1.18	115.58			
	16-20 yıl	30	18.73	2.72	108.58			
	21 yıl ve +	38	19.00	2.20	115.25			
SEF	0-5 yıl	63	25.69	9.59	92.22	17.466	.002*	1-3 ^y ,1-5 ^y
	6-10 yıl	36	26.00	10.08	95.14			2-3 ^y ,2-5 ^y
	11-15 yıl	53	31.20	9.87	133.88			
	16-20 yıl	30	28.16	8.38	104.58			
	21 yıl ve +	38	30.84	8.90	127.42			
GOD	0-5 yıl	63	15.22	1.91	123.68	10.376	.035*	1 ^y -3,1 ^y -5
	6-10 yıl	36	15.11	2.32	126.13			2 ^y -3,2 ^y -5
	11-15 yıl	53	14.15	2.42	95.56			
	16-20 yıl	30	14.30	2.84	109.48			
	21 yıl ve +	38	14.39	1.95	95.49			

ESE: Eşe Sevgi, UY: Uyum, CİN: Cinsellik, İKB: İnanç ve Kültür Benzerliği, ASA: Ailelere Saygı, ESA: Eşe Saygı, SEF: Sosyoekonomik Faktörler, GOD: Genel (olumlu) Duygulanım

*p< ,05 , **p< ,001

^yİkili eşleştirmelere yönelik MannWhitney U testi sonuçlarına göre yüksek sıra ortalamasına sahip kategoriyi belirtmektedir.

Tablo 7 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşlerinden ve evlilikten beklenti düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan eşten beklenti ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan cinsellik ve eşe saygı alt boyut puanlarının evlilik süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Bu çalışmada, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşe sevgi alt ölçek puanlarının evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=23.247$, $p < .001$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 5 farklı kategoride sınıflandırılan evlilik süresi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde 0-5 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin hem 6-10 yıl hem de 21 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre eşe sevgi puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, 6-10 yıldır evli olan katılımcıların eşe sevgi puanları hem 11-15 yıl hem de 16-20 yıl aralığında evli olan katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Araştırma sürecinde ayrıca, 11-15 yıldır evli olan katılımcıların 21 yıl ve üzeri süredir evli olan katılımcılara göre eşe sevgi puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılırken; yine 16-20 yıldır evli olan katılımcıların 21 yıl ve üzeri süredir evli olan katılımcılara göre eşe sevgi puanlarının yine anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7 incelendiğinde araştırma grubunu oluşturan katılımcıların uyum alt ölçek puanlarının da evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=20.911$, $p < .001$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 5 farklı kategoride sınıflandırılan evlilik süresi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde 0-5 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin hem 11-15 yıl hem de 16-20 yıl aralığında evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre uyum puanlarının anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, 6-10 yıldır evli olan katılımcıların uyum

puanları hem 11-15 yıl hem 16-20 yıl hem de 21 yıl ve üzeri süredir evli olan katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha düşüktür. Bu noktaya kadar araştırmadan elde edilen bulgular evlilik süresi arttıkça uyumun arttığını ortaya koysa da ikili eşleştirmeler sürecinde 16-20 yıl arası evlilik süresine sahip olan katılımcıların uyum puanlarının 21 yıl ve üzeri süredir evli olan katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sürecinde ayrıca, katılımcıların inanç ve kültür benzerliği alt ölçek puanlarının da evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=11.838$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 5 farklı kategoride sınıflandırılan evlilik süresi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde 0-5 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin hem 11-15 yıl hem de 16-20 yıl aralığında evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre inanç ve kültürel benzerlik beklentisi puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmanın bulguları arasında, 6-10 yıl arası evlilik süresine sahip olan katılımcıların inanç ve kültürel benzerlik puanlarının 21 yıl ve üzeri süredir evli olan katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu yer almaktadır.

Yine Tablo 7 incelendiğinde evli kadın öğretmenlerin aileye saygı puanlarının da evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($H=13.130$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 5 farklı kategoride sınıflandırılan evlilik süresi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde 0-5 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin aileye saygı puanları hem 11-15 yıl hem 16-20 yıl hem de 21 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Evlilik beklentisi ölçeğinin başka bir alt boyutu olan sosyoekonomik faktör alt puanlarının katılımcıların evlilik sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık gösterdiği, araştırmadan elde edilen bulgular arasındadır ($H=17.466$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 5 farklı kategoride sınıflandırılan evlilik süresi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, 0-5 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin sosyoekonomik faktörler puanları hem 11-15 yıl hem de 21 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha düşüktür. Benzer şekilde 6-10 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin sosyoekonomik faktörler puanları hem 11-15 yıl hem de 21 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Ayrıca katılımcıların evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=10.376$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 5 farklı kategoride sınıflandırılan evlilik süresi değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, 0-5 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin evliliğe yönelik olumlu duygulanım puanları hem 11-15 yıl hem de 21 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Benzer şekilde 6-10 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin evliliğe yönelik olumlu duygulanım puanları hem 11-15 yıl hem de 21 yıl ve üzeri evlilik süresine sahip olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

4.8. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların eşten beklenti ve evlilik doyumu ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının 3 farklı kategoride sınıflandırılan çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle normallik varsayımlarının

incelenmiştir. İlgili alt ölçek puanlarının çocuk sayısına göre dağılımına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri beklenen aralıklarda olmadığından, araştırma sürecinde non parametrik testler arasında yer alan Kruskal Wallis H testi hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur. Anlamlı farklılık çıkan alt test puanlarına ilişkin farklılığın kaynaklarının incelenmesinde ise ilişkisiz ölçümlerde Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır.

Araştırma grubunda yer alan katılımcıların çocuk sayıları 1: Çocuk Yok , 2: Tek Çocuk ve 3: 2 ve Üzeri Çocuk sahibi olma şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 8

Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Yönelik Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	n	Xort	Ss	S.ort	H	p	Anlamlı fark
ESE	Çocuk Yok	57	79.01	2.66	131.53	13.439	.001*	1 ^y -2,1 ^y -3
	Tek Çocuk	11	76.43	5.94	96.56			
	2 ve + Çocuk	92	77.29	4.94	108.23			
UY	Çocuk Yok	57	36.33	5.23	106.11	7.880	.019*	2-3 ^y
	Tek Çocuk	11	36.42	4.27	97.70			
	2 ve + Çocuk	92	38.00	3.20	123.10			
CİN	Çocuk Yok	57	18.73	2.67	116.03	0.803	.669	---
	Tek Çocuk	11	18.42	2.67	108.14			
	2 ve + Çocuk	92	18.47	2.78	109.90			
İKB	Çocuk Yok	57	23.36	6.96	92.74	7.189	.027*	1-3 ^y
	Tek Çocuk	11	25.74	5.46	112.15			
	2 ve + Çocuk	92	26.18	5.36	120.23			
ASA	Çocuk Yok	57	18.80	2.45	130.46	9.443	.009*	1 ^y -2,1 ^y -3
	Tek Çocuk	11	17.83	2.34	99.61			
	2 ve + Çocuk	92	17.73	3.20	106.54			
ESA	Çocuk Yok	57	19.24	2.14	118.10	4.284	.117	---
	Tek Çocuk	11	18.60	2.60	100.54			
	2 ve + Çocuk	92	19.05	2.06	113.48			
SEF	Çocuk Yok	57	26.01	9.75	94.60	7.664	.022*	1-3 ^y
	Tek Çocuk	11	27.73	9.89	106.52			
	2 ve + Çocuk	92	30.15	9.25	123.42			
GOD	Çocuk Yok	57	15.52	1.26	128.92	6.933	.031*	1 ^y -2,1 ^y -3
	Tek Çocuk	11	14.40	2.61	106.47			
	2 ve + Çocuk	92	14.35	2.39	102.20			

ESE: Eşe Sevgi, UY: Uyum, CİN: Cinsellik, İKB: İnanç ve Kültür Benzerliği, ASA: Ailelere Saygı, ESA: Eşe Saygı, SEF: Sosyoekonomik Faktörler, GOD: Genel (olumlu) Duygulanım

*p< ,05 , **p< ,001

^yİkili eşleştirmelere yönelik MannWhitney U testi sonuçlarına göre yüksek sıra ortalamasına sahip kategoriyi belirtmektedir.

Tablo 8 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşlerinden ve evlilikten beklenti düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan eşten beklenti ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan cinsellik ve eşe saygı puan ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Ancak, evli kadın öğretmenlerin eşe sevgi alt ölçek puanlarının çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=13.439$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 3 farklı kategoride sınıflandırılan çocuk sayısı değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, çocuk sahibi olmayan katılımcıların, tek ve ya ikiden fazla çocuğu olan katılımcılara göre eşe sevgi puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bir çocuğu olan ya da iki ve daha fazla çocuğu olan katılımcıların eşe sevgi puanları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Benzer şekilde Tablo 8 incelendiğinde araştırma grubunu oluşturan katılımcıların, uyum puanlarının çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=7.880$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 3 farklı kategoride sınıflandırılan çocuk sayısı değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, sadece 2 ve daha fazla sayıda çocuğu olan katılımcıların tek çocuğu olan katılımcılara göre uyum puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sürecinde ayrıca katılımcıların inanç ve kültür benzerliği puanlarının da puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=7.189$, $p < .05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 3 farklı kategoride sınıflandırılan çocuk sayısı değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin

eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, sadece 2 ve daha fazla sayıda çocuğu olan katılımcıların çocuk sahibi olmayan katılımcılara göre inanç ve kültür benzerliği puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Yine, evli kadın öğretmenlerin aileye saygı alt ölçek puanlarının çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=9.443$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 3 farklı kategoride sınıflandırılan çocuk sayısı değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, çocuk sahibi olmayan katılımcıların, tek ve ya ikiden fazla çocuğu olan katılımcılara göre aileye saygı puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bir çocuğu olan ya da iki ve daha fazla çocuğu olan katılımcıların eşe sevgi puanları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Evlilik beklentisi ölçeğinin başka bir alt boyutu olan sosyoekonomik faktör alt puanlarının katılımcıların çocuk sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği, araştırmadan elde edilen bulgular arasındadır ($H=7.664$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 3 farklı kategoride sınıflandırılan çocuk sayısı değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, sadece 2 ve daha fazla sayıda çocuğu olan katılımcıların çocuk sahibi olmayan katılımcılara göre sosyoekonomik faktörler alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca katılımcıların evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($H=6.933$, $p<.05$). İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu farklılığın kaynağının belirlenmesi için 3 farklı kategoride sınıflandırılan çocuk sayısı değişkeni kendi aralarında ikili olarak tekrar sınıflandırılmış ve her ikili sınıf için Mann Whitney U testi kullanılarak anlamlı farkın kaynakları incelenmiştir. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, çocuk sahibi olmayan katılımcıların, tek

ve ya ikiden fazla çocuğu olan katılımcılara göre evliliğe yönelik olumlu duygulanım puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bir çocuğu olan ya da iki ve daha fazla çocuğu olan katılımcıların genel olumlu duygulanım puanları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.9. Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanların Eşlerinin Çalıştıkları Kurum Türü Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların eşten beklenti ve evlilik doyumu ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının devlet ve özel sektör olmak üzere iki farklı kategoride sınıflandırılan eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle normallik varsayımları değerlendirilmiş; ilgili alt ölçek puanlarının eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre incelenmesi sürecinde hesaplanan çarpıklık ve basıklık sayıları normal dağılımı işaret ettiğinden ilişkisiz ölçümlerde t-testi hesaplanmış olup, sonuçlar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9.

Eşten Beklenti ve Evlilik Doyumu Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Eşlerin Çalıştığı Kurum Türüne Göre İncelenmesine Yönelik t-Testi Sonuçları

	Kurum Türü	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	P
ESE	Devlet	113	77.09	5.67	218	-	.258
	Özel Sektör	107	77.85	3.98		1.134	
UY	Devlet	113	37.81	3.39	218	2.774	.006*
	Özel Sektör	107	36.26	4.81			
CİN	Devlet	113	18.10	2.99	218	-	.018*
	Özel Sektör	107	18.97	2.30		2.393	
İKB	Devlet	113	25.23	6.04	218	-.214	.831
	Özel Sektör	107	25.40	5.85			
ASA	Devlet	113	18.08	2.83	218	.235	.815
	Özel Sektör	107	18.00	2.75			
ESA	Devlet	113	19.25	2.00	218	2.006	.046*
	Özel Sektör	107	18.64	2.50			
SEF	Devlet	113	39.92	8.53	218	2.578	.011*
	Özel Sektör	107	26.58	10.57			
GOD	Devlet	113	14.64	2.23	218	-.208	.836
	Özel Sektör	107	14.71	2.34			

ESE: Eşe Sevgi, UY: Uyum, CİN: Cinsellik, İKB: İnanç ve Kültür Benzerliği, ASA: Ailelere Saygı, ESA: Eşe Saygı, SEF: Sosyoekonomik Faktörler, GOD: Genel (olumlu) Duygulanım

*p< .05 , **p< .001

Tablo 9 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan katılımcıların eşten beklenti ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan eşe sevgi, inanç ve kültür benzerliği ve aileye saygı puanlarının eşlerinin çalıştıkları kurum türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>.05$). Araştırma sürecinde ayrıca evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da evli kadın öğretmenlerin eşlerinin çalıştıkları kurum türüne göre

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmaktadır ($p > .05$).

Ancak evli kadın katılımcıların eşten beklentiler ölçeğinin uyum alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(218)} = 2.774, p < .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının öğrenilmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde eşleri devlet kurumlarında çalışan kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 37.81$) uyum puanlarının, eşleri özel sektörde çalışan kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 36.26$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Benzer şekilde evli kadın katılımcıların eşten beklentiler ölçeğinin cinsellik alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(218)} = -2.393, p < .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının öğrenilmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde eşleri özel sektörde çalışan kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 18.97$) cinsellik puanlarının, eşleri devlet kurumlarında çalışan kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 18.10$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, eşten beklentiler ölçeğinin eşe saygı alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının katılımcıların eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(218)} = 2.006, p < .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının öğrenilmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde eşleri devlet kurumlarında çalışan kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 19.25$) eşe saygı puanlarının, eşleri özel sektörde çalışan kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 18.64$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Yine Tablo 9 incelendiğinde evli kadın katılımcıların eşten beklentiler ölçeğinin sosyoekonomik faktörler alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır ($t_{(218)} = 2.578, p < .05$). Anlamlı farklılığın kaynağının incelenmesine yönelik puan ortalamaları incelendiğinde eşleri devlet kurumlarında çalışan kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 39.92$)

sosyoekonomik faktörler puanlarının, eşleri özel sektörde çalışan kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 26.58$) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

4.10. Evli Kadın Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri ile Evlilik Durumları ile İlgili Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

Bu çalışmada, araştırma grubunu oluşturan evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti ve evliliğe yönelik genel (olumlu) duygulanım puanları üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturan hem kişisel hem de evlilik durumları ile ilgili bilgi sağlayan bazı demografik değişkenlerin kendi aralarındaki farklılaşma düzeyleri incelenmiştir. İki kategorik değişkenin karşılıklı oranlarının incelenmesi için beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aşması durumunda anlamlılık testlerine yönelik sonuçların yorumlanması uygun olmadığından, ilgili amaç doğrultusunda yapılan karşılaştırmalar en dengeli katılımcı sayısı dağılımına sahip olan çalışılan kurum türü değişkeni kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, bu bölümde, evli kadın öğretmenlerin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre gelir düzeylerinin, evlilik sürelerinin, çocuk sayılarının ve eşlerinin çalıştıkları kurum türlerinin incelenmesine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcıların gelir düzeyleri, evlilik süreleri, çocuk sayıları ve eşlerinin çalıştıkları kurum türleri üzerinde değişkenlik yaratabileceği düşünülen çalıştıkları kurum türü bağlamında incelenmesine yönelik iki kategorik değişken arasında anlamlı bir ilişki ya da farklılığın olup olmamasının incelenmesini test etmek amacıyla İki Değişken İçin Kay-Kare (Chi-Square Test) testi yapılmıştır. İki kategorik değişken arasında anlamlı ilişkinin olması, bir değişkenin düzeylerindeki cevapların, diğer değişkenin düzeylerinde farklılaştığını göstermektedir. Bu amaç çerçevesinde her dört duruma ilişkin ayrı ayrı hazırlanan tablolar aşağıda verilmiştir.

Tablo 10.

Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün gelir düzeylerine göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

	Devlet		Özel Sektör		χ^2	df	p
	n	%	n	%			
0-3000TL	9	13.2	59	86.8			
3001-5000TL	69	71.1	28	28.9			
5001-10000TL	21	58.3	15	41.7	57.520	3	000**
10000TL ve +	13	68.4	6	31.6			
Toplam	112	50.9	108	49.1			

Tablo 10 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin 0-3000TL aylık gelire sahip olma oranları %13.2 iken, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu gelir aralığındaki oranlarının %86.8 olduğu gözlenmektedir. Benzer şekilde gelir düzeyi 3001-5000TL aralığına artınca devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %71.1 olduğu anlaşılmış; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu gelir aralığındaki oranlarının %28.9 olduğu gözlenmektedir. Yine, gelir düzeyi 5001-10000TL aralığına yönelik oranlar incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %58.3 olduğu anlaşılmış; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu gelir aralığındaki oranlarının %41.7 olduğu gözlenmektedir. Ayrıca, gelir düzeyi 10000TL ve üzerine çıktıkça, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %68.4 olduğu anlaşılmış; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu gelir aralığındaki oranlarının %31.6 olduğu gözlenmektedir. Evli kadın öğretmenlerin gelir düzeylerinin çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşma düzeyinin ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 57.520$, $p< .001$). Buna göre Tablo 10'da yer alan oranlar incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre gelir düzeylerinin daha iyi olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 11.

Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün evlilik sürelerine göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

	Devlet		Özel Sektör		χ^2	df	p
	n	%	n	%			
0-5 yıl	15	23.8	48	76.2			
6-10 yıl	16	44.4	20	55.6			
11-15 yıl	30	56.6	23	43.4	36.653	4	000**
16-20 yıl	23	76.7	7	23.3			
21 yıl ve +	28	73.7	10	26.3			
Toplam	112	50.9	108	49.1			

Tablo 11 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin 0-5 yıl aralığındaki sürelerde evli olma oranları %23.8 iken, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu yıl aralığındaki evli olma oranlarının %76.2 olduğu gözlenmektedir. Benzer şekilde evlilik süresi 6-10 yıl aralığına çıktığında devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %44.4 olduğu anlaşılmışken; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu yıllar aralığındaki oranlarının %55.6 olduğu gözlenmektedir. Yine, evlilik süreleri 11-15 yıl aralığına yönelik oranlar incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %56.6 olduğu anlaşılmışken; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %43.4 olduğu gözlenmektedir. Benzer şekilde, evlilik süreleri 16-20 yıl aralığına yönelik oranlar incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %76.7 olduğu anlaşılmışken; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %23.3 olduğu gözlenmektedir. Ayrıca, evlilik süreleri 21 yıl ve üzerine çıktıkça, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu aralıktaki oranlarının %73.7 olduğu anlaşılmışken; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu gelir aralığındaki oranlarının %26.3 olduğu gözlenmektedir. Evli kadın öğretmenlerin evlilik sürelerinin çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşma düzeyinin ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 36.653$, $p< .001$). Buna göre Tablo 11’de yer alan oranlar

incelendiğinde özel sektörde görev yapan öğretmenlerin evlilik süreleri 0-5 ve 6-10 yıllar aralığında daha fazla iken; devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin evlilik sürelerinin 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri aralıklarında daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12.

Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün çocuk sayılarına göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

	Devlet		Özel Sektör		χ^2	df	p
	n	%	n	%			
Çocuk Yok	15	26.3	42	73.7			
Tek Çocuk	36	50.7	35	49.3			
2 ve + Çocuk	61	66.3	31	33.7	22.521	2	000**
Toplam	112	50.9	108	49.1			

Tablo 12 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin %26.3'ünün çocuk sahibi olmadıkları gözlemlenirken; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin çocuk sahibi olmama oranlarının %73.7 olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların tek çocuğa sahip olma kategorisi açısından devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin bu kategorideki oranlarının %50.7 olduğu anlaşılan; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin bu kategorideki oranlarının %49.3 olduğu gözlenmektedir. Ayrıca, 2 veya daha fazla sayıda çocuk sahibi olan katılımcıların %66.3'ünün devlet okullarında görev yaptığı gözlenirken; %33.7 sinin özel okullarda görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Evli kadın öğretmenlerin çocuk sayılarının çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşma düzeyinin ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 22.521$, $p< .001$). Buna göre Tablo 12'de yer alan oranlar devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre çocuk sahibi olma oranlarının daha yüksek olduğu, tek çocuğa sahip olma durumu açısından her iki kurumda görev yapan öğretmenlerin oranlarının nispeten dengeli olduğu ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin çocuk sayısı açısından 2 ve daha fazla çocuğa sahip olma oranlarının yine daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 13.

Katılımcıların çalıştıkları kurum türünün eşlerinin çalıştıkları kurum türlerine göre incelenmesine ilişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

	Devlet		Özel Sektör		χ^2	df	p
	n	%	n	%			
Devlet Memuru	79	69.9	34	30.1	33.569	1	000**
Özel Sektör	33	30.8	74	69.2			
Toplam	112	50.9	108	49.1			

Tablo 13 incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin %69.9'unun eşlerinin de devlet memuru oldukları gözlemlenirken; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin eşlerinin devlet memuru olarak çalışma oranlarının %30.1 olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin %69.2'sinin eşlerinin özel sektörde çalıştıkları gözlemlenirken; devlet okullarında öğretmenlik yapan kadın katılımcıların eşlerinin devlet sektöründe çalışma oranlarının %30.8 olduğu anlaşılmaktadır. Evli kadın öğretmenlerin eşlerinin çalıştıkları kurum türlerinin kendi çalıştıkları kurum türlerine göre farklılaşma düzeyinin ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 33.569$, $p< .001$). Buna göre, araştırma grubunu oluşturan katılımcılar için kendi ve eşlerinin ağırlıklı olarak benzer kurum türlerinde çalıştıkları yorumu yapılabilir. Başka bir deyişle, devlet okullarında öğretmen olarak çalışan katılımcıların eşlerinin de ağırlıklı olarak devlet memuru oldukları; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin eşlerinin ise ağırlıklı olarak özel sektörde çalıştıkları söylenebilir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1. Tartışma

Bu çalışmanın temel amacı, evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti düzeyini ve bu düzeyi etkileyen faktörler ile evlilikten doyumunu etkileyen duygulanım boyutu arasındaki ilişkileri incelemek ve bu iki değişken ile demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu bağlamda yapılan analizler temelde bu ilişkiye etki edebileceği düşünülen temel varsayımları kontrol etmeye dayalı bir süreç şeklinde ilerlemektedir. Bu bölümde araştırmanın temel ve alt amaçları kapsamında incelenen bulgulara ilişkin ilgili literatür bağlamında yapılan tartışma ve yorumlara yer verilmiştir. Bu doğrultuda tartışma kısmı bulgular kısmında yer alan başlıklar çerçevesinde kategorize edilmiştir.

Eşten Beklenti Ölçeği ve Alt Ölçekleri İle Evlilik Doyum Ölçeği (Genel Olumlu Duygulanımı) Arasındaki İlişkiye Yönelik Verilerin Tartışılması

Araştırmanın sonucuna göre evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti ölçeğinin tüm alt boyutları ile evlilik doyum ölçeğinin genel olumlu duygulanım alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı saptanmıştır. Ancak evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti ölçeği alt boyutları arasında yer alan uyum puanları ve eşe sevgi puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların eşten beklenti düzeyleri kapsamında uyum puanları arttıkça eşe sevgi puanlarının arttığı tespit edilmiştir. Bu sonuç Wilkie ve Ferree (1998), evlilik uyumunu inceledikleri araştırmalarında, erkek ve kadınlar arasında evlilik uyumu açısından farklılıkların olmadığını belirlemişlerdir (Akt: Yeşiltepe, 2011). Bu araştırmada

kişilerin ev içi ve eş rollerindeki gelişimin ve değişimin eşler arasındaki evlilik uyumunda farklılık meydana getirmediği sonucu ile bizim araştırmamızın uyum artışının, eşe sevgi duymayı da artırdığı sonucu birbirinden farklılık göstermiştir.

Çalışmamızın diğer bir sonucunda öğretmenlerin cinsellik puanları ile hem eşe sevgi puanları hem de uyum puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu anlaşılmaktadır. Evli kadın öğretmenlerin cinsellik puanları arttıkça eşe sevgi ve uyum puanlarının da artacağı ya da evlilik sürecindeki uyum ya da eşe yönelik sevgi azaldıkça cinsellik beklentilerinin de azalacağı yorumu yapılabilir. İlgili literatür incelendiğinde, Ivy (2007) yaptığı araştırmada, bireyin evlilik doyumunun, cinsel doyumunu düzeyi üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada, Erbek, Beştepe, Akar, Alphan ve Eradamlar (2005) çift uyumu ve cinsellik arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuçlar, cinsellik ve çift uyum düzeyinin yakından ilişkili olduğunu ve birbirlerini karşılıklı olarak etkileyebileceğini göstermiştir (Erbek, Beştepe, Akar, Alphan ve Eradamlar. 2005.). Gülsün, Aydın ve Gülçat'ın (2006) yaptığı araştırmada ise, kadın cinsel işlev bozukluğu olgularında evlilik ilişkisi, evlilikten doyum alma düzeyi ve cinsellikten haz alma durumlarını araştırılmıştır. Sonuçlar, cinsel işlev bozukluğu olan kadınların; evlilik sorunları, evlilik beklentileri ile evlilikteki sorunlarla başa çıkma, evlilik tutumu, evlilikte ilişkisel heyecan duyma ve ev içi işlerinde sorumlulukları paylaşma, ev içinde huzur, eşle baş başa geçirilen özel zamanlarla ilgili daha fazla olumsuz yönde değerlendirmeler yaptıklarını göstermiştir. Bu sonuçlara göre evli çiftlerin uyum düzeyleri arttıkça cinsel doyum düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Bu verilerin araştırma sonuçlarımızla aynı doğrultuda oldukları görülmüştür. Cinsellik bir çiftin birbirlerinden keyif ve haz almalarının en somut göstergesidir. Birbirlerine temas etmekten çekinen veya kaçınmaya başlayan çiftlerin evliliklerinin farklı alanlarına bunu yansıtacaklarını söyleyebiliriz.

Kadın öğretmenlerin inanç-kültür benzerliği puanları ile eşe sevgi puanları ve cinsellik puanları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuç, kadın öğretmenlerin inanç-kültür açısından kendine benzer veya yakın inanca sahip eşlerle evlendiklerinde eşlerine daha fazla sevgi hissettikleri ve cinsel doyumunda olumlu olduğunu göstermektedir.

Literatür incelendiğinde Epstein ve Eidelson (1981; 1982) evlilik beklentileri kavramını, ‘idealist, gerçekçi olmayan veya disfonksiyonel olan inanışlar ve kalıplaşmış düşünceler’ olarak tanımlar. Onlar, eşlerin beklentilerini belirleyen iki temel etkenin olduğunu belirtmişlerdir. Bu etkenlerden ilki, çiftlerin birbirlerinin ihtiyaçlarını anlaması, eşinin tercihlerini gözönüne alması ve bunlara saygı duyulmasına ilişkin inançlardır. Diğer önemli etkenin ise eşlerin cinsel ilişkilerinin hatasız ve eksiksiz olacağına ilişkin inanışlarıdır (Akt: Güllü, 2015). Dolayısıyla cinselliğe ilişkin olumsuz inançlar ve çarpıtılmış beklentilerin ilişkiyi bozması olağan olarak görülebilir. Botwin, Buss ve Shackelford (1997) kişilerin kendilerine benzer eşler seçmeye meyilli olduklarını belirtmiştir. Aynı zamanda duygusal açıdan süreklilik isteyen bireyler eşten anlayış beklemektedir. Ayrıca eşin açık görüşlü olmasını istemektedirler. Bu durumların beklenenin altında olması halinde, evlilik ve cinsellik doyumsuzluğunun kuvvetli olarak ortaya çıktığını saptamışlardır (Akt: Fidaoglu 2006). Araştırma sonuçlarımızla ilgili literatür sonuçları arasında benzer bulgular olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre ailelere saygı beklentisi alt boyutu ile eşe sevgi, cinsellik ve inanç ve kültür benzerliği beklentisi puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde, eşlerden bir tanesi, kendi kök ailesi içerisinde karşılayamadığı bir beklentisini, arzusunu veya ihtiyacını eşinde ve evlilik ilişkisinde giderme duygusuyla, eşine yöneltebilmektedir. Geçmiş dönemde kendi kök ailesi içinde yaşanan olaylar sonucunda ortaya konulamamış duygular, ihtiyaçlar ve krizler şu an devam eden evlilik ilişkisi içerisinde eşine yansıtılabilmektedir. Bu sebeple çiftlerin evliliklerini mutlu ve sorunsuz devam ettirebilmeleri için, kendi kök ailelerinden duygusal anlamda ayrılmayı başaramabilmeleri gerekmektedir (Paul, 1986). Öte yandan yapılan araştırmalar, bireyin kendi anne babasının evliliğini mutlu, huzurlu sevgi dolu olarak algılamasının, kendi evlilik yaşamındaki mutluluğu sevgisini, huzurunu doğrudan etkilediğini de ortaya koymaktadır (Akt: Canel, 2007). Eşlerin kök ailelerinin kendi sorunlarını, çiftin ilişkisine yansıtılmalarıyla ortaya çıkan problemler, batı kültürlerine oranla ülkemizde daha fazla yaşanan bir sorun alanı olarak öne çıkmaktadır. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2006 yılı verilerine

göre, erkeklerin kendi kök ailesi ile eşinin geçinememesini boşanma gerekçesi olarak görenlerin dağılımı, erkeklerde %13.4, kadınlarda %15.6'dır. Aynı şekilde kadının kendi kök ailesiyle eşinin geçinememesini boşanma gerekçesi olarak görenlerin dağılımına bakıldığında, kadınlarda %13.8 ve erkeklerde %12'dir. Ayrıca ülkemizde eşinin kök ailesiyle ilgili konularda problem yaşadığını belirten kişilerin oranı %10.8'dir. Bu sonuç erkek veya kadının eşinden, kendi kök ailesi ile iyi ilişkiler kurmasını istedikleri, bunu sağlayamadıkları durumda da boşanma seçeneğini kullandıklarını söylenebilir.

Evli kadın öğretmenlerin eşe saygı beklentisi alt boyutu ile eşe sevgi, uyum ve ailelere saygı puanları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve anlamlı ilişkilere rastlanmıştır. Literatür incelendiğinde evlilik doyumunu doğrudan etkileyen olumlu davranışlar arasında eşin hareketlerini onaylama, karşılıklı kabul etme, ve fikir uzlaşımı sayılabilir. Evlik doyumunu düşüren olumsuz davranışlar arasında, eşine eleştirel yaklaşma, suçlayıcı davranma, şiddet uygulama, eşini başkalarıyla kıyaslama, ve eşine her türlü baskı yer almaktadır. Eşin üzerinde baskı kurma gibi olumsuz içerikli davranışlar, evlilik doyumunu düşürmektedir (Akt: Canel, 2007). Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, eşe saygı düzeyi azaldıkça eşe sevgi, eş uyumu ve eşin ailesine saygı duyma davranışlarında olumsuzlukların görülmesi artmaktadır. Eşine saygı duymayan bir partnerin eşi tarafından istenmeyeceği, sevgisinin azalacağı, eşiyle uyumsuzluk yaşadığı alanların daha da artacağı ve eşinin ailesi ile de benzer sorunlar yüzünden çatışmalar yaşayacağı beklenen bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca araştırma kapsamında evli kadın öğretmenlerin eşten beklentiler ölçeğinin sosyoekonomik faktörler alt ölçeğinden elde ettikleri puanlar ile uyum, inanç-kültür benzerliği beklentisi, ailelere saygı ve eşe saygı puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sosyo ekonomik yönden eşi tarafından beklentileri karşılanan bir partnerin, eşiyle uyumlu ilişki yaşadığını, benzer kültüre sahip olduklarını, eşine saygısının arttığını ve eşinin ailesine yönelik saygı duyma düzeyinin artacağını bu veriler ortaya koymuştur.

Evli Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklentilerinin ve Evlilik Doyumlarının (Genel Olumlu Duygulanım) Yaş, Evlilik Süresi, Evlenme Yaşı, Gelir Düzeyi, Eş Mesleği ve Çocuk Sayısı Değişkenlerine Göre Gösterdiği Farklılaşmaya Yönelik Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Yaş değişkeni açısından elde edilen veriler incelendiğinde, öğretmenlerin eşe sevgi, aileye saygı ve sosyo ekonomik beklentilerinin, genç yaştaki öğretmenlerde daha yüksek düzeyde olduğu ancak inanç-kültür benzerliği beklentisinin genç yaştaki öğretmenlerde daha düşük düzeyde olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Literatür incelendiğinde bireyin içinde bulunduğu yaş dönemi ve evlilik yaşı, evlilik doyumunu etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu alanda yapılan araştırma bulguları değerlendirildiğinde bireyin evlenme yaşı arttıkça evlilik doyumunun da arttığı görülmüştür (Çağ, 2011). Bunun yanında özellikle orta yaş döneminde evlilik doyumunun yüksek olduğunu gösteren araştırmalarda vardır (Gorchoff ve diğerleri, 2008). Yurt dışında yapılan bir çalışmada, Heaton ve Albrecht (1991) eşlerin yaşları ilerledikçe evliliklerine harcadıkları emeğin ve yatırımın artış gösterdiğini, bu nedenle de evlilik doyumlarının ileriki yaşlarda daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (Akt: Berk. 2011). Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada, Hamamcı (2005) evlilik uyumu ile bireylerin demografik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Bu araştırma neticesinde öğretmenlerin yaşlarına göre evlilik uyumlarında bir farklılık olmadığı gösterilmiştir. Yıldırım(1992), tarafından yapılan 1150 evli öğretmen ile gerçekleştirilen bir araştırma kapsamında bireylerin yaşı ile evlilik uyumu arasında ilişki olduğu belirtilmiştir (Yıldırım, 1992). Bu çalışmalarla bulgularımız arasında benzerlik bulunamamıştır. Bu farklılığın nedenleri içinde araştırma grubumuzdaki genç yaştaki öğretmen sayısının fazla olması ve bu gerupta eşi tarafından sevilme duygusunun halen devam ediyor olması etkili olmuştur. Ayrıca genç yaştaki bu öğretmenlerin eşinden daha fazla sevgi, saygı ve ailesine yönelik önem vermesini istemeleri etkili olmuştur.

Evli kadın öğretmenlerin görev yaptıkları eğitim kademesi değişkenine göre elde edilen veriler incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin eşten beklenti ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan eşe sevgi, cinsellik, aileye saygı ve eşe saygı puan ortalamalarının görev yaptıkları eğitim

kademesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da görev yaptıkları okul düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmaktadır. Ancak araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin uyum, inanç- kültür benzerliği ve sosyo ekonomik beklentiler alt ölçek puanlarının görev yaptıkları okul düzeyine göre ilköğretim görev yapan öğretmenlerin diğer gruplardan istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Gülererli'nin (2014) yaptığı çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre yaratıcılık düzeyleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunamadığı çalışma ile farklı sonuç verdiği görülmektedir. Elde ettiğimiz verilerle Akbaş'ın (2008) yaptığı çalışmasındaki, çift uyum ölçeğinin alt boyutlarıyla yaş düzeyi, cinsiyet, mesleki kıdemi, branşı, aldığı eğitim düzeyi, maddi gelir düzeyi, evlilikte kalma süresi, evlenme biçimi, eşinin çalışma durumu ve çocuk sayısı değişkenleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulamadığı çalışmasından farklı bir sonuca ulaşılmıştır.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan gelir düzeyi değişkenine göre elde edilen veriler incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin sadece sosyoekonomik faktörler alt ölçek puanlarının aylık gelir düzeyine göre, gelir düzeyi arttıkça istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Ekonomik düzey çiftlerin evlilik doyumunu etkileyen bir önemli bir etkidir. Bu nedenle evli çiftlerde evlilik doyumu ve sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişki uzun yıllardır çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Gülsüm ve diğerleri (2009) ve Dew (2008) tarafından yapılan araştırmalarda evli çiftlerin ekonomik borç altına girmelerinin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği rapor edilmiştir. Gelir düzeyi arttıkça çiftin yaşadığı sorunların azalma gösterdiği ortaya çıkmıştır. Waller ve McLanahan (2005); kişinin aldığı eğitimsel durumu ve halen bir işte çalışıyor olma durumları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalarında, çiftlerin her ikisinin de sahip oldukları ve yapmaya devam ettikleri bir işin olması ve aldığı eğitim seviyesi, evlilikten beklentilerinde ve evlilik ilişkilerinde olumlu, evlilik bağının boşanma ile sonuçlanmasıyla olumsuz yönde ilişkide olduğunu bulmuşlardır. Kerkmann, Lee, Lown ve Allgood (2000) çiftlerin kazandıkları paranın ve gelirin idare ediliş

biçiminin, çiftin maddi sıkıntı içinde olup olmamasının, eşin aile bütçe idaresini iyi yapıp yapmadığına dair algılamının ve maddi anlamada yaşadıkları sıkıntının düzeyinin, evlilik doyumuyla doğrudan ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Türkiye de çatışma konusunda yapılan bir çalışmada, Tümer (1998), evli çiftlerdeki çatışmaya dayalı kriz odaklarını ve iletişimsel sorunlarını incelemiştir. Araştırmacı, aylık kazancın artması ile yoğunluk çatışmasının arttığını belirtmiştir. Bu sonuçlarla araştırmamızın sonuçları birbirine paralel sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar araştırma bulgularımızı destekleyen veriler olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın bir diğer demografik değişkeni olan evlilik süresi değişkeni açısından elde edilen veriler incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan yeni evlenmiş veya 6 yıl altında olan öğretmenlerin eşe sevgi alt ölçek puanlarının evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Yapılan bir çalışmada McNulty ve Karney (2004) eşten beklentileri sınıflandırmışlardır ve beklentiler ile eşlerin becerileri arasında önemli bir ilişki bulmuşlardır. Özellikle eşlerin problem çözme ve iletişim becerileri olumlu olduğunda evliliğe ilişkin olumlu beklentiler dört yıl gibi bir süreçte daha kararlı bir evlilik doyumu sağlamaktadır. Eşlerin bu becerileri olumsuz olduğunda evlilik beklentileri zaman içerisinde evlilik doyumunun azalmasına neden olmakta ve azalan evlilik beklentileri de daha az istikrarlı bir evlilik doyumuna neden olmaktadır. Bu sonuçlar evlilik süresi 6 yıl altı olan çiftlerin eşe sevgi beklentilerinde daha olumlu olduğunu göstermekte ve bulduğumuz verileri desteklemektedir. Ayrıca araştırmamızda genç ve yeni evlenmiş çiftlerin uyum puanlarının düşük olduğu ancak inanç-kültür benzerliği, sosyo ekonomik faktörler ile ailelere saygı puanlarının yüksek olduğu bulunmuş ve evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu noktaya kadar araştırmadan elde edilen bulgular evlilik süresi arttıkça uyumun arttığını ancak eşiyile benzer inanç-kültür oluşturmadıklarını söyleyebiliriz. Ayrıca genç evli çiftlerin sosyo ekonomik sorunlarının daha fazla olduğunu ve kendi kök ailelerine karşı daha fazla saygı beklentisi geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Carter ve Mcgoldrick (1999), aile yaşam döngüsü modelinde, evlilikte kalınan sürenin artmasıyla beraber eşlerin üzerine düşen sorumluluklarının da aynı ölçüde arttığını belirtmektedirler.

Eşlerin bu sorumluluklar ve bunların beraberinde gelen hızlı ve kalıcı değişimler sonucunda evlilik doyumlarında da zamanla düşüş görüldüğünü belirtmektedirler. Evliliğin ilk başlangıç yıllarında eşlerin bir uyum ve birbirlerini tanıma aşamasından geçtiklerini, bu yüzden evlilik doyumlarının düşük olabileceğini ancak ilerleyen yıllarda eşlerin birbirlerini daha iyi tanımaya başladıklarını, evliliğe alışkanlık kazandıklarını, evlilik doyumlarının yükselmeye başladığını belirtmişlerdir. Berk'in (2009) yaptığı bir araştırmada 11-15 yıl arası evli olan eşlerin 2-5 yıl arası evli olan eşlere göre nedensellik ve genellik boyutlarını anlamlı düzeyde daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Buradan evlilikteki kalma süresi arttıkça öğretmenlerin ilişkiye nedensellik ve genellik boyutlarından bakış açılarının, evlilik süresine bağlı olarak olumsuzlaştığını belirtmiştir. Seferoğlu (2017) evlilik sürelerine göre gruplar arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen evliliğin 5-15. yıllarını kapsayan gruplarda evlilik uyum düzeyi diğer gruplara göre daha yüksek olarak bulmuştur. 20 yıldan sonra ise evlilik uyumunun azalma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, evlilikte birlikte geçirilen yıllarla beraber çiftlerin uyum problemleri yaşadığını göstermektedir.

Tuzcu (2017), yaptığı araştırmada evlilik uyumunun ilk yıllarda daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle ilk 3 yıldaki evlilik uyumu düzeyinin diğer gruplara göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. İlgili literatür verileri ile karşılaştırıldığında bulgularımızın benzer yönde sonuçları olduğu görülmüştür.

Ayrıca öğretmenlerin evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da evlilik süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, 0-5 yıl arası evlilik süresine sahip kadın öğretmenlerin evliliğe yönelik olumlu duygulanım puanları diğer uzun evlilik süresine sahip olan öğretmenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Evlilik doyumu düşük olduğu için evlilik birliğini bitiren çiftler arasında yapılan araştırma bulguları da genç yaşlarda evlenen bireylerle kıyaslandığı zaman ileri yaşlarda evlenen bireylerde boşanma oranının daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır (Özburun, 2018). Yurt dışında yapılan araştırmalar, mutlu evlilikleri olan eşlerin mutsuz evliliği olan eşlere göre birbirleriyle daha fazla iletişim kurduklarını, sohbet ettiklerini, daha

fazla beraber zaman geçirdiklerini, kişisel problemleri üzerinde beraber konuşmaya daha fazla zaman ayırdıklarını ve tartışmalarının daha kısa sürdüğünü ve çözüme ulaştırdıklarını göstermektedir (Noller, Feeney, 2002). Eşlerin ortak paylaşımlarda bulunmalarının ve birlikte zaman geçirmelerinin evlilik ilişkisini geliştiren ve güçlendiren bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Aynı şekilde boş zamanlarında eşiyle paylaşımlarda bulunmanın ve eşiyle birlikte keyifli bir etkinliğe katılmalarının, evlilik doyumuyla olumlu yönde ilişkili olduğunu da söyleyebiliriz. Çiftlerin istemedikleri halde birlikte keyif almadıkları veya zorlamayla yaptıkları bir etkinlikte ise, daha fazla çatışmaya ve soruna sebep olduğu bulunmuştur. (Segrin, 2004). Ülkemizde yapılan bir araştırmada ise, Yıldırım (1992) evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler ile ilgili araştırmasında, çok küçük yaşta evlilik yapmış olmanın evlilik uyumunu negatif yönde etkilediğini, eşlerin ev işlerini birlikte yapmalarını, eşlerin cinsel yaşam konusunda anlaşmaları, evlilik biçimi, akraba evlilikleri ve sosyal destek değişkenlerinin, evli bireylerin uyum düzeylerini önemli derecede etkilediğini ortaya çıkartmıştır. Yıldırım'ın (1992) erken yaşta evlenmenin evlilik uyumunu bozduğuna ait verileri, araştırma verilerimizde ortaya çıkan erken yaş evlenen öğretmenlerin eşe sevgi ve ailelere saygı konusunda daha fazla beklentilerinin olduğu verilerimizle tutarlılık göstermiştir.

Araştırmanın bir diğer demografik değişkeni olan çocuk sayısı değişkeni açısından değerlendirildiğinde, cinsellik ve eşe saygı puan ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Ancak, evli kadın öğretmenlerin eşe sevgi, uyum, inanç-kültür benzerliği, sosyo ekonomik beklentiler ve ailelere saygı alt ölçek puanlarının çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Anlamlı farklılıklara ilişkin kategorilerin eşleştirilme süreçleri incelendiğinde, çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin, tek veya ikiden fazla çocuğu olan öğretmenlere göre eşe sevgi puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu; uyum puanlarına göre iki ve daha fazla sayıda çocuğu olan öğretmenlerin tek çocuğu olan öğretmenlere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu; inanç ve kültür benzerliği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre, iki ve daha fazla sayıda çocuğu olan öğretmenlerin, çocuk sahibi olmayan öğretmenlere göre yüksek olduğu; sosyoekonomik faktör alt

puanlarının iki ve daha fazla sayıda çocuğu olan öğretmenlerin çocuk sahibi olmayan öğretmenlere göre yüksek olduğu ve aileye saygı alt ölçek puanlarının çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin, tek veya ikiden fazla çocuğu olan öğretmenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Günümüzde çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu ya da eşler arasındaki ilişkiyi nasıl etkileyeceği sorgulanmaktadır. Çocuk iki kişi arasında özel olarak yaşanan ilişkinin aile yapısına dönüşmesinde bir dönüm noktası olmaktadır. Bazen eşler özellikle ilk çocuğun doğumundan sonra evliliklerinde çocuğun sorumluluğunu almanın zorluğu nedeniyle sorunlar yaşayabilirler. Çocuk bakımı ve çocuğu büyütmek kişisel bir yaşamdan çıkmak ve çocukla yaşamaya alışmakla başlamaktadır. Dolayısıyla bireyler yaşamlarına önemli bir sorumluluk eklemektedirler. Bu nedenledir ki özellikle ilk çocuğun doğumuyla evli bireylerin evlilik doyumları azalabilir (Çağ 2011).

Çocuk sahibi olmanın evlilikten beklentilerini azaltırken çocukla ilgili beklentilerin ve sorumlulukların arttığını göstermektedir. Çocuk sahibi olmak eşten bu alanda daha fazla beklenti oluşturmalarına yol açtığı görülmektedir. Çocuk sayısı evlilik doyumunu etkileyen bir unsur olarak bilinmekle beraber, literatürde çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu doğrudan etkileyen bir unsur olmadığını gösteren araştırma bulguları da mevcuttur (Dew ve Wilcox, 2011). Evli öğretmenler üzerinde bu konuda yapılan başka bir çalışmada çocuk sahibi olma durumunun evlilik doyumu üzerinde önemli bir belirleyici olmadığı rapor edilmiştir (Cingisiz, 2010). Çocukların dünyaya gelmesiyle birlikte evlilik doyumunun da azalış göstermekte olduğu, çocukların büyüyp ergen oldukları dönemde ise düştüğü belirlenmiştir. Bu dönemlerde karı-kocanın evliliklerinden aldıkları doyumun düzeyi, yaşam döngüsünün diğer dönemlerine göre daha düşük olarak bulunmuştur (McCubin, 1990).

Brett ve Yogev (1985), evli çiftlerin çocukların bakımı ve çocuklarla ilgili sorumlu oldukları görevlerini yerine getirme gibi durumların, ilişki içinde dağılımının adaletsiz olması ve eşlerden sadece birinin çocukların bakımı ile tek başına ilgilenmesinin evlilikten alınan doyumunu düşürdüğünü belirtmektedir. Eşler çocuk bakımının konusunda birbirlerini ne kadar eşit düzeyde olduklarını algıarlarsa evlilikten aldıkları doyum miktarı da o derecede yüksek olmaktadır'

(Akt: Çelik, 2006). Twenge (2003) yaptığı bir çalışmada, ebeveyn olan yani çocuk sahibi olan evli çiftlerin evlilik doyumlarının ebeveyn olmayan yani çocuk sahibi olamayan evli çiftlerden daha düşük olduğunu bulmuştur. Çocuk sahibi olmanın evlilik doyumu üzerindeki etkileri, yeni doğmuş bebek sahibi çiftler arasında, yüksek sosyo-ekonomik gruplar arasında ve yaşları birbirine yakın olan çiftler arasında daha düşüktür. Sonuçlar evlilik doyumunun çocukların dünyaya geldiklerinden sonra azaldığını doğrulamaktadır. Bu düşüş çocukların doğumundan sonra yaşanan rol çatışmalarının artışı ve özgürlüklerinin kısıtlanmasına bağlı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Ayrıca öğretmenlerin evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da çocuk sayısı değişkenine göre çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin, tek veya ikiden fazla çocuğu olan öğretmenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Algaç ve Çatay (2007) çocuk sahibi olmanın evliliği negatif yönde etkilediğini, dolayısıyla da evlilik doyumunu düşüren bir unsur olduğunu iddia etmişlerdir. Ayrıca çocuğu olmayan evli çiftlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen veriler ile literatür verileri arasında benzer sonuçlar olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın bir diğer demografik değişkeni olan eşinin çalıştığı kuruma göre evlilik beklentisi ve evlilik doyumu arasında farklılaşma olup olmadığı incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin eşten beklenti ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan eşe sevgi, inanç- kültür benzerliği ve aileye saygı puanlarının eşlerinin çalıştıkları kurum türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Araştırma sürecinde ayrıca evlilik doyumu ölçeğinin genel (olumlu) duygulanım alt boyut puanlarının da evli kadın öğretmenlerin eşlerinin çalıştıkları kurum türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmaktadır. Ancak evli kadın öğretmenlerin eşten beklentiler ölçeğinin uyum, sosyo ekonomik faktörler ve eşe saygı ve uyum alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre eşleri devlet kurumlarında çalışan kadın öğretmenlerin eşleri özel sektörde çalışan kadın öğretmenlere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Evli kadın öğretmenlerin eşten beklentiler ölçeğinin cinsellik alt boyutundan elde ettikleri

puan ortalamalarının eşlerinin çalıştıkları kurum türü değişkenine göre, eşleri özel sektörde çalışan kadın öğretmenlerin, cinsellik puanlarının, eşleri devlet kurumlarında çalışan kadın öğretmenlere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu ve farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Ülkemizde ev işlerinin paylaşımında genelde gelenekçi tutumda iş birliğine rastlanılmakta ve evin iç işlerinin daha çok kadının sorumluluğunda olduğu görülmekte iken evdeki tadilat ve tamir, bakım gibi işler ve evin faturalarının ödenmesi gibi konularda erkeklere daha fazla sorumluluk yüklendiği görülmektedir. Acar (1998) Ankara'da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan, üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumunu araştırmıştır. Araştırmada kişilerin evlilik yaşamı ve ilişkileriyle ilgili, ev içinde/ev dışında sorumlulukların paylaşımı, eşle duygu ve düşüncenin paylaşımı, eşle sosyal etkinliklere katılma, eşten yeterli saygı ve sevgi görme, cinsel konularda anlaşma, eşle gelirin harcanması konusunda anlaşma, sosyoekonomik düzey farkının olmaması, otorite paylaşımı konusunda anlaşma, birbirine yeterince güvenme, rol çatışmasının olmaması, eş tarafından sözlü ve fiziksel şiddete maruz kalmama, evliliğe yakın arkadaş ve akraba müdahalesinin olmaması, evlilik doyumunu olumlu yönde etkileyen faktörler olarak tespit edilmiştir.

Araştırmamızdaki son demografik değişken olan, evli çiftlerin eşlerinin mesleği de evlilik uyumuyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Lye ve Biblarz'a (1993) göre kadınların mesleki statülerinin düşük ya da yüksek olması, kocalarının evlilik doyumu üzerine etkili olmamaktadır. Bununla beraber çalışan kadınların eşleri, çalışmayan kadınların eşlerine göre daha az evlilik doyumuna sahiptirler. Meslek statüsü yüksek bireyler, orta ya da düşük bireylerden daha iyi yaşam standardına sahip olmakta ve bu yönde daha fazla davranış sergilemektedir. Mesleki statüleri yüksek bireyler ve eşleri, mesleki statüleri düşük bireyler ve eşlerinden daha fazla evlilik uyumuna sahiptirler (Akt: Karakuş, 2015). Sonuçlar arasındaki benzer verilerin olması, eşinin mesleki olarak yüksek statüde olması kadın öğretmenler için, evlilik doyumunda etkili olan bir faktör olarak değerlendirilmiştir.

Eş desteği ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalara bakıldığında; Dehle ve Landers (2005) destek alıcılarının kişisel özellikleri,

evlilik etkileşiminde sosyal destek davranışı ve evlilik etkileşimi sırasında eşlerin sağladığı sosyal desteğin algılanması arasındaki ilişkileri test etmiştir. Sonuçlar, desteğin kadınlar ve erkekler arasındaki doyumu değiştirdiğini göstermektedir. Daha düşük seviyelerde duygusal istikrara ve daha düşük seviyelerde dürüstlüğe sahip olan erkekler eşlerinden daha fazla itibar desteği almaktadırlar. Daha düşük seviyelerde dürüst olan erkekler aynı zamanda eşlerinden daha fazla bilgi desteği de almaktadırlar. Kadınlar için dürüstlük ve duygusal istikrar erkeklerden olumlu destek almayı sağlamaktadır.

Araştırma sonuçları ile ilgili literatür karşılaştırıldığında farklı sonuçlar olduğu ve verilerimizin kısmi olarak desteklendiğini söylemek mümkündür. Bu farklı sonuçlar elde etmemizin nedenleri içinde, ülkemiz özelinde kadın öğretmenlerin mesleki olarak değer gören bir mesleği yapıyor olmaları, hayatını devam ettirebilecek düzeyde gelire sahip olmalarının etkili olduğu tarafımızca değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin Çalıştıkları Kurum Türünün, Gelir Düzeylerine, Evlilik Sürelerine, Çocuk Sayılarına ve Eşlerinin Çalıştıkları Kurum Türlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Tartışma

Evli kadın öğretmenlerin gelir düzeylerinin çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşma düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre veriler incelendiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre gelir düzeylerinin daha iyi olduğu yorumu yapılabilir. Bu durum son yıllarda artan atanamamış öğretmen sayısının çok olması ve bu nedenle özel kurumlarda çok düşük ücretlerle çalışmak zorunda olmaları ile daha iyi açıklanabilmektedir.

Evli kadın öğretmenlerin evlilik sürelerinin çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşma düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre veriler incelendiğinde özel sektörde görev yapan öğretmenlerin evlilik süreleri 0-5 ve 6-10 yıllar aralığında daha fazla iken; devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin evlilik sürelerinin 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri aralıklarında daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç analiz edildiğinde devlet okullarına atanma için evlenmeyi erteleyen ve bu nedenle geç evlilik yapan öğretmen sayısının devlet okullarında çalışmaları ile açıklanabilir.

Yapılan araştırmanın il merkezinde yapılmış olması nedeni ile devlet memuru olan öğretmenlerin yaş ortalamasının yüksek olması sonucunda daha uzun evlilik süresine sahip oldukları söylenebilir.

Evli kadın öğretmenlerin çocuk sayılarının çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşma düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre veriler devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre çocuk sahibi olma oranlarının daha yüksek olduğu, tek çocuğa sahip olma durumu açısından her iki kurumda görev yapan öğretmenlerin oranlarının nispeten dengeli olduğu ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin çocuk sayısı açısından 2 ve daha fazla çocuğa sahip olma oranlarının yine daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu veriler değerlendirildiğinde çocuk yapma isteğinin devlet kurumlarında çalışmanın verdiği iş garantisi ile daha iyi açıklanabilir. Devlet kurumlarında çocuk yapma sonrasında sağlanan özlük haklarının özel kurumlarda aynı düzeyde sağlanmamış olmasının da burada sonuca etki ettiği söylenebilir.

Evli kadın öğretmenlerin eşten beklentiler ölçeğinin uyum alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çalışılan kurum türü değişkenine göre devlet okullarında görev yapan kadın öğretmenlerin uyum puanlarının, özel okullarda görev yapan kadın öğretmenlere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu durum analiz edilirse devlet kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki yönden düzenli gelire ve iş garantisine sahip olmalarının etkili olduğu görülmektedir. Uzun yıllar aynı kurumda çalışmanın getirdiği uyum devlet okulundaki öğretmenlerde daha sık olmaktadır.

Benzer şekilde evli kadın öğretmenlerin eşten beklentiler ölçeğinin cinsellik alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çalışılan kurum türü değişkenine göre özel okullarda görev yapan kadın öğretmenlerin cinsellik puanlarının, devlet okullarında görev yapan kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Bu durumun özel okullarda çalışan öğretmenlerin yaş ortalamalarının daha düşük olması cinsel olarak daha aktif olmalarını sağlayabilmektedir. Ayrıca özel okullarda öğretmenlerin kişisel bakımlarına

daha fazla dikkat etmelerinin istenmesi cinsel olarak beğenildiği duygusunda etkili olduğunu düşündürmektedir.

Yine veriler incelendiğinde evli kadın öğretmenlerin eşten beklentiler ölçeğinin sosyoekonomik faktörler alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çalışılan kurum türü değişkenine göre devlet okullarında görev yapan kadın öğretmenlerin sosyoekonomik faktörler puanlarının, özel okullarda görev yapan kadın öğretmenlere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmaktadır. Burada etkili olan faktörün devlet okullarında çalışan kadın öğretmenlerin eş olarak daha fazla tercih ediliyor olması olduğunu söylemek mümkündür. Bu görüşümüzü destekleyen çalışmalardan birisi yurt içinde yapılan bir çalışmada Torun (2005) tarafından gerçekleştirilen araştırmadır. Türkiye’de evli çiftlerin ilişkilerini yürütmeye kullandıkları evlilik stratejiler ve evlilik beklentileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuçlar, öğretmenlerin evlilikte ilişki yürütme stratejilerini kullandıklarını ve eşlerinde de gördüklerini ortaya çıkartmıştır. Kadınlar için eşlerinin sosyal çevrelerini yaşantılarının içine almak ve evlilik ile ilgili sorumlulukları paylaşmak önemli stratejiler içinde belirleyici faktörlerdir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Evli bireylerin aile yaşamlarında mutlu olmaları ve evlilik birliğini sürdürmelerinde eşten beklentilerinin karşılanması ve evlilik doyumunun yüksek olması oldukça önemlidir. Evli kadın öğretmenlerde eşten beklentiler ile evlilik doyumu arasındaki ilişki nedir?” sorusunun cevaplanması bu araştırmanın yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Kadın öğretmenler bir kadının sahip olduğu ev, annelik, çocuk bakımı ve iş hayatı ile ilgili çok sayıda sorumluluğu vardır ve bunların yarattığı baskıyı üzerinde hissetmektedirler. Bu verilerin ışığında kadın öğretmenlerin mesleklerini icra ederken yüksek düzeyde verim gösterebilmeleri için yaşamlarındaki çeşitli alanlarda doyumlarının artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları analiz edildiğinde eşten beklenti düzeyi ile evlilik doyumunun duygulanım boyutunun arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuç evli kadın öğretmenlerin eş beklentilerine duyguları paralelinde bakmadıklarını ortaya koymaktadır.

Evli kadın öğretmenlerin eşten beklenti ölçeği alt boyutları arasında yer alan;

- Uyum puanları ve eşe sevgi puanları arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu,
- Cinsellik puanları ile hem eşe sevgi puanları hem de uyum puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunduğu,

- İnanç ve kültür benzerliği beklenti puanları ile eşe sevgi puanları ve cinsellik puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu,
- Ailelere saygı beklentisi alt boyutu ile eşe sevgi, cinsellik ve inanç ve kültür benzerliği beklentisi puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu,
- Eşe saygı beklentisi alt boyutu ile eşe sevgi, uyum ve ailelere saygı puanları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğu,
- Sosyoekonomik faktörler alt ölçeğinden elde ettikleri puanlar ile uyum, inanç-kültür benzerliği beklentisi, ailelere saygı ve eşe saygı puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Araştırmada ayrıca eşten beklenti düzeyi ile evlilikten doyum ölçeği duygulanım alt boyutunun demografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde;

- Yaş değişkeni açısından genç yaşta olanların eşe sevgi, inanç-kültür benzerliği ve sosyo ekonomik faktörlerle ilgili beklentisinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Çalıştıkları okul türüne göre uyum ve sosyo ekonomik faktörler boyutunda, ilkokulda görev yapan öğretmenlerin diğer okul türlerinde çalışan öğretmenlere göre daha fazla uyumlu oldukları; inanç kültür benzerliği boyutunda ilkokulda görev yapan öğretmenlerin diğer okul türlerinde çalışan öğretmenlere göre daha düşük düzeyde beklenti düzeyine sahip oldukları görülmektedir.
- Katılımcıları devlet ve özel okulda çalışma durumları analiz edildiğinde; uyum ve sosyo ekonomik faktörler boyutunda devlet okullarındaki öğretmenlerin beklentilerinin yüksek olduğu, ancak özel okulda çalışan öğretmenlerin ise cinsellik boyutunda beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Aylık gelir düzeyine göre gelir düzeyi 3001-5000 arası öğretmenlerin 0-3000 arası gelir düzeyine sahip olan öğretmenlere göre sosyo

ekonomik faktör beklentilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç gelir düzeyi yükseldikçe sosyo ekonomik beklentilerinde aynı şekilde arttığını ortaya koymaktadır.

- Evlilik süresi değişkeni açısından 0-6 yıl içinde evlilik yapmış olan öğretmenlerin eşlerine eşe sevgi, uyum, ailelere saygı ve inanç-kültür benzerliği puanlarının diğer tüm evlilik sürelerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.
- Çocuk sayısı değişkeni açısından, çocuk sahibi olmayan çiftlerin çocuklu çiftlere göre eşe sevgi ve ailelere saygı beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Uyum, sosyo ekonomik faktörler ve inanç kültür benzerliği boyutlarında ise 2 ve üzeri çocuğu olan çiftlerin diğerlerine göre daha fazla beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir
- Eşin devlet veya özel kurumlarda çalışma durumlarına göre, uyum,sosyo ekonomik faktörler ve eşe saygı boyutunda eşi devlet memuru olanların daha uyumlu oldukları, cinsellik beklentisi açısından özel kurumlarda çalışanların daha fazla beklentilerinin karşılandığı tespit edilmiştir.
- Ayrıca devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre gelir düzeylerinin daha iyi olduğu, özel sektörde görev yapan öğretmenlerin evlilik süreleri 0-5 ve 6-10 yıllar aralığında daha fazla iken; devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin evlilik sürelerinin 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri aralıklarında daha fazla olduğu, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre çocuk sahibi olma oranlarının daha yüksek olduğu, tek çocuğa sahip olma durumu açısından her iki kurumda görev yapan öğretmenlerin oranlarının nispeten dengeli olduğu ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin çocuk sayısı açısından 2 ve daha fazla çocuğa sahip olma oranlarının yine daha yüksek olduğu, devlet okullarında öğretmen olarak çalışan öğretmenlerin eşlerinin de ağırlıklı olarak devlet memuru oldukları; özel okullarda görev yapan öğretmenlerin eşlerinin ise ağırlıklı olarak özel sektörde çalıştıkları tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Araştırmada eşler arasında ev içi sorumlulukların eşler arasında adil paylaşımı arttıkça, evlilik doyumu seviyelerinin olumlu yönde arttığı görülmektedir. Dolayısıyla evli bireylere yönelik hazırlanacak çalışmalarda ya da evlilik iyileştirme veya geliştirme programlarında eşlerin ev içi sorumlulukları adil olarak paylaşmaları konusunda yönlendirilmeleri sağlanabilir.
- Araştırmada evli bireylerin cinsel yaşamlarından tatmin olma düzeyleri arttıkça evlilik doyum düzeylerinin de aynı yönde arttığı görülmektedir. Dolayısıyla cinsel yaşamlarında daha mutlu ve sağlıklı bireyler olabilmeleri için evli bireylere cinsel doyum ve cinsel sağlıkla ilgili eğitimler verilebilir veya uygulanan evlilik uyumu ya da doyumu geliştirme programlarında cinsel yaşamla ilgili çalışmalara yer verilebilir.
- Eşlerin birbirlerinden aldıkları sosyal desteği arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalı, bu sosyal destek ağlarını güçlendirmede önemli rol oynayacak “Evlilik ve Aile Danışma Merkezleri”nin kalitesi ve sayısının artırılması desteklenmelidir.
- Kanunen evlilik yaşına gelmiş kişilere yönelik veya eş seçimi aşamasında bulunanlara yönelik evlilik ve aile danışmanlığı hizmetleri verilerek daha sağlıklı eş seçmeleri ve evlilik kararı almaları sağlanabilir.
- Yapılacak çalışmalarda çiftlere çocuk bakımının evliliklerinde büyük rol oynadığı, bunun yalnızca anneye (kadına) ya da yalnızca babaya (erkeğe) ait bir sorumluluk olmadığı üzerinde durulabilir,
- Çiftlere çocuklara bakım verme ve çocuk pedagojisi hakkında seminerler verilebilir.

6.2.2. Sonraki Araştırmalar İçin Öneriler

- Bu araştırmada yaş, çalıştığı kurum, gelir düzeyi, evlenme yaşı, evlilik süresi, eğitim düzeyi, eş mesleği ve çocuk sayısı gibi değişkenler evlilik doyumu ve eşten beklenti açısından incelenmiştir. Başka bir araştırmada aile ilişkileri, eşlerin iletişim biçimleri, sorun çözme yöntemleri gibi değişkenler açısından evlilik doyumu ve eşten beklentisi incelenebilir.
- Bu araştırmada Denizli ilindeki evli kadın öğretmenlerin algıladıkları eş beklenti düzeyleri ve evlilik doyumları bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Başka bir araştırmada başka illerde ya da başka araştırma gruplarında evlilik doyumu ve eşten beklentisi incelenebilir.
- Çocuk sahibi olma durumu açısından bu araştırmanın bir sınırlılığı çocuğu olan ve olmayan öğretmenlerin sayısının farklı çıkmasıdır. Eşit sayıda ve daha büyük örnekleme yapılacak çalışmalar kültürel açıdan daha anlamlı sonuçlar sağlayabilir. Diğer demografik değişkenler açısından da örneklemin eşit seçilmesi daha sağlıklı sonuçlar sağlayabilir.
- Araştırmada sadece evli kadın öğretmenlerle çalışılmıştır. Daha sonra yapılacak araştırmalarda evli, nişanlı, sevgili veya farklı cinsel birlikteliği olan ve flört eden çiftlerin birlikte çalışmaya katılması ve karşılaştırmalı bilgiler edinilmesi önemli olabilir.
- Bu araştırmanın bir başka sınırlılığıda eşlerin araştırmaya çift olarak alınmamış olmasıdır. Bu nedenle de eşlerin değişkenler açısından benzer özellikler gösterip göstermediklerini karşılaştırma yapma olanağı olmamıştır. Farklı araştırmalarda çiftler araştırmaya birlikte dahil edilebilirler. Böylece eşlerin evliliklerini ne kadar doyumlu algıladıkları ve ilişkilerine yönelik beklentileri arasındaki tutarlılık incelenebilir.
- Bu araştırmada yalnızca öğretmenlerin evlilik uyumları incelenmiştir. Başka bir çalışmada farklı meslek grubundaki tek cinsiyetten veya her iki cinsiyetten bireylerin evlilik uyumlarını etkileyen değişkenler incelenebilir.

- Devlet ve özel okulda çalışma durumu ile demografik değişkenler arasında bulunan bu sonuçlar farklı araştırmalarda kök aile ilişkileri, iletişim ve cinsellik açısından yeniden incelebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (1998). Ankara' da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Çalışan Üniversite Mezunu Evli Personelin Evlilik Doyumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Acıtellı, L.K. (1992) "Gender Differences in Relationship Awereness and Marital Satisfaction Among Young Married Couples" *Personality and Social Psychology Bulletin*. 18 (1), FEB, pg: 102-110.
- Akbaş, M (2008). 'Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Evlilik Uyumları İle Öğretmenlik Tutumları Arasındaki İlişki' Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı. İstanbul, 2008
- Aksaray, G. (2013). Aile psikolojisi ve Eğitimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Algaç, G., ve Çatay, Z. (2007), "Evlilik Süresinin İlişki Yürütme Tutumlarına ve Evlilik Memnuniyetine Etkisi", 18 Mart 2007, IV. Ulusal Aile ve Evlilik Terapileri Kongresi, Sözel Bildiri, İstanbul.
- Altın, B. (2010), İlköğretimde Görevli Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarıyla Yaratıcılıkları İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Aluş, Y., & Selçukkaya, S. (2015). Türk ailesinde mutluluk algısı ve değerleri. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 151-175.
- Amato, P. R., & Hohmann-Marriott, B. (2007). A comparison of high-and low-distress marriages that end in divorce. *Journal of Marriage and Family*, 69(3): 621-638.
- Anar, B. (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aydın, E. (2017). Kültür bağlamında sosyal mübadele: kuramsal bir çalışma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, özel sayı: 547-562.

- Baker, L. A. ve Emery, R. E. (1993). When every relationship is above average: Perceptions and expectations of divorce at the time of marriage. *Law and Human Behavior*, 17(4), 439-449.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey: Prentice-Hall
- Barkers, P. (1998). *Basic family therapy*. New York: Oxford University Press.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2006). "2006 Aile Yapısı Araştırması.
<http://www.aile.gov.tr/tr/?Sayfa=Detay&Id=2006122862127>.
- Bayar-Karakuş, H. (2015). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının, iş ve yaşam doyumları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8): 1-29.
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(10): 188-200.
- Beck, A. T. (1989). Love is never enough. Best Summaries Wisdom in a Nutshell.
- Berk, M. (2009). *Evli öğretmenlerin yükleme tarzları ve evlilik doyum algılarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Berkeley, University of California.(05 Sep 2000). Historic UC Berkeley study finds profound impact on adult lives of children 25 years after their parents' divorce.
http://berkeley.edu/news/media/releases/2000/09/05_divorce.html
Erişim tarihi: 25.09.2018.
- Binici, S. A. (2000). Psikolojik yardım için başvuruda bulunan ve bulunmayan evli çiftlerin evlilik ilişkilerini değerlendirilmelerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Bloch, L., Haase, C. M., & Levenson, R. W. (2014). Emotion regulation predicts marital satisfaction: More than a wives' tale. *Emotion*, 14(1): 130.
- Bolat, O. İ., Bolat, T., & Seymen, O. A. (2009). Güçlendirici lider davranışları ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin sosyal mübadele kuramından hareketle incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21): 215-239.
- Bradbury, T. N. & Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model in marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4): 713-721.
- Bryant C. M. & Conger R. D. (1999). Marital success and domains of social support in long term relationships: Does the influence of network members ever end? *Journal of Marriage and The Family*, 61(2), 437-450.
- Buluş, M., & Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40): 136-152.
- Bulut M. B., Hovardaoğlu, İ.S (2018). 'İşe Yatırım Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 67, Mart 2018, s. 468-482 Yayın Geliş Tarihi / A Yayınlanma Tarihi 10.02.2018 /30.03.2018
- Caughlin, J.P. ; Huston, T.L. (2002) "A Contextual Analysis of the Association Between Demand/Withdraw and Marital Satisfaction" *Personal Relationship*. 9 (1), MAR, pg: 95-119.
- Canatan, K. (2009). *Aile sosyolojisi*. Açılım Kitap. İstanbul.
- Canatan, K. Yıldırım E (2011). *Aile sosyolojisi*. Açılım Kitap. II. Baskı. İstanbul. 2011
- Canel, A.N. (2007). Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- Castelfranchi, C. ve Lorini, E. (2003). Cognitive anatomy and functions of expectations. 05.03.2019 tarihinde
'http://www.irit.fr/publis/LILAC/FestCastelfranchi_Lorini.pdf
sayfasından erişilmiştir.
- Caughlin, J.P. (2002) "The Demand/Withdraw Pattern of Communication as a Predictor of Marital Satisfaction Over Time-Unresolved Issues and Future Directions" Human Communication Research. 28 (1), JAN, pg: 49-85.
- Carter, E.A. ve Mc Goldrick, M. (1999), Family Life Cycle Model: The Expanded Family Life Cycle, (3. Baskı), Boston: Allyn ve Bacon, 154-178.
- Cihan-Güngör, H. (2007). Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, P. (2011). Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2016). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39): 13-23.
- Çalışkan, N., & Aslander, M. (2014). Aile İçi İletişim ve Siber Yaşam: Teorik Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2): 263-277.
- Çelik, M. (2006), "Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çimen, Ş. E. (2007). Görücü usulü ve anlaşılarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal, psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cingisiz, N. (2010). Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Chapin, L.R. ; Chapin, T.J. ; Sattler, L.G. (2001) "The Relationship of Conflict Resolution Styles and Certain Marital Satisfaction Factors to Marital Distress" *Family Journal*. Vol. 9; Issue: 3, Jul, pg: 259-265.

Couderc, P (2018); 'İkili İlişkilerde Manipülasyon' İletişim yayınları 10. Basım. İletişim yayınları 2018 Çev; Işık Ergüden

Dainton, M., & Zellely-Elaine D. (2011). *Applying Communication Theory for Professional Life: A Practical Introduction*. SAGE Publishing, USA California.

Demir-Erbil, D., & Hazer, O. (2018). Çalışan Bireylerin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(5): 99-116.

Dehle, C. & Landers, J. E. (2005). You can't always get what you want, but can you get what you need? Personality traits and social support in marriage. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(7), 1051-1076.

Demiray, Ö. (2006). Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Dereli, E., & Dereli, B. M. (2017). Ebeveyn-Çocuk İlişkisinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Psikososyal Gelişimlerini Yordaması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1): 227-258.

Dew, J. (2008). Debt change and marital satisfaction change in recently married couples. *Family Relations*, 57(1): 60-71.

Dew, J., & Wilcox, W. B. (2011). If momma ain't happy: Explaining declines in marital satisfaction among new mothers. *Journal of Marriage and Family*, 73(1): 1-12.

Doğan, E. (2014). Woman's General Marital Adjustment and Relationship Style for Marital Adjustment in Relation to Dyadic Trust and Depression. A Thesis Submitted to the Graduate School of Social Sciences of Bahçeşehir University. İstanbul.

- Doğan, İ. (2016). *Türk aile sosyolojisi: tarih-gelenek-modern zamanlar*. Ankara: Pegem Atıf İndeksi, 1-437.
- Duman, B. (2004). Attribution Theory (Katkı= Anlam Yükleme Teorisinin) öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin öğrenilmiş çaresizliği üzerindeki etkisi. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Malatya, 129-131.
- Düzgün, G. (2009). Evli kişilerde depresyon, ilişkiye ilişkin inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Alpan, L., & Eradamlar, N. (2005). Cinsellik ve çift uyumu arasındaki ilişki: üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. *Düşünen Adam*, 18(2): 72-81.
- Eroğlu, Ş. (2017). Evliliklerini 20 yaş ve altı yapmış kadınlar ile evliliklerini 20 yaş üzerinde yapmış olan kadınların yaşam doyumları, evlilik uyumları ile cinsel doyumları açısından karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Eşsizoglu, A. (2012). *Aile yapısı ve ilişkileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Feldman, R.S. (1989). Adjustment applying psychology in a complex world. USA: McGraw-Hill.
- Fidanoğlu, O. (2006). 'Evlilik Uyumu, Mizah Tarzı Ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki' Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışman ve Rehberlik ABD Yüksek Lisans Tezi. İstanbul 2006.
- Forward, S (2003): 'Ailedeki Şeytan Üçgeni' Altın Yayınları İstanbul 2003 Çev.: Gül Önet
- Freedman, J. L., Sears, D. O. & Carlsmith, J. M. (2003). *Sosyal Psikoloji*, (A. Dönmez, Çev.), Ankara: İmge Kitapevi.
- Gorchoff, S. M., John, O. P., & Helson, R. (2008). Contextualizing change in marital satisfaction during middle age: An 18-year longitudinal study. *Psychological Science*, 19(11): 1194-1200.

- Gottman , J.M., 1993 , "A Theory Of Marital dissolution An Stability" Journal Of Family Psychology , 7 , 57-75.
- Gökmen, A. (2001). Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolcülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerinde etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göktaş, B. (2018). Sosyal biliş teorisi ve pazarlama disiplinde kullanımına dair örnekler. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, 3(1): 359-381.
- Gülererli, N (2014). ‘Öğretmenlerin Evlilik Uyumları İle Yaratıcılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Beylikdüzü Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. İstanbul 2014
- Güngör-Baran, A. (2004). Türkiye’de aile içi iletişim ve ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1): 31-42.
- Gözoğlu, F. (2015). Evlilik ve Eş Seçimi. Mersin Polis Meslek Eğitim Merkezi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Büro Amirliği.
- Greenberg L.S (2012):’Duygu Odaklı Çift Terapisi’ Psikoterapi Enstitüsü Eğitim yayınları Yayın No: 70 İzmit 2012
- Greeff, A.P. ; Malherbe, H.L. (2001) “Intimacy and Marital Satisfaction in Spouses” Journal of Sex and Marital Therapy. Vol. 27, No: 3, May., pg: 247-257.
- Grote, N.K. ; Frieze, I.H. ; Stone, C.A. (1996) “Children, Traditionalism in the Division of Family Work, and Marital Satisfaction: What’s Love Got To Do With It?” Personal Relationships. 3 (3), SEP., pg: 211-228.
- Güleç, G. (2012). *Aile yapısı ve ilişkileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset.
- Güllü, A. 2015: ‘Eşten Beklenti Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi’ Doktora Tezi . Gazi Üniversitesi Eğitim

Bilimleri Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı. Ankara

- Gülsün, M., Ak, M., & Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler-Current Approaches in Psychiatry*, 1(1): 68-79.
- Gülsün M, Gülçat Z, Aydın H, Özgen F. (2006). Evlilik ilişkisi ve kadın cinsel işlev bozukluğu üzerine bir çalışma. *Türkiye'de Psikiyatri* 2006; 8:67-73.
- Gürses, İ. (2008). Yükleme teorisi ve din ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2): 359-377.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional Relationship Beliefs In Marital Satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality*. 33(4), 313-328.
- Hallaç, S., & Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler-Current Approaches in Psychiatry*, 6(2): 142-153.
- Hasta, D. (1996). Ev işi paylaşımı ve ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile evlilik doyumu ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Haskan, A. Ö. (2013). Evliliğe hazırlık programının çift ilişkileri ve ilişki istikrarı üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Harris, K. M. ve Lee, H. (2006). The development of marriage expectations, attitudes, and desires from adolescence into young adulthood. Presented at the University of North Carolina at Chapel Hill, Carolina Population Center, Bethesda, MD. ve 2006 Add Health Users Conference
- Houseknecht, S. K. ve Macke, A. S. (1981). Combining Marriage and Career: The Marital Adjustment of Professional Women, *Journal of Marriage and the Family*, 43(3), 651-661
- Humphreys, T (2003) ; Aile Terk Etmemiz Gereken Sevgili' Epsilon Yayınları 2003 İstanbul

- Hünler, O S. (2002). Dindarlığın evlilik doyumu üzerindeki etkileri ve algılanan evlilik sorunları çözümü becerilerinin, dindarlık ve evlilik doyumu ilişkisi üzerindeki arabulucu rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hortaçsu, N., 1997, "A Comparison Of Family Initiated And Couple Initiated Marriages In Turkey" Genetic, Social, And General Psychology Monographs 158,325-342
- Hoşgör, T.E. (2013). Evli Çiftlerin Öfke İfade Tarzları ile Evlilik Uyumunun İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Hovardaoğlu, S. (1995). Kişiler arası ilişkiler ve davranış bozuklukları. *Kriz Dergisi*, 3 (1-2): 4-9.
- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal Mübadele: Evlilikle İlgili Değerlendirmelere Etkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (36): 12-24.
- Ivy, A. (2007). The influence of a surrender style of coping and empathy on marital and sexual satisfaction. Dissertation Abstracts International, 67(9-B), 5407.
- İlhan, S. T; Işık, Ş (2017). 'Evli Bireylerin İlişki Bağlanımları: Yatırım Modeli Temelli Nitel Bir Çalışma' *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Cilt 15 Sayı 2*
- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., & Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of marriage and family*, 76(1): 105-129.
- Jussim, L. (1990). Expectancies and social issues: Introduction. *Journal of Social Issues*, 46(2), 1-8
- Kabasakal, Z., & Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 208-214.
- Kaplan, K.(2016) 'Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların, Evlilik Doyumuna Ve Psikolojik İyi Oluş Durumuna Etkisinin İncelenmesi' Yüksek Lisans Tezi Beykent Üniversitesi Sosyal

Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı.
İstanbul, 2016

Kara, F. M. (2015). Serbest zamanda sıkılma algısının yaşam kalitesi ve evlilik doyumu üzerine etkisinin belirlenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karadağ, Ş. (2015). Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Karakuş, H. B. (2015). 'Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının, İş Ve Yaşam Doyumları Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi'. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana / 2015

Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2014). 20-30 Yaş Grubu Erkeklerin Eş Seçimine Yönelik Tutumları ve Eşten Beklentilerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi 7 (34): 792800.

Kasapoğlu, F., Kutlu, M., & Durmuş, E. (2017). Evli Bireylerde Kişilerarası İlişki Tarzı ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki: Evlilikte Özyeterlik Algısının Aracı Rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 5(11): 470-487.

Kasatura, İ. (2014). Eş Seçiminden Evliliğe. 1. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Karney, B.R. ; Bradbury, T.N. (1997) "Neuritisim, Marital Interaction, and the Trajectory of Marital Satisfaction". *Journal of Personality and Sozial Psychology*. 72 (5), pg: 1075-1092.

Kaya, N. (2017). Kırsal ve kentsel alanda yaşayan evli kadınların evlilik uyumu, evlilik doyumu ve ilişkilerde mutluluk düzeylerinin karşılaştırılması ve incelenmesi. yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kerkmann, B.C. ; Lee, T.R. ; Lown, J.M. ; Allgood, S. M. ; (2000) "Financial Management, Financial Problems And Marital Satisfaction Among Recently Married University Students" *Financial Counseling and Planning*, 11(2), pg: 55-64.

- Kılbitmez, R. (2018). çalışan evli kadınların evlilik doyum düzeylerinin demografik değişkenler ve ev içi iş paylaşımı üzerinden yordanması. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kızıldağ, Ö., & Şendil, G. (2006). Evlilik çatışması ve çocuk davranış problemleri arasındaki ilişkilerin bilişsel bağlamsal çerçeveden incelenmesi. *Studies in Psychology*, 26: 1-20.
- King, L.A. (1993) "Emotional Expression, Ambivalence Over- Expression, and Marital Satisfaction" *Journal of Social and Personal Relationships*. 10 (4), Nov., pg: 601607
- Kirby, J. S. (2005). A study of the marital satisfaction levels of participants in a marriage education course. Unpublished doctoral dissertation. Monroe: University of Louisiana. Department of Educational Leadership And Counseling Department.
- Koçkan, S.Y., 2015; 'Evli Çiftlerde Otomatik Düşüncelerin Ve Bilişsel Çarpıtmaların Evlilik Doyumuna Etkisinin Değerlendirilmesi' Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul
- Kublay, D., & Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44): 25-35.
- Landis, M., Peter-Wight, M., Martin, M., & Bodenmann, G. (2013). Dyadic coping and marital satisfaction of older spouses in long-term marriage. *GeroPsych*, 26 (1): 39–47.
- Larson, J.H., ve Holman, T.B. (1994). Predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43, 228-237
- Levinger, G. (1976). A socio-psychological perspective on marital dissolution. *Journal of Social Issues*, 52: 21 – 47.
- Littauer F (2004) 'Çift Bulmacası' Sistem yayıncılık II. Basım. İstanbul 2004. Çev: Elvan Kandemir

- Litzinger, S., & Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of sex & marital therapy*, 31(5): 409-424.
- McNulty, J. K. & Karney, B. R. (2004). Positive expectations in the early years of marriage: Should couples expect the best or brace for the worst? *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(5), 729-743
- Mc Cubin, H.I. (1990) "Marital and Family Satisfaction" Families: What Makes Them Work. Updated Edition. Sage Publition. London.
- Meltzer, A. L., & McNulty, J. K. (2010). Body image and marital satisfaction: Evidence for the mediating role of sexual frequency and sexual satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 24(2): 156.
- Miller, T.M. (2003) The Impact of Spesific Support-Focused Marital Therapy Interventions on Marital Satisfaction and Related Variables. Unpublished Doctoral Dissertation , George Mason University, Fairfax, V.A.
- Mussatayeva, M. (2018). Alt sosyo-ekonomik düzeydeki kadınların evlilik doyumunu ile aile işlevlerinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Nazlı, S (2003) : 'Aile Danışmanlığı' Anı Yayıncılık. 3. Basım. Ankara 2003
- Neff, L. A. ve Morgan, T. A. (2014). The rising expectations of marriage: What we do and do not know. *Psychological Inquiry*, 25, 95–100.
- Noller, P.; Feeney, J.A. (2002) "Communication, Relationship Concerns and Satisfaction in Early Marriage" Stability and Change in Relationships. (Edt.: Harry T. Reis) Cambridge University Press, New York, p: 31.
- O'Neill, N. ve O'Neill, G. (1984). Open marriage: A new life style for couples. New York: M. Evans and Company.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Current Approaches in Psychiatry* 5(4): 420-440.

- Öngider, N. (2013) Effects of Divorce on Children. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar- Current Approaches in Psychiatry*, 5 (2), 140- 161. Turkish.
- Özburun N, (2018); 'Sistemden etkilenen Aile' Türkiye Bütüncül Psikoterapisi Dergisi. Cilt 1 Sayı 2. S:172-188).
- Özen-Rıza, S. (2016). Evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşları ve evlilik doyumları ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özensel, B. (2004). Türk toplumunda çocuğun yetiştirilmesinde annenin rolü: Konya ili örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6): 77-96.
- Özgüven, İ. E. (2014). Evlilik ve Aile Terapisi. 3. Baskı. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Öztürk, H. İ. (2018). Kadın öğretmenlerin evlilik doyumunu yordamada iş aile çatışması ve tükenmişliğin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Peksaygılı, M., & Güre, A. (2008). Eşler arasındaki çatışma ile erken ergenlik dönemindeki çocukların uyum davranışları: Algılanan çatışmanın aracı ve düzenleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(61): 43-62.
- Peleg, O. (2008). The relation between differentiation of self and marital satisfaction: What can be learned from married people over the course of life?. *The American Journal of Family Therapy*, 36(5): 388-401.
- Peseschkian, N (2005): 'Pozitif Aile Terapisi' Beyaz Yayınları II. Basım İstanbul 2005 Çev: Hürol Fıçıloğlu
- Reid, F.T, (2011; 'Hep Sevgili Kalalım' Remzi kitapevill. Basım, İstanbul, 2011
- Reissman, C. ; Aron, A. ; Berger, M.R. (1993) "Shared Activities and Marital Satisfaction-Causal Direction and Self-Expansion Versus Boredom" *Journal of Social and Personal Relationships*. 10 (2), MAY, pg: 243-254.

- Rodop, Ş. (2015). Çocuklarda kardeş ilişki kalitesi, uyum problemi, çatışma algısı ve ebeveyn kabul-reddi arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Roodiger E, Behary, W.T ve Zarbock G, (2013); ‘ Demek ki Oluyormuş: Şema Terapi ile Eşler Arasındaki Anlaşmazlıkları Anlamak ve Çözmek’ Psikonet Yayınları, I. Basım. İstanbul. Çev: Nihan Azizerli.
- Rosen-Grandan, J.E., Myers, J.E. ve Hattie, J.A. (2004). The relationship between, marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling Development*, 82, 58-68
- Russell-Chapin, L.A. ; Chapin, T.J. ; Sattler, L.G. (2001) “The Relationship of Conflict Resolution Styles and Certain Marital Satisfaction Factors to Marital Distress” *Family Journal*. Jul, Vol.9, Issue 3, pg: 259-264.
- Sancaktar , N., 2016; ‘Yeni Evlenen Ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi Oluş Ve Evlilik Doyumu Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi’ Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul
- Sanford, K. (2003) “Problem Solving Conversation in Marriage: Does it Matter What Topics Couples Discuss?” *Personel Relationships*. March, Vol.10, No.1, pg: 97-112.
- Satir, V, 2001 ‘ İnsan Yaratmak: Aile Terapisinin Başyapıtı’ Beyaz Yayınları İstanbul
- Saygi, D., & Uyanık Balat, G. (2013). Anasınıfına devam eden çocuğu olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(1): 844-862.
- Seferoğlu E. (2017). ‘Evlilik Süresine Göre Çiftlerde İlişki Sorunlarının Değerlendirilmesi’ Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi İstanbul-
- Segrin, C. (2004) *Family Communication*. Lawrence Erlbaum Associates, Incorporated, Mahwah, NJ, USA.

- Sığırcı, A. (2010). Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Malatya 2010
- Sokolsky, D.M. ve Hendrick, S.S. (1999), "Marital Satisfaction", American Journal of Family Therapy, 26, ss.39-49.
- Soylu, Y., & Kabasakal, Z. (2016). Evli kadınların yaşam doyumunun evlilik doyumu ve çalışma durumu ile ilişkilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 215-221.
- Söylemez, İ. (2011). Evlilikte uyum ve aile işlevleri ölçeği geliştirme: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Sporakowski, M.J. (1995) "Assessment and Diagnosis in Marriage and Family Counseling" Journal of Counseling and Development. Sep/Oct95, Vol:74, Issue:1, pg: 60-64
- Synder, D.K. (1997) Marital Satisfaction Inventory, Revised (MSI-R) Manual. Published by Western Psychological Services, Los Angeles
- Şahin-Tezel, F., & Cevher, F. N. (2007). Türk toplumunda aile-çocuk ilişkilerine genel bir bakış. <http://www.ayk.gov.tr> Erişim tarihi: 22.03.2019.
- Şener, A., & Terzioğlu, G. (2008). Arkadaşlık ilişkilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 1: 1-15.
- Tarhan , N., 2010 , "Evlilik Psikolojisi" , (9.Baskı) , Timaş Yayınları , İstanbul.
- Taşköprü, M. (2013). Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taylan, H. H. (2009). Türkiye'de köy ailesinde aile içi ilişkiler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD)*, (22): 117-138.
- Tezer, E. (1986) Evli Eşler Arasındaki Çatışma Davranışları: Algılama ve Doyum. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

- Thibaut, J. W. & Kelley, H. H. (1959). *Social Psychology of Groups*. New York: Wiley.
- Torun, C. (2005) Relationship Maintenance Strategies and Marital Satisfaction Among Turkish Couples. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikolojik Bölümü, İstanbul.
- Turndorf, J (2001); 'Ölüm Bizi Ayırıncaya Kadar; Daha Önce Ben Seni Öldürmezsem'Sistem yayıncılı, İstanbul 2001
- Tuzcu, A. (2017). Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (26 Mart 2014). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051>, Sayı: 16051 Erişim tarihi: 28.03.2019.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (28.03.2013). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=25, Erişim tarihi: 29. 10. 2018.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. & Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65, 574-583.
- Uzun, H., & Baran, G. (2015). Çocuk ebeveyn ilişki ölçeği'nin okul öncesi dönemde çocuğu olan babalar için geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (3): 30-40.
- Ünal, S. (2009). Ailenin Temel Özellikleri ve İşlevleri. <https://www.researchgate.net/publication/291691522> erişim tarihi: 31.03.2019.
- Üncü, S. (2007). Duygusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Vural Batık, M., & Kalkan, M. (2017). Evlilikte Algılanan Sorun Çözme Becerileri ve Evlilik Doyumu. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(5): 2630-2646.
- Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review*, 92 (4): 548-573.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 250-261.
- Yaşar-Ekici, F. (2014). Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science*, 30: 209-224.
- Yavuz, S., & Özmete, E. (2012). Türkiye’de genç bireyler ve ebeveynleri arasında yaşanan sorunların “aile yapısı araştırması” sonuçlarına göre değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29): 9-27.
- Yelsma, P. ; Marrow, S. (2003) “An Examination of Couples’ Difficulties With Emotional Expressiveness” *Journal of Family Communication*. January, Vol.3, No.1, pg: 41-62
- Yeşiltepe, S.S (2011). ‘Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi’ Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana / 2011
- Yenilmez, Ç. (2012). *Aile yapısı ve ilişkileri*. Eskişehir: TCAÜ. Yayınları.
- Yıldırım,İ. (1992). Evli Bireylerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Yıldız , A., 2013 , "Anne Baba Tutumları İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi , Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı , İstanbul.
- Yıldız, A.S. (2003) Ebeveynin Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik DeneySEL Bir Çalışma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul

- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(4): 1-10.
- Yılmaz, A. (2001) “Eşler Arasındaki Uyum, Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar”, Aile Ve Toplum, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi. Yıl:4, Cilt:1, Sayı:4, Eylül, Aralık, s: 49-58.
- Youn, G. (2009). Marital and sexual conflicts in elderly korean people. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 35(3), 220-238.
- Volling, B.L. ; Elins, J.L. (1998). “ Family Relationships and Childrens Emotional Adjustment as Corelates of Maternal and Parental Differential Treatment: A Replication with Toddler and Preschool Siblings”. *Child Development*. December, Vol:69, Num.6, pg: 1640-1656.
- Waller, M. R. ve McLanahan, S.S. (2005). “His” and “her” marriage expectations: Determinants and consequences. *Journal of Marriage and Family*, 67(1), 53-67.
- Weeks R.G; Hof, L; (1987); ‘Evlilik terapisi ve Cinsel Terapiyi Bütünleştirmek’ Pusula Yayınevi. Ankara. Çev: Fulya Kaya Tezel
- Weeks R.G; Treat R.S (2001) ‘Evlilik ve Çift Terapisi’ Pusula Yayıncılık Ankara 2012. Çev: Onur Yirün

EKLER

Ek-1 Aydınlatılmış Onam

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında, Yrd. Doç. Dr. Füsün Gökkaya danışmanlığında Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cengiz Türkmen tarafından, “Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti Düzeyi ve Evlilik Doyumu Düzeyine Etkisini İncelemek” amacıyla bir çalışma yürütülmektedir. Bilimsel amaçlar için düzenlenen, bu araştırma da, öğretmenlerle veri toplama sürecinde irtibata geçilecektir. Araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve gönüllük esasına dayalıdır. Uygulama esnasında vazgeçebilir, isteğiniz doğrultusunda çalışmadan ayrılabilirsiniz. Uygulanan ölçek ve formlarda kişisel bilgileriniz yer almayacak, size ait bilgiler kesinlikle gizli tutulacak ve araştırma ekibi dışında kimse ile paylaşılmayacaktır. Tüm bilgiler ölçek ve kişisel bilgi formuyla kayıt altına alınacak ve araştırma ekibi tarafından çalışmanın tamamlanmasına kadar saklanacak ve daha sonra tüm veri tabanlarımızdan silinecektir. Bu çalışma süresince toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacak ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Yanıtlarınızı içten ve doğru olarak vermeniz, çıkacak sonuçların toplum adına faydalı bir bilgi olarak kullanılmasını sağlayacaktır. Sunacağınız katkı için teşekkür ediyoruz.

Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda aşağıdaki kişiler ile iletişim kurabilirsiniz.

Yrd. Doç. Dr. Füsün GÖKKAYA
Yakın Doğu Üniversitesi
Psikoloji Bölümü
e-mail: fusun.gokkaya@neu.edu.tr

Psk Cengiz TÜRKMEN
Yakın Doğu Üniversitesi
Klinik Psikoloji Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi
e-mail: turkmencengiz52@gmail.com
Telefon: +90546 5228090

Yukarıdaki bilgilerin tümünü okudum ve çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.
Öğretmenin

Adı ve Soyadı: _____ İmza: _____

Tarih : .../.../2018

Ek-2 : Bilgilendirme Formu

Bu çalışma, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında, Yrd. Doç. Dr. Füsün Gökkaya danışmanlığında Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cengiz Türkmen tarafından, “KADIN ÖĞRETMENLERİN EŞTEN BEKLENTİ DÜZEYİ ve EVLİLİK DOYUMU” nun incelenmesi amacıyla yürütülmektedir. Bu çalışmada size bir kişisel bilgi formu ve iki ölçek sunduk. Kişisel bilgi formu sizin yaşı, evlenme yaşı, çocuklarınızın durumları gibi özellikler hakkındaki soruları içermektedir. Ölçeklerden evlilik beklentisi ölçeği; eşinizle ilgili evlilikten beklentilerinizi içermektedir. Evlilik doyumu ölçeği ise devam eden evlilik sürecinizle ilgili doyum alma düzeyinizi belirlemeye yöneliktir. Araştırma da hem bireysel geribildirimler hem de çalıştığınız kurumlara göre evlilik durumlarının değerlendirilmesi yapılacaktır. Vereceğiniz bilgiler yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağından kişisel mahremiyetinizle ilgili olarak kimliğinize dair bilgilere kesinlikle yer verilmeyecektir. Verdiğiniz yanıtlar kesinlikle gizli kalacak, araştırma ekibi dışında kimse ile paylaşılmayacaktır. Bu çalışma süresince toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Sizlere sorulan soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Soruları cevaplarken, hepsini okuyarak, boş bırakmadan cevaplandırmanız, samimi ve dürüst olmanız araştırma sonuçları için oldukça önemlidir ve araştırmanın güvenilir olmasına katkıda bulunacaktır. Eğer çalışmayla ilgili herhangi bir şikayet, görüş veya sorunuz varsa bu çalışmanın araştırmacısı olan Psk. Cengiz Türkmen ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyiniz (email; turkmencengiz52@gmail.com telefon: 0 505 451 92 21). Eğer araştırmanın sonuçlarıyla ilgileniyorsanız 27.11.2019 tarihinden itibaren araştırmacıyla iletişime geçebilirsiniz. Katıldığınız için tekrar teşekkür ederim.

..... Psikolog Cengiz TÜRKMEN
 Yakın Doğu Üniversitesi,
 Sosyal Bilimler Enstitüsü
 Klinik Psikoloji Bölümü Lefkoşa

Ek-3 Kişisel Bilgi Formu

Uygulama Tarihi:

1-Yaşınız: 21-30 () 31-45()46 ve üstü ()

2-Çalıştığınız Okul Türü :

Okul öncesi () İlkokul () Ortaokul () Lise()

3-Bitirdiğiniz Son Okul:

Ön Lisans() Lisans() Yüksek Lisans() Doktora ()

4- Çalıştığınız Kurum: Devlet () Özel ()

5- Toplam Geliriniz:

0-3000 () 3001-5000 () 5001-10000() 10001-15000 () 15001 ve üzeri()

6- Evlenme Yaşınız :

20 yaşaltı () 21-30 yaş arası() 31-40 yaş arası () 41 ve üzeri ()

7-Evlilik Süreniz (Yıl olarak yazınız):

0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21- üzeri()

9- Çocuklarınızın Sayısı:

Çocuk yok () 1 () 2 () 3 () 4 ve üstü ()

10-Eşinizin Mesleği: (Açıklayınız):

Devlet () Özel ()

Ek-4. Eşten Beklenti Ölçeği (Ebö)

Evlilik konusunda insanların farklı fikirleri vardır. Ölçekte gelecekteki eşiniz ve evlilikle ilgili ifadeler bulunmaktadır. Her bir ifade için, sizin görüşlerinizi en iyi temsil eden cevabı işaretleyiniz. Lütfen bütün ifadeler için cevaplarınızı işaretleyiniz. Cevaplarınızı aşağıdaki ölçeğe göre veriniz. ① maddeye kesinlikle katılmadığınızı, ⑩ ise, tamamen katıldığınızı temsil etmektedir.

1 Eşim kibar ve anlayışlı olmalı	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
2 Eşim beni neyin mutlu edeceğini bilmeli.	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
3 Eşim birlikteliğimiz için benim kadar çaba göstermeli	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
4 Eşim bana yakın olmaktan mutlu olmalı	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
5 Eşim duygusal yönden istikrarlı ve olgun olmalı	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩

Ek-5. Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)

Bu ölçek siz ve eşinizle ilişkiniz hakkındaki ifadeleri içermektedir. Uygulayan kişilerin bireysel evlilik ilişkilerini değerlendirmede kullanılmayacaktır. Genel olarak evlilik özelliklerini araştırmak amacıyla kullanılacaktır. Ölçeği tek başınıza, adınızı yazmadan ve eşiniz dâhil hiç kimseye danışmadan işaretlemeye dikkat ediniz. Arka sayfalardaki her ifadeyi, okuyunuz ve okuduğunuz ifadenin sizin için doğru veya yanlış olduğuna karar veriniz. Sonra her ifadenin yanında bulunan yere cevabınızı işaretleyiniz. Eğer ifade sizin için doğru veya genellikle doğru olarak belirtilen ☐ kutusunun içine, X işareti koyunuz. Eğer ifade sizin için yanlış veya genellikle yanlış ise, yanlış olarak ☐ belirtilen kutusunun içine X işareti koyunuz. Eğer cevabı değiştirmek isterseniz, eski cevabınızı içeren yeri tamamen karalayıp, yeni cevabınızı gösteren kutunun içine X işareti koyunuz. Lütfen sizinle ilgili bilgileri doldurarak başlayınız. Bu bilgileri tamamladıktan sonra, test maddesinin ilk sorusundan başlayabilirsiniz. Her ifade için sadece bir cevap işaretleyiniz. Lütfen her ifadeye cevap veriniz ve boş soru bırakmayınız. Bu araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

1. Eşimle düşünce farklılığı yaşadığımızda oturup tartışırız	(D)	(Y)
2. Eşimle boş zamanlarımızı geçirme tarzımızdan oldukça memnunuz	(D)	(Y)
3. Eşim hemen her zaman o anda içinde bulunduğum ruh halimi anlayışla karşılar	(D)	(Y)
4. Çocukluğum muhtemelen çoğu insanınkinden daha mutlu geçti	(D)	(Y)
5. Eşimle bir türlü konuşamadığım bazı şeyler var	(D)	(Y)
6. Bazen bir sırrımı arkadaşşıma açmak, eşime açmaktan daha kolaydır.	(D)	(Y)

Ek -6. Ölçek Kullanım İzinleri

13.05.2019

Gmail - evlilik doyum ölçeği hk

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>

evlilik doyum ölçeği hk

4 ileti

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>
 Alıcı: osomer@ciu.edu.tr

22 Kasım 2018 08:41

oya hocam merhaba
 Cengiz Türkmen ben. Klinik psikoloji öğrencisiyim. Danışmanlığınızı yaptığınız Işık Derebaşının 2004 yılına ait evlilik doyum ölçeğini izin verirsiniz tezimde kullanmak istiyorum. Ancak Işık hanıma ulaşamadığım için size yazmak zorunda kaldım. Bu konuda ışık hanımın ölçeğini kullanmak için izninizi istiyorum. Eğer kendisine ulaşabileceğim mail-telefon vb adresi varsa iletebilirmisiniz. İlginize teşekkür ederim

Oya Somer <osomer@ciu.edu.tr>
 Alıcı: Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>

22 Kasım 2018 12:13

Merhaba,
 Ölçeği Işık Derebaşı mı gelustirmis?. Tez de yok elimde hic hatirlamiyorum. Ve isik hanima nadil ulasilacsgini da bilmiyorum? Olcek tez kapsaminda mi gelistirilmis?
 ----- Orijinal Mesaj -----
 Kimden: Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>
 Kime: osomer@ciu.edu.tr
 Gönderilenler: Thu, 22 Nov 2018 07:41:09 +0200 (EET)
 Konu: evlilik doyum ölçeği hk

oya hocam merhaba
 Cengiz Türkmen ben. Klinik psikoloji öğrencisiyim. Danışmanlığınızı yaptığınız Işık Derebaşının 2004 yılına ait evlilik doyum ölçeğini izin verirsiniz tezimde kullanmak istiyorum. Ancak Işık hanıma ulaşamadığım için size yazmak zorunda kaldım. Bu konuda ışık hanımın ölçeğini kullanmak için izninizi istiyorum. Eğer kendisine ulaşabileceğim mail-telefon vb adresi varsa iletebilirmisiniz. İlginize teşekkür ederim

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>
 Alıcı: Oya Somer <osomer@ciu.edu.tr>

22 Kasım 2018 12:13

Oya hocam merhaba
 Ölçek geliştirilmemiş sadece Türkçeye uyarlaması yapılmış. Siz doktora tez danışmanı olarak bulunuyorsunuz. Ölçeğin kullanımı için yasal olarak izin alma zorunluluğu varmı sayın hocam ? Çünkü ölçek Synder tarafından geliştirilmiş. Doktora çalışması olarak Işık hanım türkçe adaptasyonunu yapmış. İlginize teşekkür ederim. İyi günler dilerim.

22 Kas 2018 Per 12:13 tarihinde Oya Somer <osomer@ciu.edu.tr> şunu yazdı:

Merhaba,
 Ölçeği Işık Derebaşı mı gelustirmis?. Tez de yok elimde hic hatirlamiyorum. Ve isik hanima nadil ulasilacsgini da bilmiyorum? Olcek tez kapsaminda mi gelistirilmis?
 ----- Orijinal Mesaj -----
 Kimden: Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>
 Kime: osomer@ciu.edu.tr
 Gönderilenler: Thu, 22 Nov 2018 07:41:09 +0200 (EET)
 Konu: evlilik doyum ölçeği hk

oya hocam merhaba
 Cengiz Türkmen ben. Klinik psikoloji öğrencisiyim. Danışmanlığınızı yaptığınız Işık Derebaşının 2004 yılına ait evlilik doyum ölçeğini izin verirsiniz tezimde kullanmak istiyorum. Ancak Işık hanıma ulaşamadığım için size yazmak zorunda kaldım. Bu konuda ışık hanımın ölçeğini kullanmak için izninizi istiyorum. Eğer kendisine ulaşabileceğim mail-telefon vb adresi varsa iletebilirmisiniz. İlginize teşekkür ederim

13.05.2019

Gmail - evlilik doyum ölçeği hk

26 Kasım 2018 15:26

OYA SOMER <osomer@ciu.edu.tr>
 Alıcı: Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>

Ulaşamadığınıza göre kullanabilirsiniz sanırım.

From: Cengiz türkmen [mailto:turkmencengiz52@gmail.com]
 Sent: Thursday, November 22, 2018 11:31 AM
 To: Oya Somer
 Subject: Re: evlilik doyum ölçeği hk

Oya hocam merhaba

Ölçek geliştirilmemiş sadece Türkçeye uyarlaması yapılmış. Siz doktora tez danışmanı olarak bulunuyorsunuz. Ölçeğin kullanımı için yasal olarak izin alma zorunluluğu varmı sayın hocam ? Çünkü ölçek Synder tarafından geliştirilmiş. Doktora çalışması olarak ışık hanım türkçe adaptasyonunu yapmış. İlginize teşekkür ederim. İyi günler dilerim.

22 Kas 2018 Per 12:13 tarihinde Oya Somer <osomer@ciu.edu.tr> şunu yazdı:

Merhaba,
 Ölçeği Işık Derebaşı mı geliştirmiş? Tez de yok elimde hiç hatırlamıyorum. Ve ışık hanıma nasıl ulaşılacağını da bilmiyorum? Ölçek tez kapsamında mı geliştirilmiş?
 ----- Orijinal Mesaj -----
 Kimden: Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>
 Kime: osomer@ciu.edu.tr
 Gönderilenler: Thu, 22 Nov 2018 07:41:09 +0200 (EET)
 Konu: evlilik doyum ölçeği hk

oya hocam merhaba
 Cengiz Türkmen ben. Klinik psikoloji öğrencisiyim. Danışmanlığınızı yaptığınız Işık Derebaşının 2004 yılına ait evlilik doyum ölçeğini izin vererseniz tezimde kullanmak istiyorum. Ancak ışık hanıma ulaşamadığım için size yazmak zorunda kaldım. Bu konuda ışık hanımın ölçeğini kullanmak için izninizi istiyorum. Eğer kendisine ulaşabileceğim mail-telefon vb adresi varsa iletibilir misiniz. İlginize teşekkür ederim

Virüs bulunmuyor. www.avg.com

13.05.2019

Gmail - evlilik doyum ölçeği hk

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>

evlilik doyum ölçeği hk

2 İleti

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>
Alıcı: derebasik35@gmail.com

30 Kasım 2018 08:19

Işık hanım merhaba
Ben Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Cengiz Türkmen
Türkçeye adaptasyon çalışması yapmış olduğunuz Evlilik Doyum ölçeğinizi izin verirsiniz yüksek lisans tezimde
kullanmak istiyorum. Teşekkür ederim

Işık derebaşı <derebasik35@gmail.com>
Alıcı: turkmencengiz52@gmail.com

3 Aralık 2018 08:19

Cengiz bey merhaba
Ölçeği bilimsel standartlarına uygun kullanmanızda benim için bir sakınca yoktur. İyi çalışmalar

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>, 30 Kas 2018 Cum, 08:19 tarihinde şunu yazdı:

Işık hanım merhaba
Ben Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Cengiz Türkmen
Türkçeye adaptasyon çalışması yapmış olduğunuz Evlilik Doyum ölçeğinizi izin verirsiniz yüksek lisans tezimde
kullanmak istiyorum. Teşekkür ederim

13.05.2019

Gmail - evlilik beklentisi ölçeğiniz hk

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>

evlilik beklentisi ölçeğiniz hk

2 ileli

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>
Alıcı: ali.gullu@alanya.edu.tr

22 Kasım 2018 08:46

ali hocam merhaba
Ben Cengiz Türkmen
Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrencisiyim. Evlilik beklentisi ölçeğinizi izin vererseniz tezimde kullanmak istiyorum.
Katkılarınız için teşekkür ederim

Ali GÜLLÜ <ali.gullu@alanya.edu.tr>
Alıcı: Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com>

22 Kasım 2018 14:34

Merhaba Cengiz Türkmen
Ölçeği elbette kullanabilirsiniz. Kolaylıklar diliyorum.

Dr. Öğr. Ü. Ali GÜLLÜ
Alanya Alaeddin Keykubat Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi
Kestel Kampüsü / Alanya / ANTALYA

Cengiz türkmen <turkmencengiz52@gmail.com> şunları yazdı (22 Kas 2018 08:46):

[Atıftan sonra mesaj gönderdi]

Ek-7. Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16605029/44-E.3728910
Konu : Anket Uygulama İzni

20/02/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 19/02/2019 tarih ve 3549302 sayılı dilekçe.

Merkezefendi İlçesi Filiz Abaloğlu Anadolu Lisesi'nde görev yapan Rehberlik Öğretmeni Cengiz TÜRKMEN'in " Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti Düzeyleri ve Evlilik Doyumu " konulu çalışmaya yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli İlinde bulunan kamu-resmî ve özel okullarda çalışan kadın öğretmenlere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2018/2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Olurlarınıza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
20/02/2019
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

MERKEZEFENDİ KAYMAKAMLIĞI
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne)

Konunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1- Anket Formları

Gönderilen Müh. : Sayın Vali Sayın İlçe Millî Eğitim Müdürü
Elektronik Ad : <http://denizli.meb.gov.tr>
E-posta : yuksokogretim@denizli2019.meb.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin : Sefa GELMEŞ - Şef
Telefon : (0 258) 265 55 54 dahili 106
Belgeyi Gönderen : (0 258) 265 01 69-Strateji Şb.

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1687-59bc-3bbf-915b-42af kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

1996 yılında Psikoloji bölümünden mezun oldu. Daha sonra Davranış Psikolojisi alanında Pamukkale Üniversitesinde yüksek lisans yaptı. Yakın Doğu Üniversitesinde Klinik psikoloji alanında yüksek lisans eğitimine devam etmekte olup kendi kurduğu Fenomen Aile Danışmanlık Merkezinde çalışmalarını yürütmektedir.

Cengiz Türkmen'in aldığı eğitimlerden bazıları; 'ODTÜ'den Aile Terapisi, Süleyman Demirel Üniversitesinden 'Aile Danışmanlığı' Psikologlar Derneğinden 'psikolojik ve zeka testleri, çocuk testleri eğitimleri, Kognitif ve Davranışçı Terapiler Derneğinden 'Yetişkin ve Çocuklarda Bilişsel Terapi,' PDR derneğinden 'Çözüm Odaklı Terapi', eğitimi almıştır. Ayrıca Türk Psikologlar Derneğinden 'Psikodrama'; Çağdaş Drama Derneğinden 'Yaratıcı Drama,' Oyun Terapileri Derneğinden 'Oyun Terapisi,' Humanica Eğitim danışmanlık Merkezinden 'Yaşam Koçluğu', özel eğitim enstitülerinden EFT(Duygusal Özgürlük Tekniği), Davranış Bilimleri Enstitüsü'nden EMDR (Göz Hareketleri ile Duyarsızlaştırma Eğitimi, Cinsel Terapi Derneği (Cised) cinsel terapi' eğitimleri almıştır.

Cinsel Terapist, Oyun terapisti ve Çocuk-Yetişkinlerde Bilişsel Terapist unvanları almıştır. Uzmanlık alanında çeşitli gazete, dergi ve kitaplarda makaleleri ya da danışma yazıları yazmaktadır. Akran Arabuluculuğu İlköğretim Danışmanlık Kitabı, Akran Arabuluculuk Lise Danışmanlık Kitabı, Yılmazlık Eğitimi Program Kitabı, Ergenler İçin Madde Bağımlılığı Tanıma Kitabı olarak kendi danışmanlığında 4 adet kitap çalışması yapmıştır.

Cengiz Türkmen evli ve üç çocuk babasıdır.

İNTİHAL RAPORU

CENGİZ TEZzzzzzzzzzz

ORJİNALLİK RAPORU

% 14	% 14	% 3	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 4
2	toad.edam.com.tr İnternet Kaynağı	% 2
3	www.nevoku.com İnternet Kaynağı	% 1
4	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
5	www.eab.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	adudspace.adu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
8	openaccess.inonu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
9	www.e-dusbed.com İnternet Kaynağı	<% 1

ETİK KURUL RAPORU

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

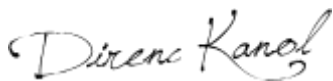
04.01.2019

Sayın Cengiz Türkmen

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2018/323 proje numaralı ve **“Kadın Öğretmenlerin Eşten Beklenti Düzeyi ve Evlilik Doyumu”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.